

การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ปริญญาณิพนธ์
ของ
สมชัย ทองกลิ้ง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมชัย ทองกลิ้ง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

บทคัดย่อ
ของ
สมชัย ทองกลิ้ง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

สมชัย ทองกลิ้ง. (2551). การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน
ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผน
และเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ
ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และการ
ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อ
การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการ
ดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูใน
โรงเรียนประถมศึกษา 300 คน และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 50 คน ในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายแบบสัดส่วน จำแนกตาม
อำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5
ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นรายด้านระหว่าง 0.81 – 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย
ค่าร้อยละ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ
ทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร ทั้ง 7 ด้าน
อยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อการดำเนินงานการบริหาร
หลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
พบว่า ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 4 ด้าน
ได้แก่ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษา
ไปใช้ ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนก
ตามกลุ่มสาระที่สอน พบว่า ครูที่สอนกลุ่มสาระต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผน และเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

A STUDY OF CURRICULUM ADMINISTRATION PRACTICES IN THE
PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PHETCHABURI
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

AN ABSTRACT
BY
SOMCHAI THONGKLUENG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2008

Somchai Thongklueng. (2008). *A Study of Curriculum Administration Practices of the Primary Schools under the Office of Phetchaburi Educational Service Area 1*. Master thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Jaruwan Ployduangrat, Asst. Prof. Dr.Vira Supakit.

The purposes of this research were as follows. 1. To study curriculum administration practices of the primary schools under the Office of Phetchaburi Educational Service Area 1 in 7 aspects, i.e. 1) preparing school readiness; 2) constructing curriculum strands; 3) planning and preparing curriculum implementation; 4) implementing school curriculum; 5) supervising, monitoring, and evaluating school curriculum; 6) summarizing the results of school curriculum implementations; and 7) improving school curriculum. 2. To compare the opinions of teachers and school administrators on the curriculum administration practices. 3. To compare the opinions of teachers on the curriculum administration practices by teaching strands. The sample consisted of 300 primary school teachers and 50 school administrators in schools under the Office of Phetchaburi Educational Service Area 1, acquired by simple random sampling from each Amphoe. The research tool was 5-level scale questionnaire with alpha reliabilities of 0.81 – 0.96. The data were analyzed by percentage, mean and standard deviations, t-test, and One-Way ANOVA.

The findings are as follows.

1. The curriculum administration practices of the primary schools under the Office of Phetchaburi Educational Service Area 1 according to the teachers' and school administrators' opinions on the 7 aspects were at the high level.

2. The comparisons of the opinions of teachers and school administrators on the curriculum administration practices revealed that the teachers' and school administrators' opinions had significantly different on 4 aspects at .05 level: constructing curriculum strands; planning and preparing curriculum implementation; implementing school curriculum; and supervising, monitoring, and evaluating school curriculum.

3. The comparisons of the opinions of teachers on the curriculum administration practices by teaching strands revealed that the teachers teaching different strands had significantly different opinions on 4 aspects at .05 level: 1) constructing curriculum strands; 2) planning and preparing curriculum implementation; 3) implementing school curriculum; and 4) supervising, monitoring, and evaluating school curriculum.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ของ
สมชัย ทองกลิ้ง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ 23 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระ สุภากิจ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละ เวลาที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการจัดทำงานวิจัยฉบับนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ราชบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ ประสานกรรมการพิจารณาโครงการปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง และคณาจารย์ทุกท่าน ที่เสนอแนะแนวทางในการจัดทำปริญญานิพนธ์ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ ช่วยเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ข้อสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ให้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยทำให้สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ นางแววตา สุสายัณห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ้ามูล คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่อำนวยความสะดวก ให้ข้อมูลต่างๆ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ นายรวม ทองกลิ้ง นางลีนจี ทองกลิ้ง ที่เป็นแบบอย่าง แนวทางการดำรงชีวิตอันทรงคุณค่าแก่ผู้วิจัย นายทรงชัย ทองกลิ้ง นายยอดชาย ทองกลิ้ง นายขวัญชัย ทองกลิ้ง และเพื่อนๆ ทุกคน ที่ให้กำลังใจที่ดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

ประโยชน์และคุณค่าทั้งปวง อันเกิดจากการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณงามความดีแด่ บิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ ประสาขาวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สมชัย ทองกลิ้ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ขอบเขตเนื้อหา	4
ประชากร	4
กลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	11
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร	14
ความหมายของหลักสูตร	15
ความสำคัญของหลักสูตร	15
องค์ประกอบของหลักสูตร	16
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	16
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	17
กลุ่มสาระการเรียนรู้	40
ภาษาไทย	41
คณิตศาสตร์	44
วิทยาศาสตร์	47
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	51
สุขศึกษา และพลศึกษา	53
ศิลปะ	55
การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	59
ภาษาต่างประเทศ	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	63
การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	66
การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	68
การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้	74
การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	77
การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา	78
การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	82
การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	83
เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ	84
สถานภาพ	84
กลุ่มสาระที่สอน	87
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	90
งานวิจัยในประเทศ	90
งานวิจัยต่างประเทศ	94
3 วิธีดำเนินการวิจัย	97
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	97
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	98
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์	99
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบสอบถามสำหรับการสำรวจ	104
การเก็บรวบรวมข้อมูล	106
ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์	106
ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม	107
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	107
การจัดกระทำข้อมูล	107
การวิเคราะห์ข้อมูล	108
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	108

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล	109
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	129
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	129
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	129
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	130
การเก็บรวบรวมข้อมูล	130
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	131
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	132
อภิปรายผล	136
ขอเสนอแนะ	140
บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก	152
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามเพื่อการวิจัย...	153
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	166
ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียน	169
ประวัติย่อผู้วิจัย	176

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอ	98
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ และกลุ่มสาระที่สอน	110
3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1	111
4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	112
5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	113
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้	116
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	118
8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา	119
9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	121
10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	123

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร ในการดำเนินงานการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 1	125
12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน	126
13 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	127
14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา	128

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	24
3 สารการเรียนรู้แกนกลาง	69

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“... การศึกษา มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นสถานภาพใดและอยู่แห่งหนใด ปัจจุบันองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาต่างๆ หลายองค์กร ล้วนสนับสนุนคำขวัญ Education For All การศึกษาเพื่อทุกคน และร่วมกันผลักดันให้การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาด้านต่างๆ ทั่วโลก...” พระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานเปิดงานวันครูโลก วันที่ 5 ตุลาคม 2547 ณ หอประชุมคุรุสภา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผล และเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550: คำนำ) การจัดการศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ และวัฒนธรรม ตลอดจนให้ความรักความผูกพัน มีความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอน นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549ข: 2-3)

การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับความสนใจจากสังคม ทุกคนต่างมุ่งหวังที่จะให้ปรากฏเป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพราะการศึกษาคือ กลไกสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: คำนำ) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเจตนารมณ์ในปี 2549 เป็นปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน การดำเนินชีวิต และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเกื้อกูล สนใจในการศึกษา สามารถค้นคว้าแสวงหาความรู้ การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน โดยมุ่งหวังให้ครูและผู้เรียนปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549: 65)

หลักสูตรการศึกษาในประเทศไทยที่ใช้ผ่านมาแล้ว คือ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งหลักสูตรดังกล่าว

มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิดและวิธีการที่จะให้คนไทยมีทักษะในการดำเนินชีวิตที่จะเผชิญปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจได้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2549: 3) ดังนั้นคุณภาพของหลักสูตรคือสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพการจัดการศึกษา หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาของชาติ รวมถึงเป็นแนวทางการปฏิบัติของแต่ละสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพองค์กรรวมของโรงเรียนให้บรรลุมาตรฐานการศึกษา ภารกิจของการดำเนินงานปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษามีความตื่นตัวและหลากหลายมากยิ่งขึ้น (ยุทธนา ปฐมวราชาติ. 2550: 44)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรที่ผ่านมา พบว่าหลักสูตรยังมีปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติอยู่หลายด้าน แยกเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้ คือ ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานั้นเป็นการเข้ามาเพื่อรับทราบและร่วมเสนอแนะแนวทางเพียงบางส่วนเท่านั้น ผู้แทนชุมชนและผู้ปกครองให้เหตุผลว่ามีความรู้น้อยและไม่มีความเข้าใจในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา (ภัทราภรณ์ โพนเงิน. 2548: 105) และจากงานวิจัยของ สุรรัตน์ คำฟอย (2549: 77) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามการดำเนินงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จังหวัดนครนายก ผลการวิจัย พบว่า ในการบริหารงานของผู้บริหารด้านหลักสูตรสถานศึกษาทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อิงอร จันทรเส่ง (2548: ออนไลน์) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหลักสูตรกับภาพความสำเร็จของผู้เรียนโรงเรียนในฝัน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน 7 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระหลักสูตร การวางแผน ดำเนินงานการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยรายด้านเท่ากับ 3.234, 3.6596, 3.9149, 3.3404, 2.5957, 2.617 และ 3.1702 ตามลำดับ

หลักสูตรที่ใช้ในประเทศไทยเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากส่วนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนทั่วประเทศมีมาตรฐานทางด้านการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน การบริหารหลักสูตรในระดับประเทศ จึงมีเนื้อหาสาระกว้าง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นร่วมกันบริหารหลักสูตรสถานศึกษาได้โดยการปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (จิตทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2548: ออนไลน์) แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญและเน้นให้นักเรียน และครูมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้ อบรม พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนจนเกิดทักษะ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเชิญวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จในงานนั้นๆ เป็นผู้สอนเสริม มีการจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงาน และประชาสัมพันธ์ผลงานนักเรียน และสถานศึกษาให้ชุมชนได้ทราบ (ทัศนาศ แสงศักดิ์. 2549: 182)

ปัญหาของการบริหารหลักสูตรคือ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาหลายแห่ง ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการมอบอำนาจหน้าที่เรื่องหลักสูตรให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ความขัดแย้งระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา กับศึกษานิเทศก์ ด้วยเหตุนี้บางครั้งศึกษานิเทศก์จึงละเลยหน้าที่ความเป็นผู้นำการบริหารหลักสูตร ในสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ (สุนทร โคตรบรรเทา. 2547: 41)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการพัฒนาด้านหลักสูตรให้เหมาะสมกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มีความเข้าใจในหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ให้กับครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน โดยเร่งรัดการยกระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาและจัดระบบช่วยเหลือ ปกป้อง และคุ้มครองเด็กต่อไป

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต่างๆ ที่จะนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อการศึกษานักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา 7) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำผลของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ที่ได้จากการ สัมภาษณ์ และการสำรวจ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ไปใช้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนและเตรียมการ นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา 7) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,037 คน จาก 106 โรงเรียน
2. ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 106 คน จาก 106 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย โดยจำแนกตามอำเภอ
2. ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 50 คน จาก 106 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย โดยจำแนกตามอำเภอ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 สถานภาพ
 - 1.1.1 ครู
 - 1.1.2 ผู้บริหาร
 - 1.2 กลุ่มสาระที่สอน
 - 1.2.1 ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1
 - 1.2.2 ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2
 - 1.2.3 ครูที่สอนทั้ง 2 กลุ่มสาระ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 7 ด้าน ได้แก่
 - 2.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - 2.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.3 การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
 - 2.4 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
 - 2.7 การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลก อย่างมีความสุข
2. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในปีการศึกษา 2546 และในปีการศึกษา 2548 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ครบทุกชั้น ทั้งนี้ได้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1166/2544 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544

3. **การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง การดำเนินงานตามกรอบแนวการบริหารหลักสูตรการศึกษา โดยผู้บริหารและครูทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีการสร้างการใช้ การนำหลักสูตรไปใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

3.1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาและคณะกรรมการอื่นๆ จัดทำสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงาน และองค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบ

3.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูล การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ปรัชญา เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้พื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ และสาระเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสัดส่วนเวลาเรียน การจัดทำสาระของหลักสูตร โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดเวลา และจำนวนหน่วยกิต การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ ดำเนินการโดยจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์ การตัดสิน และเอกสารหลักฐานการศึกษา การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนและการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

3.3 การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ หมายถึง การดำเนินการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหา เลือกรับ ทำและพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนา การนิเทศ กำกับ ติดตาม ที่ผู้บริหารและครูวางแผนดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการใช้สื่อการเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีการแนะแนวผู้เรียนในด้านการศึกษาต่อ อาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ ให้กับผู้เรียน ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะกิจกรรมบริการ การฝึกงานที่เป็นประโยชน์ กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และกิจกรรมสนองความสนใจและความสามารถของผู้เรียน โดยสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา และนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.4 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตร การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ตามที่กำหนดไว้

3.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การแต่งตั้งคณะกรรมการ วางแผนการนิเทศ สร้างเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผล และรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการของสถานศึกษา

3.6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตร สรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงานของสถานศึกษา มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุป ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร รายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับทราบ

3.7 การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำผลการดำเนินงาน การติดตาม และรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน รวมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น ครูและผู้บริหาร

4.1 ครู หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในวิชาต่างๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

4.2 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

5. กลุ่มสาระที่สอน หมายถึง กลุ่มวิชา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครูทำการสอน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1 ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 หมายถึง ครูที่ทำการสอนกลุ่มสาระหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.2 ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 หมายถึง ครูที่ทำการสอนกลุ่มสาระเสริม ได้แก่ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

5.3 ครูที่สอนทั้ง 2 กลุ่มสาระ หมายถึง ครูที่ทำการสอนทั้งกลุ่มสาระหลัก และกลุ่มสาระเสริม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

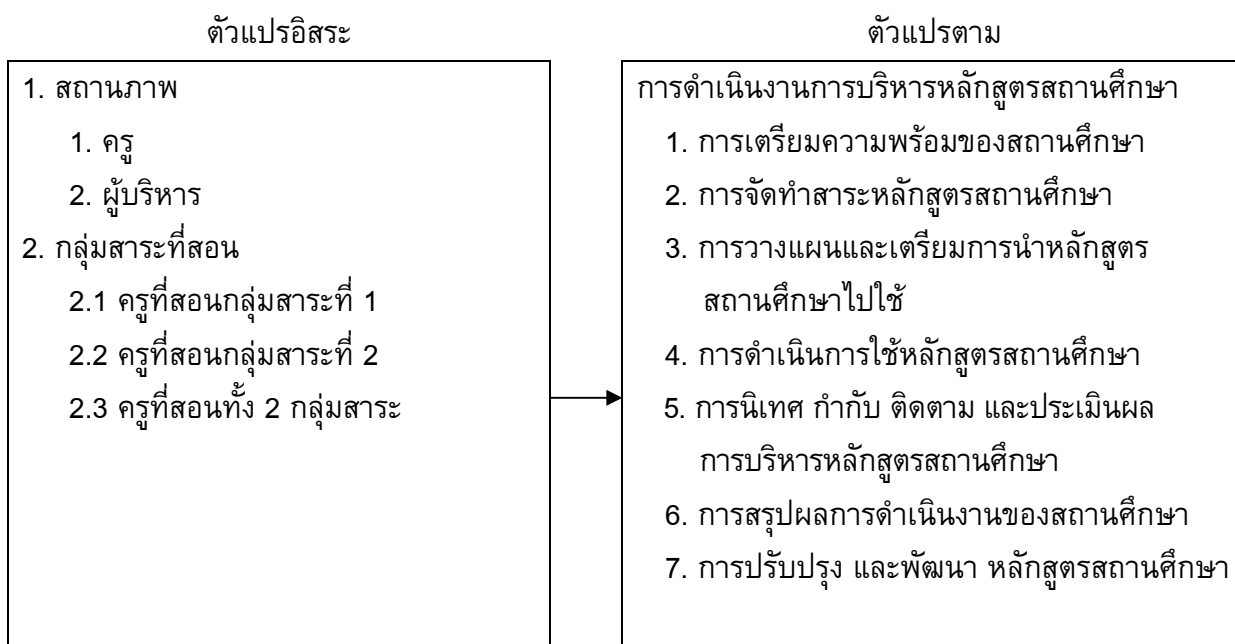
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังต่อไปนี้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการบริหารงานของสถานศึกษาที่นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบมีการวางแผน การดำเนินงาน การควบคุมดูแล ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาน ศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การบริหารหลักสูตรจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้และมีการตรวจสอบ ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร ดังนั้นการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดภารกิจการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มี 7 ด้าน ได้แก่ 1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา 3. การวางแผน และเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4. การดำเนินการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษา 5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 6. การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ 7. การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ก: 12-22)

ตัวแปรสถานภาพ ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดจากงานวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2: กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบึงทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน เนื่องจากบทบาท หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนแตกต่างกัน (นิภารัตน์ ทิพโชติ. 2550: 126-127) กลุ่มสาระที่สอน จากงานวิจัยสภาพ จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล พบว่า ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เพราะผู้บริหารได้มีการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการเรียนรู้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ตลอดจนจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการพัฒนา ผู้เรียน มีการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน เพื่อรองรับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นผลให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเอง และจัดกระบวนการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดำเนินการเป็นไปในแนวทางเดียวกัน (สิทธิชัย จันทานนท์. 2548: 88-89)

กรอบความคิดในการวิจัยดังกล่าวแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แตกต่างกัน
2. ครูที่สอนกลุ่มสาระต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร
 - 2.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 2.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 4.1 ภาษาไทย
 - 4.2 คณิตศาสตร์
 - 4.3 วิทยาศาสตร์
 - 4.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 4.5 สุขศึกษา และพลศึกษา
 - 4.6 ศิลปะ
 - 4.7 ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี
 - 4.8 ภาษาต่างประเทศ
5. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
 - 5.1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - 5.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
 - 5.3 การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
 - 5.4 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
 - 5.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา
 - 5.6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
 - 5.7 การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
6. เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ
 - 6.1 สถานภาพ
 - 6.2 กลุ่มสาระที่สอน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 จัดตั้งขึ้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ซึ่งเป็นผลมาจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีผลบังคับใช้ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง ซึ่งจะเป็นหน่วยงานหลักในการรองรับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่โรงเรียน ในด้านบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ก: คำนำ)

1. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเพชรบุรี

เพชรบุรีเป็นเมืองที่เคยรุ่งเรืองมาก่อน ตั้งแต่สมัยทวารวดี เป็นเมืองหน้าด่านสำคัญของไทยในกลุ่มหัวเมืองตะวันตก มีชื่อเรียกปรากฏในหนังสือชาวต่างประเทศ เช่น ชาววิลันดา เรียกว่า “พริพรี” ชาวฝรั่งเศส เรียกว่า “พิพฟีล” และ “ฟิฟรี” จึงสันนิษฐานกันว่า ชื่อ “เมืองพริบพรี” เป็นชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ก: 1)

2. สภาพทั่วไป

จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ สายธนบุรี - ปากท่อ 120 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 6,225.138 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,890,771.2 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ก: 1) ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลของอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี และสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

3. การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรี มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน จำนวน 287 แห่ง จำนวนนักเรียน นักศึกษา 95,982 คน จำนวนครู/อาจารย์ 4,681 คนจำแนกได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ก: 3) ดังนี้

3.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาจำนวน 280 แห่ง จำนวนห้องเรียน 3,190 ห้อง จำนวนครู/อาจารย์ 4,096 คน จำนวนนักเรียน 73,697 คน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 17.99

4. การประกันสิทธิและโอกาส

มีการประกันสิทธิ และโอกาสดังต่อไปนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ข: ออนไลน์)

4.1 การประกันสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาภาคบังคับของเยาวชนทุกประเภท ดังนี้

- 4.1.1 รณรงค์ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคน
- 4.1.2 สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนจบการศึกษาภาคบังคับ
- 4.1.3 ส่งเสริมการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก
- 4.1.4 ส่งเสริม ช่วยเหลือให้เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการได้รับการศึกษาจนจบ

ภาคบังคับ

4.2 สร้างโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างทั่วถึง และเต็มตาม

ศักยภาพ

4.2.1 ส่งเสริมพัฒนาการและสุขภาพอนามัยของเด็กระดับปฐมวัย

4.3 เพิ่มอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และให้นักเรียนยากจนได้รับ

การประกันสิทธิและโอกาส

4.3.1 พัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เหมาะสมกับเด็กปกติเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ และเด็กอัจฉริยะ

4.3.2 รณรงค์ให้ผู้จบการศึกษาภาคบังคับได้มีโอกาสรับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

5. พัฒนาคุณภาพการศึกษา

มีการพัฒนาดังต่อไปนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ข: ออนไลน์)

5.1 ทบทวนและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

5.1.1 ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ท้องถิ่นนโยบาย และแนวโน้มการพัฒนาประเทศ

5.1.2 สร้างความเข้าใจในหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ให้กับครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

5.1.3 ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

5.2 จัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาครูตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้เรียน

- 5.2.1 สร้างระบบช่วยเหลือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 5.2.2 จัดระบบดูแลนักเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5.2.3 สานสายใยครูและศิษย์
- 5.2.4 พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในด้านการแนะแนวพฤติกรรม

- 5.2.5 จัดระบบช่วยเหลือ ปกป้อง ค้ำครองเด็ก

5.3 พัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน

- 5.3.1 เร่งรัดการยกระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา
- 5.3.2 การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

6. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา

มีการพัฒนาดังต่อไปนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ข: ออนไลน์)

6.1 เพิ่มความเข้มแข็งและประสิทธิภาพให้ทุกระดับมีการบริหารจัดการศึกษาที่มี

มาตรฐานการบริหารจัดการภาครัฐ

- 6.1.1 เร่งรัดการจัดการด้านงบประมาณเข้าสู่ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน
- 6.1.2 พัฒนาและส่งเสริมระบบการติดตามและประเมินผลภาครัฐ
- 6.1.3 ส่งเสริมประสิทธิภาพระบบการติดตามและประเมินผลของ สพท.
- 6.1.4 ส่งเสริมสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานทุกระดับให้ดำเนินงานตามระบบ
- 6.1.5 ส่งเสริมประสิทธิภาพระบบการบริหารงานบุคคล การจัดองค์กร และระบบ

การบริหาร

- 6.1.6 ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วมในองค์กรคณะบุคคลในการบริหาร

และการจัดการ

6.2 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ทุกระดับ

- 6.2.1 เร่งรัดการหลอมรวมระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ
- 6.2.2 กำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญและเก็บข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุมด้านโอกาส

คุณภาพ และประสิทธิภาพเข้าฐานข้อมูล

6.2.3 พัฒนาสารสนเทศและรายงานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (พัฒนาโปรแกรมและรายงานผลจัดเก็บตรวจสอบ)

6.3 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ทุกระดับ

6.3.1 พัฒนาเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานในสำนักงานเขตพื้นที่ทุกระดับให้มีความพร้อม

6.3.2 การประสานสัมพันธ์หน่วยงานและบุคคลเครือข่ายเพื่อการสนับสนุน

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. 2550ข: ออนไลน์) ดังต่อไปนี้

- 7.1 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 7.2 มีคุณธรรม จริยธรรม
- 7.3 มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และสังคม
- 7.4 สามารถพึ่งตนเอง และร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สรุปได้ว่า สำนักงานเขตได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนทุกระดับให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน จากผลของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีผลบังคับใช้ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จัดการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง ที่ได้มีการจัดการศึกษาทุกระดับดังที่กล่าวมา แต่ในที่นี้ผู้ทำการวิจัยจะขอศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเท่านั้น

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร

ในอดีตเมื่อพูดถึงหลักสูตรวิชาที่นำมาสอน เช่น หลักสูตรประถมศึกษา หมายถึงวิชาต่างๆ ที่สอนระดับนี้ ได้แก่ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น หรือที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า “3Rs” (Reading, Writing and Arithmetics) ส่วนระดับมัธยมจะมีวิชาอื่นๆ เข้ามาประกอบ ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ส่วนวิชา “3Rs” ก็จะยกระดับกลายเป็นวิชาภาษาและวรรณคดี ทั้งของภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ก็ขยายความไปเป็นเลขคณิต เรขาคณิต และพีชคณิต หลักสูตรตามความหมายดั้งเดิม ที่เข้าใจกันจึงเป็นเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน แต่มาถึงยุคสมัยปัจจุบันหรือเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงหลายสิบปีที่แล้วในสังคมไทย หลักสูตรเริ่มมีนัยความหมายกว้างขวาง รวมถึงปรัชญาแนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาการ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล การวิเคราะห์ศึกษาเรื่องการบวนการ “พัฒนา” หลักสูตรจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ และได้รับความสนใจจากนักการศึกษาอย่างกว้างขวาง (วิชัย ตันศิริ. 2549: 215-216)

1. ความหมายของหลักสูตร

“หลักสูตร” มาจากภาษาอังกฤษว่า “curriculum” ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาลาติน คำว่า “currere” ซึ่งหมายถึง “racecourse” หรือ ลู่วิ่ง เมื่อนำมาใช้ในทางการศึกษาได้มีผู้ให้คำนิยามในลักษณะแตกต่างกัน (นพเก้า ณ พัทลุง. 2550?: 3) ดังนี้

อดิศักดิ์ สิงห์สีโว (2549: 157) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง แนวทางที่สถานศึกษาใช้ในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

อรันท์ นิมนุช (2550: 89) ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง เนื้อหา กิจกรรม และประสบการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจของเด็ก สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสังคม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พนัธ ชาติทอง (2550) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การบูรณาการศิลปะการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามสิ่งที่สังคมคาดหวัง และมีการกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุง พัฒนา ให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

นพเก้า ณ พัทลุง (2550?: 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ และทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมาย

ชัชวาลย์ คัมภีร์วัฒน์ (2550: ออนไลน์) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ และความ สามารถของผู้เรียน

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาหมายถึง หมายถึง การบูรณาการการเรียนรู้ และมวลประสบการณ์ต่างๆ ตามที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคม ให้มีคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง เป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญของงามของบุคคล สามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิดที่เป็นการสนับสนุน และสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองเพื่อให้

ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ทำให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ที่แท้จริงของตนเอง และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ยังเป็นโครงการ แผนงาน ข้อกำหนด ที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปดำเนินงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ (ชนัท ธาตุทอง. 2550: 5) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ซึ่งจะทำให้ดีจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด และวิธีการดำเนินการ ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญหลักต่อการจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ. 2550: 255)

จากที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคม ที่จะเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ หลักสูตรเปรียบเสมือนเครื่องมือที่กำหนดทิศทางในการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา เคอร์รี่; และ เทมเพิล (นพเก้า ณ พัทลุง. 2550?: 3-5; อ้างอิงจาก Curry; & Temple. 1992: unpagged) หลักสูตรจึงมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ปรัชญา เป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งกำหนดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
2. คุณลักษณะของโรงเรียน และผู้เรียนที่คาดหวัง
3. มาตรฐานด้านเนื้อหา หรือสิ่งที่คาดว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้
4. มาตรฐานการประเมินการปฏิบัติ
5. ประเด็น (Themes) และมโนทัศน์ (Concepts) ของกลุ่มสาระวิชา
6. การพัฒนาวิชาชีพ / กลวิธีการสอนโดยใช้เทคโนโลยี
7. ตัวอย่างโปรแกรม หน่วยการเรียนรู้
8. เกณฑ์ วัสดุการสอนที่ใช้ในการเรียนการสอน
9. วิธีการบูรณาการเนื้อหาสาระต่างๆ

จากที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ คือ ปรัชญา เป้าหมายคุณลักษณะ ผู้เรียนที่คาดหวัง มาตรฐานด้านเนื้อหาและการประเมินการปฏิบัติ กลุ่มสาระวิชา วิธีสอนโดยใช้เทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ วัสดุการสอน และการบูรณาการเนื้อหาสาระต่างๆ

4. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน หลังจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีการประกาศใช้หลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางนำร่อง โดยเริ่มใช้ในทุกโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 โดยสถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้ของตนเองได้ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการทุกประเภท ทั้งในลักษณะของหลักสูตรและระยะเวลาเรียน และหลักสูตรเพิ่มพูนประสบการณ์ จัดทำแผนแม่บทระยะสั้น ระยะยาว สำหรับปรับปรุงการเรียนการสอนผู้มีความสามารถพิเศษ มีการปรับปรุงการดำเนินงานให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างกัน ระหว่างสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกฎกระทรวงเกี่ยวกับการประเมินเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียน ตลอดจนการส่งเสริมการศึกษาเฉพาะทาง ในด้านการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการทำกลยุทธ์การจัดการความรู้ แหล่งเรียนรู้ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549: 65)

กระทรวงศึกษาได้กำหนดหลักสูตรไว้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549: 65-66)

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล เพื่อการแข่งขัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นแกนกลางซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งพัฒนาโดยเขตพื้นที่การศึกษา และส่วนเพิ่มเติมที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการ และความถนัดของผู้เรียน

2. หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร ซึ่งระบุการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมต่างๆ โครงสร้างเวลาเรียน สาระการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคนและเกณฑ์กลางในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบทิศทางการพัฒนากรอบหลักสูตร เขตพื้นที่การศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนจำเป็นสำหรับพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดี

จากที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักสูตรตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้และทักษะที่จำเป็น และหลักสูตรแกนกลาง ที่กำหนดเพื่อใช้ในการพัฒนาทุกคนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นต้นกำเนิดของคำว่า หลักสูตรสถานศึกษา ในหลักการของหลักสูตรได้กำหนดว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่ความเป็นสากล เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น

ทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจากหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มาเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เนื่องจากการวิจัย พบว่า การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลาง ไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา และท้องถิ่นได้ (ถวัลย์ มาศจรัส; และ นิชนันท์ ประสงค์. 2549: 29)

จากสภาพความแตกต่างที่หลากหลายของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม และความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ จัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดเวลา เมื่อกระทรวงศึกษาประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 นั้นก็มีการใช้คำว่า หลักสูตรแกนกลาง แทนคำว่า หลักสูตรชาติ หรือหลักสูตรแม่บท พร้อมกันนี้ก็เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง โดยหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการมีสัดส่วนที่ร้อยละ 70 อีกร้อยละ 30 เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ถวัลย์ มาศจรัส; และ นิชนันท์ ประสงค์. 2549: 29) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรตลอดมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ในเรื่องที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลาง ไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาค้นคว้า และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนาจความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประชาสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้การพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่างๆ แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนในการพัฒนาตนเองและสังคม

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ กำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพ และบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

- กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้
- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
 - ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
 - ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
 - ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษา และพลศึกษา
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพ และเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ

กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต ภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ไว้ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมแสดงไว้ในภาพประกอบ 2

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)	ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
	← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชม.	ไม่น้อยกว่า ปีละ 1,200 ชม.

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ. (2550ฉ). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. (ออนไลน์).

หมายเหตุ

● สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา

■ สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน

▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ นอกจากสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม และการพัฒนาตนตามศักยภาพ

ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่างๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในส่วนของการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้างๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพ ปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชานั้นๆ ด้วย สำหรับ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น ยังไม่ควรให้เลือกรายวิชาที่เข้มข้น ควรเรียนเฉพาะ รายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกช่วงชั้น ให้เหมาะสมกับ ธรรมชาติ การเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน ในช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็น หน่วยกิต ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนา ความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุล ทั้งด้าน

ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ

ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้ จัดเป็นหน่วยกิต เพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้อันตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ

การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียน ในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และรายวิชาที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ:ออนไลน์)

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง ช่วงชั้นนี้ เป็นช่วงชั้นแรกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่นๆ ได้รวดเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียน และทักษะคณิตศาสตร์ ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ จึงควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง การจัดเวลาเรียนในกลุ่มภาษาไทย และคณิตศาสตร์อาจใช้เวลาลดลงเหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์ มากขึ้น สำหรับการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ แม้เวลาเรียนจะลดลง ยังคงต้องฝึกฝน ทบทวนอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น สถานศึกษา จะมีเวลาอย่างเพียงพอให้เด็กมีโอกาสนเล่น ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปฏิบัติงานต่างๆ โดยต้องจัดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณร้อยละ 20 ส่วนเวลาที่เหลือ สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนประมาณวันละ 5-6 ชั่วโมง การกำหนดเวลาเรียน สำหรับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ควรให้สัดส่วน

ใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยังคงมีความสำคัญ ควรจัดเวลาเรียนให้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ สำหรับผู้เรียนที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อและจัดรายวิชาอาชีพหรือโครงการอาชีพสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถที่จะออกไปสู่โลกอาชีพ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยให้ค่าน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา 1 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนประมาณวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง การจัดเวลาและสาระการเรียนรู้ ในช่วงชั้นนี้เป็นการเริ่มเข้าสู่การเรียนเฉพาะสาขา จึงให้มีการเลือกเรียนในบางรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดทำ “รายวิชาเพิ่มเติมใหม่” บางรายวิชาที่น่าสนใจ หรือที่มีความยากในระดับสูงขึ้นไป เช่น แคลคูลัสในคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ชั้นสูง สำหรับผู้ที่เรียนกลุ่มสาระนี้ได้ดีเป็นพิเศษ นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถปรับรูปแบบการจัดการจัดการจัดหาหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ในบางกลุ่มสาระ เช่น ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งยังจำเป็นต้องเรียนอยู่ อาจจัดเป็นรายวิชาสั้นๆ หรือรายวิชาเดี่ยวๆ หรือรวมกันในลักษณะบูรณาการ เมื่อสถานศึกษาจัดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ระบุไว้แล้ว ก็อาจพัฒนาเป็นวิชาเลือกเฉพาะทางในระดับสูงขึ้นไปได้เช่นเดียวกัน

การจัดเวลาเรียนดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษา ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น ให้พิจารณายืดหยุ่นเวลาเรียนตามสถานการณ์และโอกาสที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาทางด้านศาสนา นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศด้านต่างๆ การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องในด้านต่างๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษานอกระบบและการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่างๆ การจัดการศึกษาเหล่านี้ สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

การจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คุณธรรม ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการ

กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไป สอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระ การเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงสาระ การเรียนรู้ต่างๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริง หรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม น้ำ เป็นต้น ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไป แสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอน โดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ผู้สอนคนหนึ่ง สอนวิทยาศาสตร์ เรื่องเงา ผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์ เรื่องการวัดระยะทางโดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงาในช่วงเวลาต่างๆ จัดทำกราฟของเงาในระยะต่างๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ ผู้เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้ นำเนื้อหาจากหลาย กลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชา หรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่อง ผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวัน สิ่งแวดล้อมของชาติ ผู้สอนภาษาไทยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียน ค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครู ผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดให้ทำกิจกรรม เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

4. การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็น โครงการ โดยผู้เรียนและครู ผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกัน ได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่างๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมารวม เป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีม ในกรณีที่ ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครู ผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้ต้องสนองต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ ในแต่ละคาบเวลาเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ ในลักษณะบูรณาการที่มีภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทักษะพื้นฐานการติดต่อสื่อสารในการคิด คำนวณ การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่ละเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้เริ่มเน้นเข้าสู่เฉพาะทางมากขึ้น มุ่งเน้นความสามารถ ความคิดระดับสูง และความต้องการของผู้เรียน ทั้งในด้านอาชีพ การศึกษา เฉพาะทาง ตลอดจนการศึกษาต่อ

สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ให้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมหลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น
8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด การวัดและประเมิน

จึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือตัวผู้เรียน ผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่จะทำให้อะไรให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้าความสำเร็จของตน ครู ผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนแต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปี และช่วงชั้นสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่า จบการศึกษาภาคบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

ผู้เรียนผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้นตามเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2, และ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาภาคบังคับ)

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จบการศึกษาระดับพื้นฐาน
1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียน เพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงพัฒนาการด้านต่างๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

ทั้งนี้ จะมีการกำหนดเอกสารหลักฐานการศึกษา ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้เหมือนกัน เพื่อประโยชน์ในการสื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และการส่งต่อกัน ได้แก่ เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาระดับพื้นฐาน โดยจะกำหนดแนวทางการดำเนินงานในรายละเอียดต่อไป

การเทียบโอนผลการเรียน

ให้สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน โดยการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่างๆ และหรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ การพิจารณาเทียบโอน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะให้อายุที่แสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ

2. พิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบ การสัมภาษณ์

3. พิจารณาจากความสามารถ และการปฏิบัติได้จริง

ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การพัฒนาศักยภาพครู

การพัฒนาศักยภาพครู ถือเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะพัฒนาให้เป็นครูมืออาชีพ โดยศึกษาวิเคราะห์ระบบต่างๆ ของสถานศึกษาว่ามีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไร รวมทั้งระบบการเรียน การสอน การวัดและการประเมินผล การวิเคราะห์ครูผู้สอนในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนเจตคติที่มีต่อการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับพิจารณาสนับสนุนให้มีการ พัฒนาศักยภาพของครูอย่างต่อเนื่อง การกำหนดให้ครูจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม การมีครูพี่เลี้ยง ครูทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร ครูแนะแนว ทั้งหมดเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องพัฒนาสร้างสรรค์ ให้เป็นระบบ โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนที่มีประสิทธิภาพ พร้อมด้วยนวัตกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนมี ระบบการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีผู้เรียนเป็นผู้ช่วยครู เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

การพัฒนาศักยภาพครู ให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อาศัยความร่วมมือของครูแกนนำ ครูต้นแบบ และสถาบันการศึกษาชั้นสูง เช่น คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัย รวมทั้งชมรมวิชาชีพ ซึ่งจะ ช่วยพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่ต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

1. หลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของ ตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษา แต่ละแห่งวางแผนพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและราย วิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงานและสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2 ประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้นๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) ดังนี้

2.1 หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุข และเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนและพัฒนา ความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2.2 หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนา ด้านจิตวิญญาณ จริยธรรมสังคม และวัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกแหว่งถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน และช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมมากขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนักเข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อม ในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระและเข้าใจในความรับผิดชอบ

3. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์) สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

3.1 กำหนดวิสัยทัศน์

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อบ่งบอกว่า โลกและสังคมรอบๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียน ที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลัก

ที่สำคัญๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วย เป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ และการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงาน แจ้งสาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ โดยอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าไปมีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการที่มีพลังผลักดันให้แผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทิศทางก่อให้เกิดเจตคติในทางที่สร้างสรรค์ดีงามแก่สังคมของสถานศึกษา มีระบบและหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นอย่างเป็นเครือข่าย เพียบพร้อม เช่น ระบบคุณภาพ ระบบหลักสูตร สารการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การติดตาม การรายงาน ฐานข้อมูลการเรียนรู้ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม มีระบบสนับสนุนครูอาจารย์ เป็นต้น กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยวิธีดังกล่าวนี้ จะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การกำหนดสาระการเรียนรู้ในท้องถิ่นสนองตอบความต้องการของชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

3.2 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

จากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้จากช่วงชั้น ให้เป็นรายปีหรือรายภาค พร้อมกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ครูทุกคน คือ ครูผู้สอน และครูสนับสนุน ได้นำไปออกแบบการเรียนการสอน การบูรณาการโครงการร่วม เวลาเรียน การมอบหมายงาน/โครงการ แฟ้มผลงานหรือ การบ้าน ที่มีการวางแผนร่วมกันทั้งสถานศึกษา เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมภาระงาน การจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

3.3 การกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

สถานศึกษานำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระต่างๆ จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ และกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นรายปีหรือรายภาค ต้องพยายามกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตามเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วย พิจารณากำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งการพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสามารถกำหนดในลักษณะผสมผสานบูรณาการ จัดเป็นชุดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นหัวข้อเรื่อง หรือจัดเป็นโครงการได้

3.4 การออกแบบการเรียนการสอน

สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สถานศึกษา ต้องมอบหมายให้ผู้สอนทุกคนออกแบบการเรียนการสอน โดยคาดหวังว่า ผู้เรียนควรจะสามารถทำอะไรได้ เช่น ช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งมีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 นั้น ผู้เรียนจะเรียนรู้สาระเรื่องที่กำหนดได้ในระดับใด ยกตัวอย่างวิชาคณิตศาสตร์ ที่มีสาระที่ 1 : จำนวนและการดำเนินการ และมีมาตรฐาน ค 1 : 1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

ผู้เรียนในช่วงชั้นนี้จะสามารถทำอะไรได้ เช่น ในช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไว้ข้อหนึ่งว่า มีความคิดรวบยอดและความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนนับและศูนย์ และผู้เรียนในช่วงชั้นนี้จะสามารถอย่างไร เช่น ผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถนับ 1 ถึง 100 และมากกว่า เป็นต้น และออกแบบการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์และสังคม

3.5 การกำหนดเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต

ในการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข การคิดวิเคราะห์ และการใช้คอมพิวเตอร์ด้วยวิธีการสอนที่ยึดหัวข้อเรื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หรือสังคมศึกษาเป็นหลักตามความเหมาะสมของท้องถิ่น บูรณาการการเรียนรู้ด้วยกลุ่มสาระต่างๆ เข้ากับหัวข้อเรื่องที่เรียนอย่างสมดุลควรกำหนดจำนวนเวลาเรียนสำหรับสาระการเรียนรู้รายปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ควรกำหนดจำนวนเวลาสำหรับการเรียนตามสาระการเรียนรู้รายปี ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงในการเรียนการสอน เพื่อเน้นทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน การคิดเลข และการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งจะต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกเพลิดเพลิน ซึ่งในแต่ละคาบเวลา ไม่ควรใช้เวลายาวเกินความสนใจของผู้เรียน นอกจากผู้สอนจะจัดให้เป็นกิจกรรม เช่น การฝึกให้เขียนหนังสือเป็นเล่ม เป็นต้น

การเรียนการสอนควรดำเนินไปตามความสนใจของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 1 ผู้สอนควรเข้าใจจิตวิทยาการสอนเด็กเล็กอย่างลึกซึ้ง สามารถบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้ผสมกลมกลืนตอบสนองต่อชีวิตที่อยากรู้อยากเห็นของเด็กโดยเฉพาะ แต่ต้องไม่ลืมนึกเน้นทักษะพื้นฐานดังกล่าว สำหรับในช่วงชั้นที่ 2 ผู้เรียนซึ่งได้ผ่านการเรียนการเล่นเป็นกลุ่มมาแล้ว ในช่วงชั้นนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเริ่มทำงานเป็นทีม การสอนตามหัวข้อเรื่องจึงเป็นเรื่องสำคัญ หัวข้อเรื่องขนาดใหญ่สามารถจัดทำเป็นหัวข้อย่อย ทำให้ผู้เรียนรับผิดชอบไปศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อย่อยเหล่านี้ เป็นการสร้างความรู้ของตนเองและใช้กระบวนการวิจัยควบคู่กับการเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนำผลงานมาแสดง ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ผลงานของกันและกันในรูปแบบแฟ้มสะสมผลงาน

การเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ เป็นการเรียนที่มุ่งพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน นอกจากจะทบทวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้แล้ว จะต้องจัดเตรียมแบบบูรณาการเป็นโครงงานมากขึ้น เป็นการเริ่มทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจการศึกษาสู่โลกของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่น สังคม นวัตกรรมด้านการสอน

และประสบการณ์ ในการทำงานด้านต่าง ๆ แม้การเรียนภาษาก็สามารถเป็นช่องทางสู่โลกของการทำงานได้ และต้องชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบว่า สังคมในอนาคตจะต้องอยู่บนรากฐานของความรู้ สถานศึกษาจึงต้องจัดบรรยากาศให้อยู่ในสภาพแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เป็นตัวอย่างแก่สังคม และควรจัดรายวิชาหรือโครงการที่สนองความถนัด ความสนใจของผู้เรียนเพิ่มขึ้นด้วย

การเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมตัวให้ผู้เรียนมีความพร้อมในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือการประกอบอาชีพ ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียนในลักษณะรายวิชาหรือโครงการ

3.6 แนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินไปด้วยดีบรรลุตามที่คาดหวัง จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

3.6.1 การจัดทำสาระของหลักสูตร

1) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จาก มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนด ไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาค นั้น

การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของสาระการเรียนรู้ของรายวิชาที่มีความเข้มข้น (Honour Course) ให้สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับรายวิชาที่จะจัด

2) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 1) ให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้ง สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและของชุมชน

3) กำหนดเวลาและหรือจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาค ทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มขึ้น ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี และกำหนดจำนวนเวลาเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิต ของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นวิชาเฉพาะของสายอาชีพหรือโปรแกรมเฉพาะทางอื่นๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ระหว่าง 40-60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม และใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

4) จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตาม ข้อ 1) 2) และ 3) มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ

สำหรับชื่อรายวิชามีแนวทางในการกำหนดดังนี้ ชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้ ให้ใช้ตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนชื่อสถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติมสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

5) จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาคของทุกรายวิชา

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน การจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติโครงงานอย่างน้อย 1 โครงงาน

6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชารายปี หรือรายภาคและหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

3.6.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1) การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงงาน องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

2) จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถ ความต้องการ ของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่างๆ เป็นต้น

3) จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

4) จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์
ต่อตนเองและส่วนรวม

5) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็น
เกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

3.6.3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อ
เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ
ความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมดังกล่าว ให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่
กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและ
ประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิจักษ์ เพื่อการ
ปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง
ร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี/รายภาค

ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวม ด้าน
คุณ ลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน
สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ให้เป็นไป
ตามเป้าหมายที่กำหนด

แนวทางการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไป
ตามที่สถานศึกษากำหนด

3.6.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบและวิธีการ
ที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้สอน
นำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของ
ผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ
เรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนา
การดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนา
และการรายงานผลการเรียนรู้ และการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญในการให้ทุกส่วนทุกฝ่ายในสังคม มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ดังนั้น เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการวางแผน และดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นกลไกหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนด โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่าย ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวง ตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่ และสถานศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับ และทุกอาชีพ ในการกำหนดดูแลและประเมินผล ต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับ ทั้งระดับชาติ เขตพื้นที่ และสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันพัฒนาคุณภาพต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับหลักสูตร พอที่จะสรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หมายถึง หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในปีการศึกษา 2546 และในปีการศึกษา 2548 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ครบทุกชั้น ทั้งนี้ได้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1166/2544 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544

กลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ คือ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ภาษาต่างประเทศ โดยกลุ่มสาระ 1) – 4) คือ สาระหลัก และ 5) – 8) คือ สาระรอง มีรายละเอียดดังนี้

1. ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงาน ดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์สร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: ออนไลน์)

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ตรงตามจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วยเสียง รูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ความหมาย ส่วนประโยคเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา และประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากคำในภาษาไทย ยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษา ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะแก่กาลเทศะและบุคคล ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน สังคม และเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่จำเป็นว่าการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่อต่างๆ รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเพื่อสื่อสาร และใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณญาณ มีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: ออนไลน์) ดังนั้น วิชาภาษาไทยจึงเป็นวิชาพื้นฐานที่เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิชาต่างๆ หลักสูตรประถมศึกษาจึงกำหนดเวลาเรียนไว้มากกว่าวิชาอื่นๆ เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาอย่างเพียงพอ สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พวงเล็ก อุดระ. 2550: ออนไลน์)

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถดังนี้

1. สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี
2. สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
4. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตน

และสร้างสรรค์งานอาชีพ

5. ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

6. สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามกาลเทศะ

7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นความเป็นชาติไทย

8. มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

เมื่อจบแต่ละช่วงชั้น ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็ว

2. เข้าใจความหมายและหน้าที่ของคำ กลุ่มคำ ประโยค และเข้าใจข้อความที่อ่าน

3. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาคิด คาดคะเนเรื่องราวหรือเหตุการณ์และกำหนด

แนวทางการปฏิบัติได้

4. เลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งความรู้และความบันเทิง

5. พูด และเขียนแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการได้

6. จัดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวในชีวิตประจำวัน

7. จับใจความสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็นเล่าเรื่อง

ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์จากเรื่องที่ฟังที่ดูได้

8. เข้าใจว่าภาษาไทยมีทั้งภาษาไทยกลางและภาษาถิ่น

9. สามารถเลือกใช้คำคล้องจองแต่งบทหรือกรองง่าย ๆ

10. สามารถนำปริศนาคำทายและบทรiddle เล่นในห้องถิ่นมาใช้ในการเรียนและเล่น

11. ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ และใช้ได้

เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

11. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมไปใช้ในชีวิต

12. มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่าน

และการเขียน

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น

2. เข้าใจความหมายของคำ สำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ จับประเด็นสำคัญ

แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ดีความ สรุปลความ

3. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์และใช้การอ่าน

เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตน

4. เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้

5. เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจงการปฏิบัติงาน

และรายงาน เขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงจัดบันทึกความรู้

ประสบการณ์ เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ

6. สรุปความ วิเคราะห์เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริง
7. สนทนาโต้ตอบ พูดแสวงหาความรู้ ความคิด ความต้องการ พูดวิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชน และพูดรายงาน
8. ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์
9. เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย
10. ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์
11. ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่า และนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิต
12. สามารถแต่งภาพและกลอนง่ายๆ
13. สามารถเล่นนิทานพื้นบ้านและตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่น
14. มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่าน และการเขียน

คุณภาพของผู้เรียนที่กำหนดให้แต่ละช่วงชั้นนั้น เป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน แต่ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องฝึกทักษะต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ง: ออนไลน์)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรม ไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. คณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ข: ออนไลน์)

การศึกษาคณิตศาสตร์สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่เปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิตตามศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่พอเพียง สามารถนำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อ ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่ต้องจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ และต้องการเรียนมากขึ้น จึงให้ถือเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้คณิตศาสตร์เพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ทัดเทียมกับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ข: ออนไลน์)

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีแล้ว ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระคณิตศาสตร์ มีทักษะกระบวนการ มีเจตคติที่ดี ตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพนั้น จะต้องมีความสมดุล

ระหว่างสาระทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ข: ออนไลน์)

1. มีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น พร้อมทั้งสามารถนำความรู้นั้นไปประยุกต์ได้

2. มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมาย และการนำเสนอ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ

3. มีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) เมื่อผู้เรียนจบการเรียนช่วงชั้นที่ 1 ผู้เรียนควรมีความสามารถดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ข: ออนไลน์)

1. มีความคิดรวบยอดและความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนนับและศูนย์และการดำเนินการของจำนวน สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ และการหารจำนวนนับ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้และสามารถสร้างโจทย์ได้

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยาว ระยะทาง น้ำหนัก ปริมาตร และความจุ สามารถวัดปริมาณดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และนำความรู้เกี่ยวกับการวัดไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้

3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมบัติพื้นฐานของรูปเรขาคณิตหนึ่งมิติ สองมิติ และสามมิติ

4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแบบรูปและอธิบายความสัมพันธ์ได้

5. รวบรวมข้อมูล จัดระบบข้อมูลและอภิปรายประเด็นต่างๆ จากแผนภูมิรูปภาพ และแผนภูมิแท่งได้

6. มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมายและการนำเสนอทางคณิตศาสตร์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) เมื่อผู้เรียนจบการเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้เรียนควรมีความสามารถดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ข: ออนไลน์)

1. มีความคิดรวบยอด ความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับจำนวนและการดำเนินการของจำนวน สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ และการหารจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยม และร้อยละ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้และสร้างโจทย์ได้

2. มีความเข้าใจเกี่ยวกับสมบัติต่างๆ ของจำนวนพร้อมทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยาว ระยะทาง น้ำหนัก พื้นที่ ปริมาตร และความจุ สามารถวัดปริมาณดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และนำความรู้เกี่ยวกับการวัดไปใช้แก้ปัญหาใน สถานการณ์ต่างๆ ได้

4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมบัติของรูปเรขาคณิตหนึ่งมิติ สองมิติ และสามมิติ

5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแบบรูปและอธิบายความสัมพันธ์ได้

6. สามารถวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาพร้อมทั้งเขียนให้อยู่ในรูปของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและแก้สมการนั้นได้

7. เก็บรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปแผนภูมิต่างๆ สามารถอภิปรายประเด็นต่างๆ จาก แผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิแท่ง แผนภูมิรูปวงกลม ตาราง และกราฟ รวมทั้งใช้ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นเบื้องต้นในการอภิปรายเหตุการณ์ต่างๆ ได้

8. มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การให้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมาย และการนำเสนอทางคณิตศาสตร์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : จำนวน และการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 : เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 : เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ ระหว่างการดำเนินการต่างๆ และสามารถใช้ในการดำเนินการในการแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.3 : ใช้การประมาณค่าในการคำนวณ และแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.4 : เข้าใจในระบบจำนวนและสามารถนำสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้ได้

สาระที่ 2 : การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 : เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 : วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัดได้

มาตรฐาน ค 2.3 : แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดได้

สาระที่ 3 : เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 : อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติ และสามมิติได้

มาตรฐาน ค 3.2 : ใช้การนึกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหาได้

สาระที่ 4 : พืชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 : อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบ (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชันต่างๆ ได้

มาตรฐาน ค 4.2 : ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และแบบจำลองทางคณิตศาสตร์อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหาได้

สาระที่ 5 : การวิเคราะห์ข้อมูล และความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 : เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้

มาตรฐาน ค 5.2 : ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 : ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้

สาระที่ 6 : ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 : มีความสามารถในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 6.2 : มีความสามารถในการให้เหตุผล

มาตรฐาน ค 6.3 : มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ

มาตรฐาน ค 6.4 : มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ ได้

มาตรฐาน ค 6.5 : มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. วิทยาศาสตร์

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สังเกต เปรียบเทียบ อภิปราย รวบรวมข้อมูล จำแนกเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนในการดูแลรักษาอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย จำแนกลักษณะต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตใกล้ตัว ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น วัสดุและสมบัติของวัสดุแต่ละชนิดมีประโยชน์แตกต่างกัน สังเกตเรื่องแรงที่กระทำต่อวัตถุ การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าได้เหมาะสม จำแนกประเภทของดิน เปรียบเทียบอุณหภูมิที่แตกต่างกันมีผลต่อการทำให้อากาศเคลื่อนที่ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีวิทยาศาสตร์ จริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550จ: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

สังเกต เปรียบเทียบ อภิปราย รวบรวมข้อมูล จำแนก เกี่ยวกับสังเกต เปรียบเทียบ อภิปราย รวบรวมข้อมูล จำแนกเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของพืชและสัตว์ หน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ความสำคัญของพืช สัตว์ การดำรงพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางการแก้ปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัสดุและสมบัติของวัสดุ การศึกษาแรงดึงดูดของโลกไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ เปรียบเทียบดินและสมบัติของดิน ความสำคัญของอากาศต่อการดำรงชีวิต ดวงอาทิตย์เป็นแหล่งพลังงานของโลก เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีจิตวิทยาศาสตร์ จริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550จ: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สังเกต ทดลอง รวบรวมข้อมูล เปรียบเทียบ อภิปรายเกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของพืชและสัตว์ ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การเจริญเติบโตและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า การทำงานที่สัมพันธ์กันของอวัยวะต่างๆ ลักษณะการถ่ายทอดทางพันธุกรรมพ่อ แม่ สู่ลูกหลาน ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่และสูญพันธุ์ เปรียบเทียบวัสดุแต่ละชนิดและประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงของวัสดุ อันตรายที่จะเกิดขึ้นและประโยชน์ที่ได้ อภิปรายพลังงานไฟฟ้ามีอยู่ในธรรมชาติ ทดลองสมบัติของน้ำเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีจิตวิทยาศาสตร์ จริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550จ: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สังเกต เปรียบเทียบ อภิปราย รวบรวมข้อมูล จำแนกเกี่ยวกับหน้าที่ของราก ลำต้น ใบ ดอกและส่วนประกอบของดอก ปัจจัยบางประการที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช ทดลองการสังเคราะห์ด้วยแสงของพืช สังเกตการเจริญเติบโตของพืช การตอบสนองของพืชต่อสิ่งเร้า การเปลี่ยนแปลงรูปร่างในขณะเจริญเติบโต แสดงวัฏจักรชีวิตของสัตว์ แนวทางอนุรักษ์สัตว์ในท้องถิ่น จำแนกประเภทของอาหารและประโยชน์ของสาร อาหารให้เหมาะสมกับเพศ วัยของตนเอง ศึกษาการใช้วัตถุเจือปนในอาหารและอันตรายที่จะเกิดขึ้น ทดลองเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของแสงจากแหล่งกำเนิด การเปลี่ยนแปลงพลังงานแสงเป็นพลังงานไฟฟ้า การกระจายแสงขาวผ่านปริซึม จำแนกลักษณะของหินและกระบวนการผุพังอยู่กับที่ระบบสุริยะ เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีวิทยาศาสตร์ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550จ: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สังเกต เปรียบเทียบ อภิปราย รวบรวมข้อมูล จำแนกเกี่ยวกับการขยายพันธุ์พืชโดยปักชำ ตอนกิ่ง ตัดตา ทาบกิ่ง การสืบพันธุ์ของพืชดอกและการสืบพันธุ์ของสัตว์ ศึกษาพฤติกรรม

ของสัตว์ที่ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบลักษณะที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม จำแนกพืชมีดอก ไม่มีดอก ใบเลี้ยงเดี่ยว ใบเลี้ยงคู่ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง สัตว์มีกระดูกสันหลัง วัสดุและสมบัติของ วัสดุ สมบัติทั่วไปและสถานะของแข็ง ของเหลว แก๊ส ทดลองปฏิบัติแรงลัพธ์และประโยชน์ของแรง ลัพธ์ มวลและความหนาแน่น ความดันอากาศ ความดันของของเหลว แรงลอยตัว แรงเสียดทาน การเกิดเสียงและการเคลื่อนที่ของเสียง ความดังของเสียง อันตรายที่จะเกิดขึ้น การเกิดเมฆ หมอก ฝน น้ำค้าง ลูกเห็บ ความสัมพันธ์ของอุณหภูมิ ความชื้น และความดันของบรรยากาศที่มีผลต่อวัฏ จักรน้ำ การเกิดและประโยชน์ของลม การเกิดกลางวัน กลางคืน ทิศ ปรากฏการณ์ขึ้นตกของ ดวงดาว เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการ ตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีจิตวิทยาศาสตร์ จริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550จ: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สังเกต เปรียบเทียบ อภิปราย รวบรวมข้อมูล จำแนกเกี่ยวกับการทำงานของอวัยวะ ภายในของร่างกายมนุษย์ในระบบหายใจ ระบบย่อยอาหาร ระบบขับถ่าย ระบบหมุนเวียนโลหิต การเจริญเติบโตจากวัยแรกเกิดจนถึงวัยชรา จำแนกผลของสารบางชนิดรวมทั้งสิ่งเสพติด ศึกษา สิ่งมีชีวิตกับแหล่งที่อยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับการดำรงชีวิต โภชนาการ การใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ สมบัติของสารในสถานะของของแข็ง ของเหลว แก๊ส ทดลองการแยกสาร ที่มีสถานะแตกต่างกัน จัดประเภทสารที่มีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงของสารและ ผลต่อสิ่งมีชีวิต วงจรไฟฟ้า ทดลองเกี่ยวกับผลทางแม่เหล็กจากกระแสไฟฟ้า สมบัติของดิน การเกิด ข้างขึ้นข้างแรม ฤดูกาล สุริยุปราคา จันทรุปราคา เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีวิทยาศาสตร์ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550จ: ออนไลน์)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 : เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สื่อสาร สิ่งทีเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 : เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะ ทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพมี ผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่ เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 : ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 : เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 : เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 : สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 : เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 : เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยาเคมี มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 : แรง และการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 : เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 : พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิตการเปลี่ยนรูปพลังงานปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 : กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 : เข้าใจกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศและสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 : ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 : เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะและกาแล็กซี ปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 : เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 : ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 : ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอนสามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ ว่าวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ การสังเกต บอก รวบรวมข้อมูล สรุป นำเสนอความเป็นมาของพระพุทธศาสนา หลักธรรม การปฏิบัติตามหลักธรรม บทบาทหน้าที่การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียนและชุมชน บทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณค่า เศรษฐกิจพอเพียง วันสำคัญ ขาวและเหตุการณ์ ประวัติความเป็นมา ขนบธรรมเนียม ประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุ ของท้องถิ่นและชาติภูมิศาสตร์ทางกายภาพ ที่ตั้งบ้าน โรงเรียน ชุมชน ตำแหน่งในแผนที่ ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ การอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นผู้เห็นประโยชน์ส่วนรวม เสียสละ รู้จักรักสามัคคี รับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คือ การสังเกต บอก อภิปราย รวบรวมข้อมูล สรุป นำเสนอ เกี่ยวกับพุทธศาสนา หลักธรรม ประโยชน์ของการปฏิบัติหลักธรรม บทบาทหน้าที่การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน ตามระบอบประชาธิปไตย การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุณค่า ระบบเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ วันสำคัญ ขาว และเหตุการณ์ ประวัติความเป็นมา ขนบธรรมเนียม ประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่นและชาติ การจัดทำแผนผัง บอกตำแหน่งในแผนที่ ความสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ การอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นผู้เห็นประโยชน์ส่วนรวม เสียสละ รู้จักรักสามัคคี รับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข(กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คือ การสังเกต บอก อภิปราย รวบรวมข้อมูล สรุป นำเสนอเกี่ยวกับพุทธศาสนา หลักธรรม บทบาทหน้าที่ของบุคคลต่อชุมชน การปฏิบัติตนทั้งในการผลิตและการบริโภคระบบเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ วันสำคัญ ขาวและเหตุการณ์ ประวัติความเป็นมา ขนบธรรมเนียม ประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่นและชาติ ภูมิศาสตร์กายภาพ ที่ตั้งของชุมชนในท้องถิ่นและ

การเขียนแผนผัง บอกตำแหน่งในแผนที่ ความสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ การอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นผู้เห็นประโยชน์ส่วนรวม เสียสละ รู้จักรัก สามัคคี รับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 : ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี ตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเศรษฐกิจอย่างพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 : เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาข้อมูล ภูมิสารสนเทศ อันจะนำไปสู่การใช้ และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมและมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. สุขศึกษา และพลศึกษา

สุขศึกษาและพลศึกษาเป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมาย เพื่อการดำรงการสร้างเสริมสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

1. สุขศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปด้วย

2. พลศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติ ปัญญาและสังคม ด้วยการเข้าร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายแลกีฬา และกิจกรรมเหล่านั้นได้รับการคัดสรรมาเป็นอย่างดีแล้ว สุขศึกษาและพลศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการพัฒนาด้านพฤติกรรมสุขภาพ จนมีวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี โดยให้มีทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะหรือกระบวนการและคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผลรวมสุดท้าย คือ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านที่เป็นองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (holistic)

ในการเรียนรู้สุขศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นและจูงใจให้กำหนดเป้าหมายที่เป็นจริงและมีคุณค่าในการพัฒนารูปแบบของชีวิตที่มีสุขภาพดี พัฒนาทักษะการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมรู้จักความรับผิดชอบและสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนอื่นทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและในชุมชน ทั้งชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยและชุมชนอื่นๆ ที่แตกต่างกันออกไป ได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน และยอมรับในความต่างนั้น เกิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญกับปัญหาท้าทาย ความเครียด ความกดดัน ความขัดแย้ง และการเสริมสร้างสุขภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

ในการเรียนรู้พลศึกษา ผู้เรียนได้รับโอกาสให้เข้าร่วมในกิจกรรมทางกายและกีฬาทั้งประเภทบุคคล และประเภททีมอย่างหลากหลายทั้งของไทยและสากล กิจกรรมทางกายและกีฬาต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามศักยภาพด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนาทางกาย ได้รับรู้อารมณ์ และสมรรถภาพทางกาย เกิดการพัฒนาทักษะกลไกอย่างเต็มที่ ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกฝนตนเองตามกฎกติกา ระเบียบและหลักการทางวิทยาศาสตร์ ได้แข่งขันและได้

ทำงานร่วมกันเป็นทีม ได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยตรงตามความถนัดและความสนใจ ได้ค้นหาความพึงพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางกาย กีฬา กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายและรักการออกกำลังกาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษาในสถานศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาครบถ้วนจากสาระต่างๆ คือ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ชีวิตและครอบครัว การเคลื่อนไหว การออกกำลังกายการเล่น เกม กีฬาไทยและกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งสามารถจัดให้สอดคล้อง เชื่อมโยง บูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ อีกกลุ่ม และยังสามารถจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อการเติมเต็มให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา จึงควรจัดให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรให้สอดคล้องกับลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมสากล โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบ้าน ชุมชน และท้องถิ่นไปพร้อมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ช: ออนไลน์)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 : เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 : ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 : เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 : การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่น เกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 : เข้าใจมีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่น เกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 : รักการออกกำลังกาย การเล่น เกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทริยภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 : การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 : เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 : ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 : ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ
อุบัติเหตุ การฉ้อโกง สารเสพติด และความรุนแรง

6. ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกต รายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาผลงานศิลปะที่สื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการเรียนรู้ การสังเกต ที่จะเอื้อต่อกันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีความเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจในทัศนด้านอื่นๆสะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความเชื่อ ความศรัทธา ทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะการเรียนรู้ เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ จัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปะวัฒนธรรมไทยและสากล กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มีความตั้งใจที่งดงาม สมาธิที่แน่น สุขภาพกายและสุขภาพจิต มีความสมดุล เป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ การรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปะวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบ ศักยภาพความสนใจของตนเอง เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้

และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้นจะมีคุณภาพดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)

1. สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เล่าเกี่ยวกับผลงานของตนให้ผู้อื่นรับรู้ โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะได้
2. รับรู้ทางศิลปะได้แก่ ทศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ เล่าให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะได้
3. ระบุสิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลงานศิลปะได้
4. ใช้ความรู้ทางศิลปะสาขาต่างๆ ในการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ
5. สนใจในการปฏิบัติงานศิลปะ ฟังพอใจ สนุกสนานเพลิดเพลินรับผิดชอบต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
6. สังเกต รับรู้ สนใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม งานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6)

1. สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกตทางศิลปะ ได้แก่ ทศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ทักษะในการใช้เทคนิคให้ในการใช้เทคนิคของการของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นทางศิลปะได้
2. รับรู้ทางศิลปะ ได้แก่ ทศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ ซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์งานศิลปะ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงามและความไพเราะของศิลปะได้
3. ระบุงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ในปัจจุบันมีผลหรือได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะได้
4. นำความรู้ทางศิลปะสาขาต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ
5. สนใจสร้างงานศิลปะ มีความสุขกับการทำงาน มั่นใจในการแสดงออกยอมรับความสามารถของผู้อื่น
6. ตระหนัก ชื่นชมในคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง ใจ และเรียนรู้

ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการให้ผู้เรียนขวนขวาย หาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจึงเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริงตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้นปี ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้จริง เพิ่มโครงการตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้เองตามความต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถกระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีการใช้ข้อมูล ทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเอง และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการตัดสินใจ เลือกยุทธศาสตร์ กระบวนการ ประเมินตนเอง วางแผนปฏิบัติงาน ลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ

1.1 คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่แสวงหาพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย ประยุกต์ปรับเข้าหาแนวทางสำรวจทางเลือกที่เหมาะสม ตั้งข้อตกลงร่วมกัน

1.2 คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบทำให้ชัดเจน จัดระบบ ให้เหตุผล วิเคราะห์ ทำให้กระจ่างชัด ตั้งสมมติฐาน ทำนาย ประเมิน สังเคราะห์

1.3.คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) วิธีนี้จะคิดด้วยการตั้งคำถามตนเอง เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้าความคาดหวังและประสบการณ์ปัจจุบัน เข้าด้วยกัน ประเมินวิเคราะห์ ตั้งสมมติฐาน แสวงหาพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

2.1 เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะด้วยการเรียนรู้โดยปฏิบัติ เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผลด้วยตนเอง สัมผัสจริงด้วยตนเอง สรุปด้วยตนเอง เป็นประสบการณ์ตรง

2.2 การเรียนรู้แบบการประเมินตนเอง (Self Assessment)

2.3 เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่มีการลำดับขั้นตอนไว้ชัดเจนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองหรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุมีผล

3. การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem - based Learning)

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเอง หาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหาและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธี และขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

4. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่สามารถบูรณาการการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ

แหล่งการเรียนรู้ คือ สถานที่ ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้ง ความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคล ซึ่งอาจมีการถ่ายทอดหรือ บันทึกไว้ในสื่อต่างๆ เช่น หนังสือเรียน ตำรา หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ด้วยธรรมชาติของกลุ่ม ศิลปะที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รู้วิธีแสวงหาความรู้ได้ตลอดเวลา ทุกโอกาส และทุกสถานที่ ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่มี อยู่อย่างมากมายในปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะได้สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาศาสนาชั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : ทศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอด ความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่าง ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2 : ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 : เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อนดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการ วิชางาน และวิชาชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก: ออนไลน์)

สาระการเรียนรู้กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการทำงาน ทำงานเป็น รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการจัดการ การวางแผนออกแบบการทำงาน สามารถนำเอาความรู้เทคโนโลยี และสารสนเทศมาใช้ และประยุกต์ใช้ในการทำงาน สร้าง พัฒนางาน ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนวิธีการใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานและการทำงาน กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน อาชีพ และเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน สามารถนำเทคโนโลยี สารสนเทศและเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม คำนึงและมีคุณธรรม สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องาน ตลอดจนมี คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน อันจะนำไปสู่การให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ร่วมมือและแข่งขันในระดับสากลในบริบทของสังคมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก: ออนไลน์)

วิสัยทัศน์ของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เน้นกระบวนการทำงาน การจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงาน การทำงานอย่างมีกลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้และประยุกต์ใช้ในการทำงาน การสร้างพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือวิธีการใหม่ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงกำหนดการเรียนรู้ที่ยึดงาน กระบวนการจัดการและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญบนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและการแก้ปัญหา งานที่นำมาฝึกฝนเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนั้น เป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคมและงานเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝน ปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและศีลธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ ทักษะ ความดีที่หลอมรวมกันจนก่อให้เกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน ทั้งด้านคุณภาพและศีลธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก: ออนไลน์)

กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก: ออนไลน์)

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ครอบครัว การอาชีพ การออกแบบ และเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

2. มีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน สามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่

3. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อ เสียสละ และมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพสุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

เมื่อผู้เรียนจบแต่ละช่วงชั้น ต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก: ออนไลน์)

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สามารถช่วยเหลือตนเองเกี่ยวกับงานในกิจวัตรประจำวัน ช่วยเหลืองานในครอบครัว ใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐานได้ สามารถคิดสร้างสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันอย่างง่าย ๆ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม ใช้พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างประหยัด

ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวและชุมชนทำงานอย่างมีขั้นตอน มีทักษะในการจัดการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน เลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เหมาะสมกับงาน สามารถคิด ออกแบบ สร้าง ดัดแปลง สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันง่าย ๆ ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม อดทน ใช้พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ฉ: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : การดำรงชีวิต และครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 : เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในการทำงานเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.2 : มีทักษะ กระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่องาน

สาระที่ 2 : การอาชีพ

มาตรฐาน ง 2.1 : เข้าใจ มีทักษะ มีประสบการณ์ในงานอาชีพสุจริต มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

สาระที่ 3 : การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 3.1 : เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการทำงานของเทคโนโลยี ความรู้ ภูมิปัญญา จินตนาการและความคิดอย่างมีระบบในการออกแบบ สร้างสิ่งของเครื่องใช้วิถี การเชิงกลยุทธ์ ตามกระบวนการเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม โลกของงานและอาชีพ

สาระที่ 4 : เทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐาน ง 4.1 : เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 5 : เทคโนโลยีเพื่อการทำงาน และอาชีพ

มาตรฐาน ง 5.1 : ใช้เทคโนโลยีในการทำงานการผลิต การออกแบบ การแก้ปัญหา การสร้างงาน การสร้างอาชีพสุจริตอย่างมีความเข้าใจ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมีความคิดสร้างสรรค์

8. ภาษาต่างประเทศ

การสร้างความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันในสังคม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มจะกำหนดไว้ในเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับขอบข่ายกลุ่ม สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในแต่ละกลุ่มสาระดัง เอกสารแนบท้าย ฉบับที่ 1 การอ่าน = คำศัพท์ + ความเข้าใจ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนควรเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ (Learning Strategies) ที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles) เป็นของตนเอง กลยุทธ์การเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ กลยุทธ์ในการสื่อสาร ทักษะการจำ ทักษะการถาม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การประเมินตนเอง การวางแผนจัดการเรียนรู้ของตนเอง การใช้วิธีเรียนแบบต่างๆ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับตนเองตามระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ค: ออนไลน์)

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ค: ออนไลน์)

1. เข้าใจคำ กลุ่มคำ ประโยค คำสั่ง คำขอร้อง บทสนทนา พฤติกรรม และภาษาท่าทาง ตามสถานการณ์ต่างๆ รู้และเข้าใจความเหมือน และความแตกต่างระหว่างภาษาต่างประเทศกับภาษาไทยในเรื่องเสียง สระ พยัญชนะ ชนิด รูปแบบของประโยค รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของเจ้าของภาษารวมทั้งเข้าใจเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

2. ฝึกทักษะการฟัง การพูด อ่าน เขียน เกี่ยวกับตัวอักษร (Aa-Zz) กลุ่มประโยคสั้นๆ โดยพูดออกเสียงและฟังคำสั่งง่ายๆ แล้วปฏิบัติตามได้ พูดบทสนทนาทักทาย แนะนำตนเอง

และผู้อื่น พูดกล่าวลา กล่าวขอโทษ กล่าวขอบคุณ กล่าวขออนุญาต พูดแทรกอย่างสุภาพ พูดถามตอบเกี่ยวกับบุคคล สัตว์ สิ่งของอีกทั้งพูดบอกข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว รวมถึงการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้อื่นเป็นภาษาต่างประเทศ

3. เห็นประโยชน์ของภาษาต่างประเทศ สนใจเข้าร่วมกิจกรรม เกิดความสนุกสนานกับการทำกิจกรรม เกม ต่างๆ ทางภาษา

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน อาหรับ ภาษีส และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาประกอบการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: ออนไลน์)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: ออนไลน์)

สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 : เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2 : มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็น แสดงความรู้สึกโดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ต 1.3 : เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และการสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดในเรื่องต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและมีสุนทรีย์ภาพ

สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 : เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 : ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 : ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ ตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 : สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การทำงาน การประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่ม จะกำหนดไว้ในเอกสารประกอบหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับขอบข่ายกลุ่มสาระ และ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในแต่ละกลุ่มสาระ

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า ในการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ ทำให้ครูได้ใช้ความรู้ ทักษะในการปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน และขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของครูแต่ละคนที่จะนำมาใช้สอนให้นักเรียน ได้รับความรู้จากสาระการเรียนรู้ต่างๆ

การดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ในการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตาม คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 1166/2544 เรื่องให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความ ต้องการของบุคคลสังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉะนั้นอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2535 มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2535 และมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ดังปรากฏแนบ ท้ายคำสั่งนี้แทนหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ เทียบเท่าทุกฉบับที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้ไว้ก่อนหน้านี้ เงื่อนไขและเวลาการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นไปดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: ออนไลน์)

ปีการศึกษา 2546 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4

ปีการศึกษา 2547 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5

ปีการศึกษา 2548 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทุกชั้นเรียน ทั้งนี้ ให้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศรายชื่อ ในชั้นเรียนที่เป็นไปตามลำดับข้างต้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นไป

ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจในการยกเลิก เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในหลักสูตรดังกล่าวให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และวิธีการจัดการศึกษาอื่นๆ ได้

หลังจากกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ตั้งแต่วันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 เป็นต้นมา โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรเริ่มใช้หลักสูตรใหม่นี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ส่วนโรงเรียนอื่นๆ เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2546 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นไปอย่างเร่งด่วนขาดความชัดเจนหลายๆ เรื่อง แต่โรงเรียนก็สามารถดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตน โดยทำไปพัฒนาไปซึ่งถือว่าถูกต้องตามหลักการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพราะต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมใช้ ร่วมประเมิน ร่วมภาคภูมิใจ และร่วมกันพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรสถานศึกษาจะสมบูรณ์ต่อเมื่อใช้ครบทุกชั้นและผลการใช้หลักสูตรปรากฏผลเมื่อนักเรียน ป.1, ป.4, ม.1 และ ม.4 เรียนจบช่วงชั้น พอจะมองผลผลิตของการพัฒนาหนึ่งช่วงชั้นได้ แต่ถ้าจะดูว่าหลักสูตรสมบูรณ์พัฒนาผู้เรียนได้ตามวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษาต้องดูผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นสุดท้ายของโรงเรียน (ประยูร ลังกาพินธุ์. 2550ข: ออนไลน์)

ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจุดเน้นไม่ได้อยู่ที่การจัดทำเอกสารหลักสูตร ขั้นตอนสำคัญที่สุดอยู่ที่การใช้หลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้น แต่ก็มีปัญหาเพราะสภาพของโรงเรียน จำนวนบุคลากร วิธีการฝึกอบรมครู กลยุทธ์ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน (ประยูร ลังกาพินธุ์. 2550ข: ออนไลน์) ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้บริหารหลักสูตร มีการสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตรนอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน ในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549ก: 12-22)

จวี ฒ ตะกั่วทุ่ง (2550: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การวางแผนการดำเนินงาน การควบคุมดูแล ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การวางแผน การบริหารหลักสูตรจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้และมีการตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ง: 27-29) ได้กำหนดตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละภารกิจ/งาน ไว้ 3 ประการ ได้แก่ ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ภารกิจที่ 2 การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และภารกิจที่ 3 กำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ก: 12-22) ซึ่งสอดคล้องกับ ฆนัท ธาตุทอง (2550: 281-29) ได้กล่าวไว้ว่า ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารหลักสูตรอยู่ 7 ด้าน ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

3. การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
4. การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา
6. การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
7. การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่ายระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม จากการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนเครือข่ายได้ดำเนินการในแต่ละด้านดังนี้ (ดุษดี เหมพงษ์. 2547: 78-82)

1. การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการเตรียมความพร้อม อยู่ในระดับมาก โดยผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการโรงเรียน มีการจัดเก็บระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบพร้อมนำไปใช้
2. การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการจัดทำสาระหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนได้นำข้อมูลด้านประชากร ด้านอาชีพ ด้านทรัพยากร งบประมาณ มาวิเคราะห์เพื่อประกอบการจัดทำหลักสูตรอีกทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรของโรงเรียน สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
3. การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้เหมาะสม มีการจัดทำสื่อ เทคโนโลยี สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน
4. การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามแผนที่วางไว้ และได้ผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาแล้ว บุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและยังมีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อชุมชนด้วย
5. การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการนิเทศ ติดตาม กำกับ ติดตาม และประเมินผล พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนได้มีการวางแผนโครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ในโรงเรียน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน มีการรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
6. การบริหารจัดการหลักสูตรด้านการสรุปผลการดำเนินงานบริหารหลักสูตร พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยผลดังกล่าวเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้มีการประชุมปรึกษาหารือ ในเรื่องของ

หลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ นำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาเป็นประจำ บุคลากรในโรงเรียนได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ต้องศึกษาในเรื่องหลักสูตรอย่างจริงจัง มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะๆ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้เกี่ยวข้องเป็นประจำ

7. ด้านการปรับปรุงและพัฒนา พบว่า อยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่าโรงเรียน พร้อมด้วยศึกษานิเทศก์ได้ร่วมปรึกษาหารือ และนำข้อมูล ปัญหา แนวทางแก้ไข และจากการที่บุคลากรที่ได้เข้ารับการอบรม สัมมนาเพิ่มเติมให้เรื่องหลักสูตร มาร่วมกันวางแผนพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน

การดำเนินการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้กล่าวมา มีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ก: 12) ได้สรุปไว้ว่า สถานศึกษาต้องมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

2. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

4. จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน และองค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบ และขอความร่วมมือ

การเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550: 8-9) ได้กล่าวไว้ว่าจะต้องมีความพร้อมดังต่อไปนี้

1. การสร้างความตระหนัก ผู้บริหารโรงเรียนได้สร้างความตระหนักให้แก่ครู และนักเรียน ให้เห็นความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรเห็นความสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ จัดทำข้อมูลนักเรียน ผู้ปกครอง องค์กร และมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนได้รับทราบ

2. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานในชุมชน โดยการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และศึกษาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมและหา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และคู่มือในการจัดทำหลักสูตรให้ครู และ ส่งเสริมให้เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา แต่มีบางโรงเรียนที่มีเอกสารหลักสูตรและคู่มือการใช้ หลักสูตรไม่เพียงพอ

3. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีการดำเนินการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและธรรมนูญ โรงเรียน กำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ ครูผู้สอนจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี

ประยูร ลังกาพินธุ์ (2550ก: ออนไลน์) ให้ข้อสังเกตที่บางประการ ที่มีผลต่อคุณภาพ ของหลักสูตร และประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนใน โรงเรียน ข้อสังเกตในการจัดทำ และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีดังนี้

1. ข้อสังเกตช่วงการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 โรงเรียนให้เวลากับการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาก ครูมีความ เข้าใจในเจตนารมณ์ของหลักสูตรเป็นอย่างดี มองเห็นภาพความสอดคล้องตลอดแนว

1.2 บุคลากรที่ได้รับการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกระบวนการจัดทำหลักสูตร โดยประชุมเชิงปฏิบัติการครูทั้งโรงเรียน จัดทำหลักสูตรได้ดีกว่าครูที่ได้รับการอบรมแบบแม่ไก่ลูกไก่

1.3 โรงเรียนให้ความสำคัญกับข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย หลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน

1.4 โรงเรียนมีการวางแผนการวิจัยเชิงประเมินควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อม ในการจัดทำหลักสูตร มีระบบการจัดทำหลักสูตรดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เตรียมความพร้อม

1.5 โรงเรียนมีศูนย์สืบค้นทางหลักสูตรและการสอนมีเอกสารหลักสูตรอย่าง เพียงพอ มีเวลาให้ครูศึกษาล่วงหน้ามีประเด็นในการอภิปรายกว้างขวาง ทำให้การวางแผนการ จัดทำหลักสูตรเป็นไปด้วยดี และราบรื่น

1.6 โรงเรียนสามารถนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายมารับฟังการประชาสัมพันธ์ หลักสูตร ทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

จากที่นักวิชาการหลายๆ ท่านได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมของ สถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เห็นความ สำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรของสถาน ศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการของ

สถานศึกษาและคณะกรรมการอื่นๆ ตามความจำเป็น จัดทำสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน และองค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบ

2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

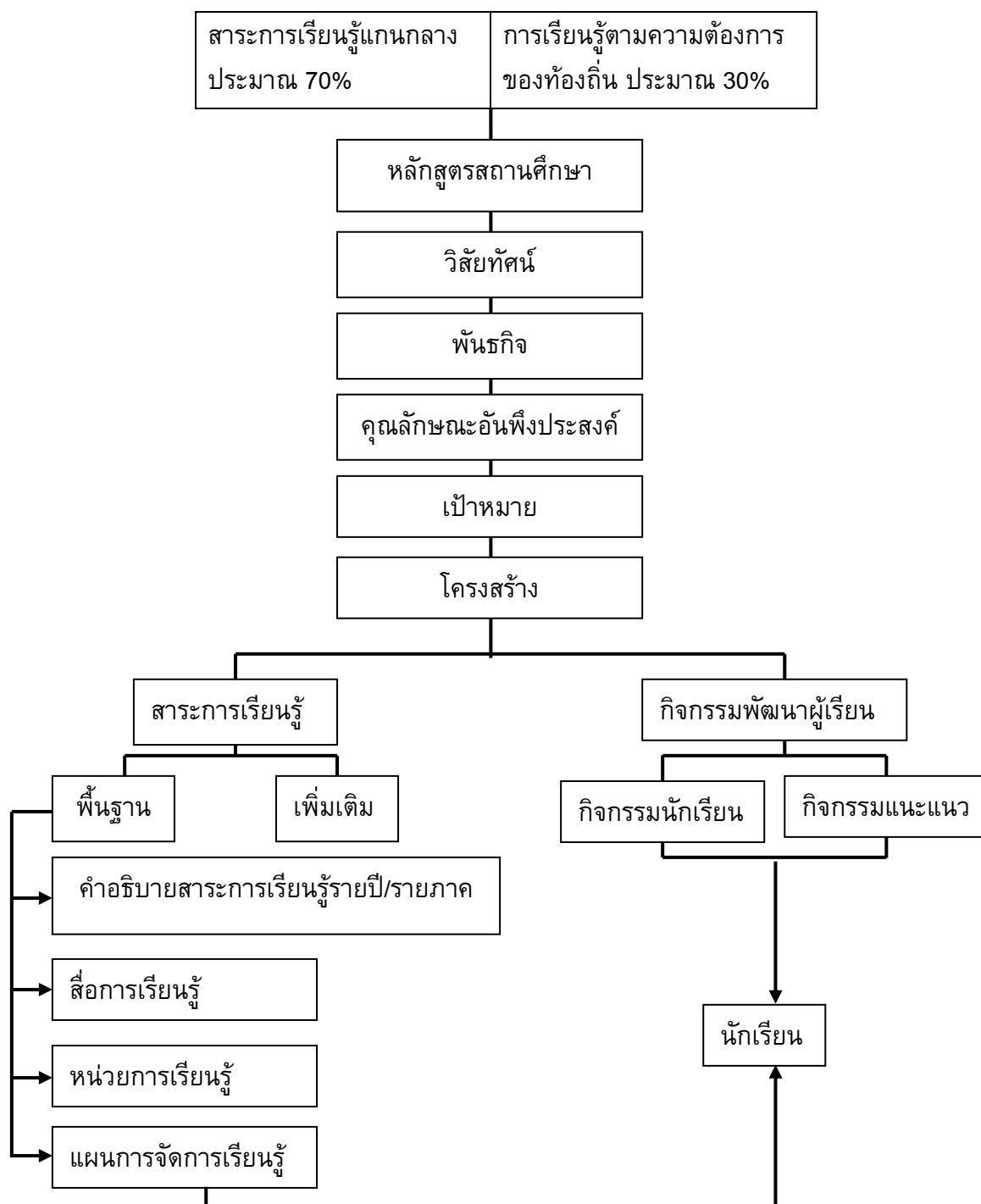
แนวคิดเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาปรากฏเป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ถวัล มาตรการ; และ ณิชนนท์ ประสงค์. 2549: 21-25) กำหนดไว้ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุข และความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานเป็นอิสระ ร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญๆ ในการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรคุณธรรม และความอิสระของผู้เรียน ช่วยให้เป็นพลเมืองมีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมมีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนักเข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล เป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบ

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำรายละเอียดหลักสูตรแกนกลางไว้ในสัดส่วนร้อยละ 70 ส่วนอีกร้อยละ 30 ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้เพิ่มเติมนสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตามแผนภูมิในภาพประกอบ 3 (ถวัล มาตรการ; และ ณิชนนท์ ประสงค์. 2549: 23)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

ภาพประกอบ 3 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

ที่มา: ถวัล มาศจรัส; และ ณิชนนท์ ประสงค์. (2549). คู่มือการจัดทำสาระการเรียนรู้
ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น. หน้า 24.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ก: 13-20) ได้สรุปว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วิสัยทัศน์ เป็นเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์ สามารถสร้างศรัทธา และจุดประกายความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด

2.2 ภารกิจ แสดงวิธีดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป

2.3 เป้าหมาย กำหนดเป็นความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

2.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความต้องการของชุมชน และความจำเป็นเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

3. การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียนประกอบด้วย

3.1 สาระการเรียนรู้พื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ และสาระเพิ่มเติม ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

3.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3 เวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปี/รายภาค

4. การจัดทำสาระของหลักสูตร ในการจัดทำสาระของหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระดำเนินการดังนี้

4.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค วิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่ระบุถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น โดยที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ และสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

4.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

4.3 กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาและปีที่ 4-6 และช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี และกำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน เท่ากับ 1 หน่วยกิต

สำหรับสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจะจัดทำเพิ่มขึ้นนั้นใช้เวลาจัดการเรียนรู้ระหว่าง 40-60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

4.4 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ในการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วยชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ

4.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาคของทุกรายวิชา ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

5. การออกแบบการเรียนรู้ ในการออกแบบการเรียนรู้ มีการดำเนินการดังนี้

5.1 การจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้คุณธรรม ทั้งนี้ต้องนำกระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระ เดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

5.2 สื่อการเรียนรู้ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแห่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้

5.3 การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน

6. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาที่สำคัญ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

6.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอน ทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

6.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ รัลสิทธิหน้าที่ของตนเอง แบ่งความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1 กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน และ 2 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

7. กำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าจบการศึกษามาฉบับบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. พัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนต่างๆ ที่เอื้อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ในเรื่องการพัฒนากระบวนการแนะแนว การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และห้องสมุด การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ และเครือข่ายวิชาการ

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 10) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรโดยคณะครูในโรงเรียน และบางโรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับโรงเรียนอื่น จัดทำร่วมในสหวิทยาเขต กลุ่มโรงเรียน มีวิทยากรแกนนำให้ความรู้ นิเทศและติดตาม ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาเงินทุน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนและสิ่งก่อสร้างต่างๆ โรงเรียนให้บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและธรรมนูญโรงเรียน วางแผนการใช้หลักสูตรทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักเรียน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน มีโครงการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด

นอกจากนี้ โรงเรียนจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา มีการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถาน ศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 11) ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรลุวิชาเรียนและเวลาเรียนครบตามหลักสูตร การกำหนดวิชาที่เรียนในแต่ละคาบ คำนึงถึงการกำหนดวิชา วัน และเวลา ตามแนวของกรมวิชาการมีการกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละช่วงชั้น กลุ่มสาระ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียน กำหนดคาบเวลาเป็นรายปี การวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี กำหนดโครงสร้างหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ กำหนดสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ จัดทำแผนการเรียน และแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สิ่งที่โรงเรียนไม่ค่อยได้ปฏิบัติ คือ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 12) สรุปไว้ว่าในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาครบทุกกลุ่มสาระเหมาะสมกับโรงเรียนและชุมชน มีการวางแผนประชุมชี้แจงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตร และมีแผนการพัฒนานักเรียนครอบคลุม

ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น และการกำหนดสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และสภาพการดำรงชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น บทบาทที่เข้ามามีส่วนร่วม คือ สนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนจัด กิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง แต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมจัดทำและพัฒนา หลักสูตรน้อย

จากที่นักวิชาการหลายๆ ท่านได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การจัดทำสาระหลักสูตร สถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ปรัชญา เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้พื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ และสาระเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ สัดส่วนเวลาเรียน การจัดทำสาระของหลักสูตร โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือราย ภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิจ การจัดทำ คำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ ดำเนินการโดยการจัดการ เรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีกิจกรรม เน้นแนะและกิจกรรมนักเรียน การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน และเอกสารหลักฐาน การศึกษา การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน และการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

3. การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

การวางแผนเป็นศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับจากวงการบริหารในปัจจุบัน ผู้บริหาร ส่วนมากมีความเข้าใจ และสามารถใช้การวางแผนเพื่อการบริหารงานของตนได้เป็นอย่างดี การ วางแผนเป็นงานขั้นต้นของกระบวนการบริหารจัดการ และเป็นรากฐานของการบริหารที่จะเกิด ขึ้นในอนาคต ผู้บริหารจะต้องมีความกล้าที่จะตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย และหาเส้นทางดำเนินงานให้ ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ มิใช่ปล่อยให้ทำงานไปโดยอาศัยการเดาและความรู้สึกของตนเอง หรือทำงานกันไปตามบุญตามกรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าการวางแผนเป็นหน้าที่ขั้นพื้นฐานอันดับแรก ของผู้บริหาร (ยงยุทธ เกษสาคร. 2548: 85) ซึ่งการวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยกว้างๆ ของโครงการหรือของกิจการหนึ่งๆ ความสำเร็จขององค์กรนั้นเกิดขึ้นจากการวางแผน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานในอนาคต ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางที่ทำให้สามารถประสบผลสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ได้ (เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ; และคนอื่นๆ. 2550: 188)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ก: 20-21) ได้สรุปถึงการวางแผน และเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. จัดกระบวนการเรียนรู้ ในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารทำ ความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเอง และวางแผนดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการ

เรียนรู้ในเรื่องของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม และการวิจัยเพื่อพัฒนา

2. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนมารดดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาต่ออาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ ให้กับผู้เรียน หรืออาจจะจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา ในลักษณะกิจกรรมบริการการฝึกงานที่เป็นประโยชน์ กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และกิจกรรมสนองความสนใจและความสามารถของผู้เรียน โดยสถานศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่าจัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา และนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สุทธนู ศรีไสย์ (2549: 151) ได้กล่าวถึงการวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. พัฒนาความต้องการหรือเป้าหมายของหลักสูตร
2. พัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
3. พิจารณาทรัพยากรและข้อจำกัดต่างๆ
4. จัดตั้งคณะกรรมการหลักสูตร
5. กำหนดบทบาทของกรรมการแต่ละคน
6. พิจารณาหลักสูตรใหม่
7. เลือกหลักสูตรใหม่
8. การออกแบบหลักสูตรใหม่
9. การนำหลักสูตรใหม่ไปใช้
10. วัดและประเมินผลหลักสูตร

ประยูร ลังกาพินธุ์ (2550ก: ออนไลน์) ให้ข้อสังเกตการใช้หลักสูตรหรือช่วงการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ครูที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดีคือครูที่ศึกษาคู่มือหลักสูตรกลุ่มสาระอย่างละเอียดทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้
2. ครูที่มองความเชื่อมโยงตลอดแนวจากจุดประสงค์การเรียนรู้สู่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี เชื่อมโยงสู่มาตรฐานช่วงชั้น มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสู่จุดหมายของหลักสูตรจัดทำแผนการเรียนรู้ได้ดี มีจุดมุ่งหมาย มีทิศทางการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้องตรงประเด็น
3. ครูที่วางแผนการเรียนรู้เป็นระบบ จัดการเรียนรู้ได้ดี และตอบคำถามของผู้นิเทศได้ด้วยความเข้าใจทุกคำถาม (4 คำถาม)

3.1 ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร

3.2 มีสาระหรือประสบการณ์ใดที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

3.3 จะให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยวิธีใด

3.4 รู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว

4. ครูที่รวบรวมรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ไว้มากมายหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของกลุ่มสาระที่ตนเองรับผิดชอบทั้งกระบวนการเรียนรู้ทั่วไปและกระบวนการเรียนรู้เฉพาะ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้หลากหลายวิธี ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขไม่เบื่อหน่าย

5. ผู้สอนที่พบปะพูดคุยกับเพื่อนๆ ต่างกลุ่มสาระรู้ว่าขณะที่ตนสอนเพื่อนสอนสาระอะไร เรื่องใด สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กลุ่มสาระของตนกับของเพื่อนได้ดี ผสมกลมกลืนการเรียนรู้มีความหมาย ผู้เรียนเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนดีกว่าครูที่ต่างคนต่างสอน

6. การเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระเกิดขึ้นน้อย ครูส่วนใหญ่มีการบูรณาการในกลุ่มสาระมาก ยกเว้นโรงเรียนที่วางแผนการเรียนแบบหน่วยบูรณาการเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สัมพันธ์กับสภาพชุมชนและชีวิตจริงของผู้เรียนได้ดี

7. ครูที่มีข้อตกลงร่วมกันในการเน้นผู้เรียนในเรื่องการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนมีจุดเน้นและแนวร่วมในการใช้คำถามให้คิดวิเคราะห์ และให้นักเรียนเขียนสรุปเป็นชิ้นงานได้ดี และทำหน้าที่วัดประเมินผลตามข้อตกลงร่วมกันได้ดีกว่าครูที่ไม่ได้ประชุมตกลงกัน

8. คุณครูที่เข้าใจจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22-30 (หมวด 4) มีวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายและเอาใจใส่ผู้เรียนได้ดี มีรูปแบบการเรียนรู้หลากหลายแปลกใหม่ น่าสนใจ

9. ครูที่วางแผนการเรียนรู้ได้ดีโดยเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้และวัดประเมินผลได้ครอบคลุม สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร

10. ครูที่สรุปผลหลังสอนได้ครอบคลุมทั้งด้านผลการสอน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะมีแนวคิดให้การทำวิจัยในชั้นเรียนและมีผลการวิจัย เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่หลากหลาย

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ หมายถึง การดำเนินการโดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหา เลือกใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนา และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ที่ผู้บริหารและครูวางแผนดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการใช้สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มีการแนะแนวผู้เรียนในด้านการศึกษาต่ออาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ ให้กับผู้เรียน ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะกิจกรรมบริการ การฝึกงานที่เป็นประโยชน์ กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และกิจกรรมสนองความสนใจ ความสามารถของ

ผู้เรียน โดยสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา และนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4. การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาจะบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการนำหลักสูตรไปใช้ แม้ว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะจัดทำไว้อย่างดีมีคุณภาพแค่ไหนก็ตาม หากการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา (การนำหลักสูตรไปใช้) ไม่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ก็ย่อมไม่บรรลุผลตามมาตรฐานของหลักสูตร เพราะหลักสูตรสถานศึกษามีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณภาพของผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว ซึ่งใช้เป็นคู่มือในการก่อสร้าง ผู้ควบคุมการก่อสร้าง และผู้ทำหน้าที่ในการก่อสร้างจะต้องศึกษารายละเอียดให้ถ่องแท้ว่าจะสร้างสิ่งก่อสร้างนั้นออกมาในลักษณะใด ทำนองเดียวกันผู้นำหลักสูตรไปใช้เปรียบได้กับผู้ก่อสร้างจำเป็นจะต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำและพัฒนาไว้แล้วให้ละเอียดถี่ถ้วน โดยการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลสูงสุด ดังนั้นการบริหารหลักสูตรถือเป็นการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานของสถานศึกษาอีกด้านหนึ่ง การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบ (ฉวี ฅน ตะกั่วทุ่ง. 2550: ออนไลน์)

ณัฐชยา นาคแนวดี (2549: 31) ได้กล่าวไว้ว่าในการนำหลักสูตรไปใช้ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมการใช้หลักสูตร เช่น ตรวจสอบ ทบทวนหลักสูตร ทำโครงการวางแผน ประเมินโครงการศึกษาทดลอง ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. การดำเนินการใช้หลักสูตร เช่น การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตร การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การจัดงบประมาณ การใช้อาคารสถานที่ การอบรมเพิ่มเติม และการจัดตั้งศูนย์วิชาการ
3. การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร เช่น การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร การติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตร

ประยูร ลังกาพินธุ์ (2550ก: ออนไลน์) ได้ให้ข้อสังเกตหลักการใช้หลักสูตรหรือหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. โรงเรียนที่วางแผนให้ครูผู้สอนรายงานผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระที่ตนรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ (SSR รายบุคคล) ทำให้ผู้สอนเห็นความสำคัญของการพัฒนางานการสอนที่เป็นระบบและมีข้อมูลในการพัฒนาอย่างชัดเจน

2. โรงเรียนที่วางแผนให้การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ยืดหยุ่นเวลาได้ดีและมีเวลาให้กับผู้เรียนมากขึ้น

3. โรงเรียนที่แต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมผลการประเมิน 4 เกณฑ์การจบช่วงชั้นอย่างชัดเจนและติดตามรวบรวมถามหาผลการประเมิน เมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา มีการประชุมวางแผนการเก็บคะแนนครอบคลุม 4 เกณฑ์ มีข้อมูลการประเมินผลถูกต้องตามหลักเกณฑ์และรายงานให้ผู้ปกครองทราบได้ทันตามกำหนดเวลา

4. โรงเรียนที่วางแผนการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระในแต่ละปีการศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรที่จัดทำไปแล้วพร้อมๆ กันมีหลักสูตรกลุ่มสาระที่มีคุณภาพดีขึ้น

ข้อสังเกตของการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารงานของสถานศึกษา ที่จะนำไปคิดหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้นกว่าเดิม บนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกันว่าหลักสูตรจะต้องปรับให้ทันกับเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา กาลเวลาผ่านไปแต่ละปีการศึกษา สถานศึกษาควรนำหลักสูตรไปปรับใช้ และครูผู้สอนในชั้นควรเป็นนักพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญที่สุด ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เมื่อมีการใช้หลักสูตรจึงจำเป็นต้องเปิดใจยอมรับรวมกัน และหาวิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการโดยการประเมินคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอก และการรายงานผล มีการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการรวบรวมหลักฐาน เพื่อที่จะอธิบายและตัดสินคุณค่า การวางแผนหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ และผลลัพธ์ที่ได้จากหลักสูตร เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินหลักสูตรต้องใช้ความสามารถและการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ แล้วเปรียบเทียบผลการปฏิบัติที่ได้ว่า สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ถ้าความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติกับเป้าหมายที่กำหนดไว้มีไม่มาก แสดงว่าการปฏิบัติใกล้เคียงหรือเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ แต่ถ้าความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติกับเป้าหมายที่กำหนดไว้มีมาก การปฏิบัติตามแผนหรือเป้าหมายของหลักสูตรอาจจะไม่บรรลุผลเท่าที่ควรจะเป็น (สุทธนู ศรีไสย์. 2549: 127-128)

ยงยุทธ เกษสาคร (2548: 187) ได้กล่าวสรุปว่าการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพงานเพื่อเปรียบเทียบว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วประสบความสำเร็จ

หรือบรรลุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด มีผลกระทบเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไรบ้าง มีปัญหาในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินดังกล่าวไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการวางแผน และกำหนดนโยบายการบริหารองค์การในโอกาสต่อไปการดำเนินการนี้สอดคล้องตามการใช้หลักสูตร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549: 6) ได้สรุปไว้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มีระบบ ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศโดยการวัด (measurement) เพื่ออธิบาย ให้ความหมาย และตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินว่ามีความสอดคล้องกับเกณฑ์ (criteria) มาตรฐาน (standard) ที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร รวมทั้งการใช้ผลการประเมิน เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน

สุทธนู ศรีไสย์ (2549: 129-130) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลหลักสูตรควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่า หรือตัดสินครั้งสุดท้าย (Evaluation for Justification) เป็นความต้องการประเมินผลหลักสูตรในภาพรวม เช่น ผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ได้จากหลักสูตร เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ หรือตรงตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่ หรือตรงตามเกณฑ์การตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบของสถานศึกษาทั้งภายในหรือภายนอกหรือไม่

2. การประเมินผลเพื่อการปรับปรุง (Evaluation for Improvement) เป็นกระบวนการประเมินผลที่มุ่งพิจารณาเป็นบางด้านของหลักสูตร เช่น การประเมินเนื้อหา การเรียน การสอน และวิธีสอน ในรายวิชา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้เรียนและผู้สอนให้มีคุณภาพหรือประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประยูร ลังกาพินธุ์ (2550ก: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่าการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน หรือการนิเทศภายในโรงเรียน ถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญ หากมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ครูพัฒนาหลักสูตรในระดับชั้นเรียนได้ดี และจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร จุดเน้นการศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรจะเน้นที่เอกสารหลักสูตรของครู ว่ามีคุณภาพไหม มีองค์ประกอบต่างๆ ครบหรือไม่ คณะกรรมการนิเทศควรมีแนวทางการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเสียก่อน และที่จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีข้อมูลด้านการจัดการเรียนรู้ของครูว่ามีจุดเด่น และข้อจำกัดตรงไหนครูมีความต้องการพัฒนาในเรื่องใดเพื่อวางแผนแก้ปัญหาต่อไป

ขั้นที่ 2 วางแผนการนิเทศ คณะกรรมการนิเทศภายในทุกคนนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวางแผนจัดการนิเทศภายใน โดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา วางแผนพัฒนา

นวัตกรรมการนิเทศเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงประเด็น กิจกรรมการนิเทศภายในควรหลากหลาย ให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น สร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยยึดจุดมุ่งหมายการนิเทศภายในร่วมกัน คือ “พัฒนาคน พัฒนางาน ประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญและกำลังใจ”

การวางแผนการนิเทศภายในเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ต้องให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมวางแผน เพราะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากขั้นที่ 2 คณะกรรมการนิเทศภายในจัดทำสื่อ เครื่องมือการนิเทศเป็น 2 ลักษณะ คือเป็นเครื่องมือประเมินตรวจสอบ และเครื่องมือส่งเสริมโรงเรียนที่วางแผนการนิเทศได้ดีนั้นไม่ควรมีแต่เครื่องมือตรวจสอบ เพราะผู้รับการนิเทศอาจจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการนิเทศ เครื่องมือตรวจสอบเน้นให้ครูประเมินตนเองเป็นสำคัญ คณะกรรมการนิเทศภายในควรเน้นการ ผลิตรายการนิเทศประเภทส่งเสริมให้ครูมีความรู้ มีเทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และที่สำคัญให้ครูเกิดความตระหนักในตนเองว่าต้องพัฒนาสื่อ ประเภทส่งเสริมมีหลายประเภท เช่น ใบความรู้ เอกสารเทคนิคการจัดการเรียนต่าง ๆ วิดีทัศน์ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ ชุดฝึกอบรมตัวตนเอง เป็นต้น

เมื่อคณะกรรมการนิเทศภายในผลิตสื่อและเครื่องมือการนิเทศแล้วจึงนำไปปฏิบัติการนิเทศขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการนิเทศ กิจกรรมการนิเทศที่กำหนดมาแล้วในขั้นตอนที่ 2 กำหนดเป็นปฏิทิน ปฏิบัติการนิเทศตลอดปีการศึกษา โดยอาจทำเป็นกลุ่มใหญ่บ้างเล็กบ้าง เป็นรายบุคคลบ้าง มีกิจกรรมทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นสำคัญ ทุกกิจกรรมจะมีผู้สรุปผลการดำเนินการเมื่อจบกิจกรรม

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผลการนิเทศ ขั้นนี้ควรจัดทำปลายปีการศึกษา คือ ให้ผู้สรุปกิจกรรมย่อยๆ ในขั้นตอนที่ 4 นำผลการจัดกิจกรรมมาประชุม เพื่อสรุปผลรวมของโครงการนิเทศภายใน เพื่อแสดงผลว่าเป็นอย่างไร มีจุดเด่นและข้อจำกัดตรงไหน เพื่อจะได้นำไปวางแผนการนิเทศภายในปีการศึกษาต่อไป

การวางแผนจัดการนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ควรปรากฏในแผนพัฒนาโรงเรียน 3-5 ปี หรือธรรมนูญโรงเรียน และแผนปฏิบัติงานประจำปีด้วย ผลที่เกิดจากการพัฒนาแต่ละปี โรงเรียนอาจจะจัดงานเวทีวิชาการ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่นเข้ามาชม ผลงานเมื่อสิ้นปีการศึกษา ถือเป็นการประกาศให้สาธารณชนทราบถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สร้างความภาคภูมิใจร่วมกัน และกระบวนการนิเทศภายในควรดำเนินการต่อเนื่องไปตลอดทุกปีการศึกษา (P, D, C, A) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ก: 21-22) ได้สรุปผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการ ภายในสถานศึกษา

2. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการ ภายนอกสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 82) ได้กล่าวว่า ดำเนินการ นิเทศติดตามการใช้หลักสูตร มีข้อสรุปดังนี้

1. การนิเทศติดตามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการนิเทศติดตาม การใช้หลักสูตร การนำผลการนิเทศมาพัฒนาการเรียนรู้ และการสรุปผลการนิเทศ และมีการกำหนด ผู้รับผิดชอบภายในโรงเรียนที่แน่นอน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน มีโครงการนิเทศ ปฏิทินนิเทศ กำหนดรูปแบบการนิเทศ และจัดให้มีกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนเป็นประจำ

การนิเทศผู้บริหารโรงเรียน พบว่า มีการกำกับ ติดตามผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร คือ จัดทำโครงการนิเทศหลักสูตรสถานศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินการ และจัดกระบวนการนิเทศ กำกับ และติดตาม

โรงเรียนมีการประเมินผลการนิเทศภายใน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการเรียน การสอน ศึกษาสภาพและปัญหาทางวิชาการ เพื่อจัดระบบและดำเนินการนิเทศงานวิชาการที่ เหมาะสมกับสถานศึกษา วางแผนและจัดให้มีการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการส่งเสริมให้ ครูได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้ครูได้ไปทัศนศึกษานอกสถานที่ และมีการแก้ปัญหา การเรียนการสอนร่วมกัน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการนิเทศทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

2. วิธีดำเนินการนิเทศ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ประชุม อบรมให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำ มีการศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และการเยี่ยมชั้นเรียน โดยโรงเรียน ส่วนใหญ่ได้นำผลการนิเทศติดตามที่ได้มาสรุปเพื่อนำเสนอในที่ประชุม สรุปเป็นเอกสาร และมีการ ให้คำปรึกษาแนะนำการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษา คือ ใช้วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำ ประชุมชี้แจง และติดตามจากรายงานผลของครูผู้สอนเป็น ระยะ และมีโครงการนิเทศและแผนปฏิบัติงานนิเทศ โดยผู้บริหารตรวจแผนการสอน สังเกตการณ์ สอน และติดตามผลการปฏิบัติงานของครู สำหรับผลการนิเทศที่นำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขมาก คือ แผนการสอน เทคนิคการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550: 83)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 84) ได้สรุปถึงปัญหาในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาว่า โรงเรียนขาดการนิเทศติดตามช่วยเหลือ มีปัญหาการนิเทศภายใน ได้แก่ การจัดหาสื่อและเครื่องมือสำหรับการนิเทศอย่างเหมาะสม รวมทั้งขาดนวัตกรรมเทคโนโลยี

ที่จะใช้เป็นสื่อในการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้นิเทศ สรุปภาพรวมของงานนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนมีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร การนำผลการนิเทศมาพัฒนาการเรียนรู้ และมีการสรุปผลการนิเทศ สำหรับวิธีการนิเทศการใช้หลักสูตร ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำการศึกษา ดูงาน การเยี่ยมชั้นเรียน การจัดอบรมให้ความรู้ และการประชุม ร่วมอภิปรายสำหรับบทบาทของผู้บริหารที่พบมาก ได้แก่ การตรวจแผนการสอน การสังเกตการณ์สอน และติดตามผลการปฏิบัติงานของครู สำหรับสิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติในระดับน้อยและเป็นปัญหา ได้แก่ การจัดหาสื่อและเครื่องมือสำหรับการนิเทศ รวมทั้งขาดแคลนนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้นิเทศ

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ วางแผนการนิเทศ สร้างเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผล และรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการทั้งภายใน และภายนอก สถานศึกษา

6. การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

ฉันทิ ธาตุทอง (2550: 258-259) กล่าวว่า การดำเนินงานของสถานศึกษา มีแนวทางดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดแนวปฏิบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการให้สถานศึกษาปฏิบัติได้ เช่น แผนปฏิบัติการ เพื่อบริหารจัดการและการจัดการศึกษา ทั้งของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลาง และแนวการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 2. จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณทางการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีความยืดหยุ่นยืดหยุ่นเป้าหมาย และผลลัพธ์เป็นหลัก
 3. กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานตามนโยบาย แผนและมาตรฐานที่กำหนด และสามารถเชื่อมโยงกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกได้
 4. เร่งรัดการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น
 5. จัดระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้ครอบคลุมสถานศึกษา ทุกแห่งทุกพื้นที่
 6. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ
- จากที่ได้มีนักวิชาการหลายๆ ท่านกล่าวมา สรุปได้ว่า การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการประเมินผลการ ใช้หลักสูตร สรุปผลการใช้หลักสูตร สรุปผล การดำเนินงานและเขียนรายงานของสถานศึกษา โดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน

นำมาวิเคราะห์ สรุป ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร และรายงานผลการดำเนินงาน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ และสาธารณชนได้รับทราบ

7. การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มีผลให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใช้ จนถึงบัดนี้ใกล้จะสิ้นสุดปีการศึกษา 2548 ซึ่งเป็นปีที่ทุกสถานศึกษามีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาครบทุกระดับชั้นเรียน 3 ปีที่ผ่านมาของใช้หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นก็คงจะมีตัวบ่งชี้มากมายให้บุคลากรในโรงเรียนได้มองเห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้กันอยู่เป็นอย่างไร มีความจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงอะไรบ้าง เพราะการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาจะหยุดนิ่งอยู่กับที่ไม่ได้ ต้องพัฒนาปรับปรุงให้ทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลกอย่างต่อเนื่องหลักสูตรสถานศึกษาใช้มาครบทุกชั้นเรียนแล้ว จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สถานศึกษา (สถิตย จันทร์นวล. 2549: ออนไลน์)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549ก: 22) ได้สรุปผลการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
2. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทวี ศันสนียพันธุ์ (2549: ออนไลน์) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำ การใช้ การแก้ไข ปัญหาหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดให้ยึดหลักสูตรแกนกลาง ร้อยละ 70 และหลักสูตรท้องถิ่น (ส่วนที่เพิ่มเติม) ร้อยละ 30 โดยภาพรวมการทำหลักสูตรสถานศึกษาครูไม่เข้าใจหลักสูตร จึงลอกรูปแบบโรงเรียนอื่น (ลอกโรงเรียนนำร่อง โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร) ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียน ถ้าเป็นไปได้ควรปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เหมือนกันในระดับเขตพื้นที่หรือระดับจังหวัด หรือระดับเขตตรวจราชการ หรือระดับภาค

2. การนิเทศต้องต่อเนื่องสม่ำเสมอ ครูต้องตามทัน และถูกกระตุ้นตลอดเวลา สร้างความตระหนักให้ครูได้เห็นความสำคัญของหลักสูตร

3. ครูไม่มีเวลาที่จะมาบริหารจัดการหลักสูตร เพราะครูมีน้อย ภารงานอื่นๆ นอกเหนือจากหน้าที่ ควรลดงานกระดาษ งานนโยบาย งานข้อมูลลงบ้าง

4. กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการทุกสัปดาห์ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

5. หลักสูตรเก่า เอกสาร คู่มือ ตำราเรียนของสำนักพิมพ์ต่างๆ สามารถใช้เป็นสื่อแหล่งศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ได้

6. โรงเรียนมีสภาพชุมชน และความต้องการของชุมชนคล้ายกัน ควรจะได้ร่วมประชุมร่วมกัน เพื่อปรึกษาหารือ จัดทำและแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาด้วยกัน

7. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีจำนวน 100 ข้อ ควรลดลงเท่าที่จำเป็นจริงๆ ให้สถานศึกษาและครูไปกำหนดจุดประสงค์ย่อยเอง

สถิตย์ จันทน์นวล (2549: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่าแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. สถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดำเนินการ
2. รวบรวมข้อมูลผลการใช้หลักสูตรจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง
3. ศึกษานโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความเคลื่อนไหวในการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศไทย จะต้องมีการทบทวน พัฒนา ปรับปรุงเพื่อความสมบูรณ์ เพื่อใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็น “เข็มทิศ” ชี้ทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีคุณค่า

จากที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน นำผลการติดตามและรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน รวมทั้งปัญหา และข้อ เสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ

1. สถานภาพ

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเขตบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร (จิรสุตา เกียรติสหัสกุล. 2546: 59) พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเขตบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 ในด้านการวางแผนและการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทุกรายการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ จึงได้มีการจัดอบรม สัมมนาให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ และทำความเข้าใจถึงขอบข่ายและมาตรฐานของกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์อย่างแท้จริง

2. ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเขตบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นเรื่องใหม่ ที่แตกต่างจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และเป็นหลักสูตรใหม่ที่จะเริ่มใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในปีการศึกษา 2546 ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่าครูผู้สอนยังไม่เข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ดีพอ จึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน

จากการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเพชรบุรี (ไพฑูริย์ ไชยสมนึก. 2547: 90) อธิบายได้ดังนี้

1. ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ โดยรวม เห็นด้วยมากและอยู่ลำดับสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอน ได้เล็งเห็นจุดประสงค์การจัดการศึกษาในกลุ่มสาระนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน เห็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อันนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดี ฟังตนเองได้ และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังนี้

1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน และงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

1.2 ทักษะในการใช้มือ เครื่องมือ และทักษะในกระบวนการทำงาน ทำงานอย่างมีแผน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือครอบครัว และผู้อื่นได้ตามควรแก่วัย

1.3 มีนิสัยที่ดีในการทำงาน และรู้จักฟังตนเองได้

1.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการปรับปรุงผลงาน และกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

2. ด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพที่ตรงกัน คือ เนื้อหาวิชากลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ มีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เหมาะกับสภาพสังคมและท้องถิ่น และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาวิชางานบ้าน งานเกษตรและงานเลือก ตามโครงสร้างเพื่อคัดเลือกและจัดรายวิชาที่สอน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยรวมเห็นด้วยมาก อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่ได้ปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลง ความต้องการเศรษฐกิจ สังคม เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา โครงสร้างของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ คิดและแก้ปัญหา เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ และหลักสูตรฉบับปรับปรุง ยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนรู้

4. ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ โดยรวมเห็นด้วยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอน ได้เล็งเห็นความสำคัญของการวัดผลและประเมินผล ว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนได้พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

จากการศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 : กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบึงทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากบทบาท หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนแตกต่างกัน โดยในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาผู้บริหารจะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ ซึ่งไม่ได้เป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรง ส่วนครูผู้สอนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรงทุกขั้นตอน และยังเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นจากบทบาทหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรที่แตกต่างกันจึงอาจทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน (นิภารัตน์ ทิพโชติ. 2550: 126-127)

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหา สาเหตุการเกิดปัญหา และการแก้ไขปัญหาในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในระดับมาก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เหมาะสม การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนทำได้ยาก และขาดการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ มีปัญหาในระดับมาก ส่วนผู้เรียนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้และเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่ร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ยุ่งยากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

มีปัญหาในระดับปานกลาง กิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีปัญหา ระดับน้อย แต่โดยภาพรวมแล้ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหา ระดับมากไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ที่มีต่อการเรียน การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พลศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พุทธศักราช 2550 พบว่า ครูผู้สอนให้ความคิดเห็นแต่ละด้านดังนี้ (ปรียง บุษบก. 2550: 60-61)

1. ด้านหลักสูตร ครูผู้สอนระดับประถมศึกษายังไม่ค่อยเข้าใจหลักสูตร ครูจะยึดหลักสูตรแกนกลาง และตำราเรียน การเรียนการสอนพลศึกษาควรผนวกกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นคุณธรรม จริยธรรม แก่ผู้เรียนให้มาก นอกเหนือจากทางร่างกาย ทางอารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่สอนอยู่ในห้องเรียนไม่ค่อยมีภาคปฏิบัติ แต่จะเน้นการสอนกีฬาเมื่อมีการจัดกิจกรรมการแข่งขัน
3. ด้านครูผู้สอนพลศึกษาในระดับประถมศึกษา ควรจบวุฒิการศึกษาทางสาขาพลศึกษาโดยตรง
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ และสถานที่โรงเรียนระดับประถมศึกษาส่วนมาก ยังขาดแคลน วัสดุ อุปกรณ์กีฬา มีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนที่ใช้ในการฝึกทักษะปฏิบัติ

จากการศึกษาเรื่อง การเรียนรู้แบบโครงงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา โรงเรียนปริยัติรังสรรค์ มีความเห็นต่อการเรียนรู้แบบโครงงาน สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการทำโครงงาน เพราะผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง มีความกล้าแสดงออกในการคิด ลงมือทำด้วยตนเอง (วิชชุตา บังคลี. 2550: 102)

2. กลุ่มสาระที่สอน

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเขตบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน (จิรสุตา เกียรติสกุล. 2546: 60)

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูสายงานการสอน ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า กลุ่มวิชาที่สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มวิชาอื่นๆ บางคนผูกพันต่อองค์การมาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มวิชาดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นวิชาที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ และเข้าใจได้ง่าย และบางวิชา เช่น ศิลปะ พลศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นวิชาที่นักเรียนชอบเรียน เพราะทำให้ผ่อนคลายความตึงเครียด และถ้าครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ก็จะทำให้ให้นักเรียนสนุกสนานในการเรียนรู้ ทำให้ครูมีความสุขและพอใจกับงาน สำหรับครูบางคนที่มีความผูกพันต่อองค์การน้อย เพราะไม่ความถนัดในวิชาที่สอน แต่มีความจำเป็นต้องสอน เนื่องจากได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายเฉื่อยชา ไม่อยากสอน ส่งผลให้ไม่เกิดความผูกพันต่อองค์การได้ (มณฑนา มานะประสพสุข. 2546: 77)

จากการศึกษาเรื่อง การใช้หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของครู โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย (ชลดา เกื่อนเนาว์. 2548: 91-94) พบว่า

1. การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบปัญหาครูผู้สอนไม่มั่นใจว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่เขียนขึ้นจะสอนทันเวลาหรือไม่ และครูผู้สอนบางคนเขียนผลการเรียนรู้โดยไม่ดูสาระการเรียนรู้ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในโรงเรียนที่ให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง และครูที่มีประสบการณ์มากกว่ายังให้ข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจน อาจเป็นเพราะว่าครูยังไม่ได้นำหลักสูตรไปใช้จริง
2. การจัดทำสาระการเรียนรู้ พบว่า ครูยังไม่ได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรเท่าที่ควร และครูผู้สอนไม่มีความมั่นใจว่าสาระการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นจะมีความถูกต้องหรือไม่ วิทยากรที่มาอบรมในแต่ละครั้งให้ความรู้ไม่เป็นไปทิศทางเดียวกัน และระยะเวลาในการจัดทำสาระการเรียนรู้มีน้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาโรงเรียนในเขตต่างจังหวัดที่พบว่าเอกสารในการจัดทำสาระการเรียนรู้มีมากเกินไป ครูไม่รู้ว่าจัดทำสาระการเรียนรู้เสร็จแล้วจะเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ จะเห็นได้ว่าปัญหาที่พบมีความสอดคล้องและส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่อง เพราะยังไม่มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญจริงๆ ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และเขตต่างจังหวัดพบปัญหาไม่แตกต่างกัน คือ ครูผู้สอนกำหนดเวลาเรียนด้านพลศึกษามากกว่าสุขศึกษา แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความถนัดในด้านพลศึกษามากกว่าสุขศึกษา และการกำหนดหน่วยย่อยบางช่วงสั้นน้อยเกินไป บางช่วงสั้นมากเกินไป การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ไม่น่าสนใจ ครูผู้สอนจึงควรเอาใจใส่ในการศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น
4. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบปัญหาไม่สอดคล้องกันทั้ง 2 เขต คือโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ส่วนใหญ่จะกำหนดเวลาเรียนในหน่วยการเรียนรู้มากเกินไป ไม่สัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดรูปแบบและหัวข้อในการเขียนแผนการสอนมากเกินไป และไม่

นำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมาสร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนโรงเรียนในต่างจังหวัดพบปัญหาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลาย แสดงให้เห็นถึงครูผู้สอนมักเน้นที่ตัวเนื้อหามากกว่ากระบวนการ อาจจะมีสาเหตุมาจากครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการและเทคนิควิธี

5. สื่อการเรียนรู้ พบปัญหาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในเรื่องการกำหนดสื่อไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้ ไม่มีเวลาในการหาข้อมูลเพื่อผลิตสื่อหรือพัฒนาสื่อให้ทันสมัย เขตต่างจังหวัดพบว่าไม่มีการสำรวจสื่อก่อนทบทวนการจัดการเรียนรู้ เลือกสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ไม่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้

6. ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่พบปัญหาในเรื่องครูยังขาดความรู้ความเข้าใจรูปแบบวิธีการ และเกณฑ์การประเมินผลถึงความสอดคล้องกับแนวการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายวัดและประเมินผลกำหนดรูปแบบโดยไม่ศึกษาถึงความต้องการของครูผู้สอน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการกำหนดแบบประเมินผลชั้นเรียนที่วัดตามสภาพจริง

จากการศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล พบว่า ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารได้มีกรอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนรู้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ตลอดจนจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ จากเดิมจัดการเรียนการสอนเน้นครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ สอนให้ท่องจำ เรียนโดยการทำตามแบบอย่างครูกำหนด เปลี่ยนมาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแสดงหาความรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้น หากโรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผลก็ย่อมสร้างความเชื่อถือศรัทธาแก่ผู้ปกครองในอันที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อ ทำให้มีโอกาสคัดเลือกเด็กที่มีคุณภาพไว้ได้ ซึ่งก็จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน และเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง มีเด็กต้องการเรียนมากขึ้น ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ต้องพัฒนาให้บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตร โดยจะต้องพัฒนาครูให้มีคุณภาพทางการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้วย จึงมีการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน เพื่อรองรับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานต้นสังกัดได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีพฤติกรรมการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา รวมถึงมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นผลให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเอง และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดำเนินการเป็นไปในแนวทางเดียวกัน (สิทธิชัย จันทานนท์. 2548: 88-89)

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหา สาเหตุการเกิดปัญหา และการแก้ไขปัญหาในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมเกิดจากปัญหาครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ดังนี้ เนื้อหาสาระไม่ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร เวลาเรียนไม่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชา เนื้อหาสาระวิชาไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพในท้องถิ่น และปัญหาจากสภาพแวดล้อม เนื่องจากครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดหรือจัดเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็ต้องมาจากครูผู้สอน (สรารัฐ สุภาพ. 2550: 113)

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนรู้สาระพลศึกษาในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2549 พบว่า ด้านความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีต่อการเรียนรู้สาระพลศึกษา ด้านครูผู้สอน หลักสูตร จุดมุ่งหมาย และเนื้อหาสาระพลศึกษา ด้านการจัดอุปกรณ์กีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (มนัสชา แวไวสง. 2550: 82)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ทรงเดช สิทธิประเสริฐ (2548: 97-105) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าสักน้อย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ หาแนวทางการพัฒนา และศึกษาผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าสักน้อย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีแนวทางการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ การกำหนดปัญหา การกำหนดแนวทาง การพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนเตรียมการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และการประชุมผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ส่วนผลการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านป่าสักน้อย พบว่า ด้านการวางแผนเตรียมการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การเตรียมความพร้อมระบบข้อมูลสารสนเทศ การเตรียมความพร้อมด้านหลักสูตรสถานศึกษา การเตรียมความพร้อมด้านแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

และการเตรียมความพร้อมด้านคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่างๆ ของสถานศึกษา การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานบุคคล การบริหาร งานการเงิน และพัสดุ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานหลักสูตร (การนำหลักสูตรไปใช้) ด้านการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผลที่เกิดกับนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี นักเรียนผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน คิดเป็นร้อยละ 97.65 ผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาร้อยละ 100 และผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร้อยละ 100 ผลที่เกิดกับครู พบว่า สภาพขวัญและกำลังใจของครูเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับดี และ ความพึงพอใจของครูต่อสภาพการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ผลที่เกิดขึ้นกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน พบว่า มีความตระหนักเข้าใจ บทบาท หน้าที่ และให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับดี ส่วนการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการดังนี้ พัฒนาครูผู้สอน พัฒนาผู้บริหาร พัฒนา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน พัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนาด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิไล จันทาโยธิน (2548: 87-90) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากระบี่ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 รายการ ได้แก่ 1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย 2. การกำหนดคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของผู้เรียน 3. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 4. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6. การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ 8. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบ ได้แก่ มีข้อมูลสารสนเทศไม่เพียงพอกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไม่สามารถกำหนดหลักสูตรให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ เวลากำหนดในแต่ละกลุ่ม สาระไม่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคเรียน และการใช้แหล่งเรียนรู้ ภายนอกยังไม่หลากหลาย

โสภณ คำนึ่งเนตร (2548: 115-124) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดทำและบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ ของการวิจัยเพื่อ ศึกษาวิธีการจัดทำ การบริหาร และปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีวิธีบริหารและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยกำหนด โครงสร้างและสัดส่วนเวลาเรียนจากประสบการณ์ของครูและวิธีเทียบเคียงกับกับหลักสูตรเดิม

กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยวิธีวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรเดิม กำหนดสาระท้องถิ่นเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ปัญหา ภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น คำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วยผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระ การเรียนรู้และเวลาที่จัดการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลโดยการทดสอบระหว่างปีและปลายปี มีการจัดประชุมชี้แจงในเรื่องแผนการสอน กิจกรรมที่จะต้องจัดตามหลักสูตร โดยเขียนจุดประสงค์ การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือครูไม่เข้าใจ ไม่ชัดเจน ขาดความมั่นใจ ในเรื่องการจัดทำสาระและสาระเพิ่มเติม โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน และขาดวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญช่วยให้คำแนะนำ

จารุวรรณ อัมพะวา (2549: 81-82) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดทำและบริหารหลักสูตร สถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียน เครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการ วิจัยเพื่อ 1. ศึกษาความต้องการแนวทางปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. พัฒนาแนวทาง การปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. ศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการ ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 4. ศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทาง การปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรในทุกขั้นตอน 2. แนวทางการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะตรงตามความต้องการเป็น ไปตาม มาตรฐานทางวิชาการ มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ใน 34 รายการของ 11 ขั้นตอน

พิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 96-97) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง โดยมีวัตถุประสงค์ของ การวิจัย 1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาตรัง ใน 4 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การ ดำเนินการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน พฤติกรรมการบริหารกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตรัง 3. เพื่อหาคำแนะนำความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านว่าส่งผลต่อการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง ผลการวิจัย พบว่า การเตรียม ความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติอยู่ในลำดับมาก เนื่องจากจากสถานศึกษามีความตื่นตัวจากการนำ หลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในปีการศึกษา 2545 เป็นปีแรก และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปี การศึกษา 2548 ครูจึงได้รับการพัฒนาอบรมในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกโรงเรียน เป็นผลมาจากการบริหารจัดการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อเนื่องอย่างเป็นระบบมาจนถึงปี การศึกษาปัจจุบัน

อิศราพร อินทะกนก (2547: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาพุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรและปัญหาการใช้หลักสูตร รวมทั้งเปรียบเทียบสภาพการใช้หลักสูตรและปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์รวมทุกด้าน มีสภาพการใช้อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การเทศ กากับติดตาม ประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนา ดำเนินการบริหารหลักสูตร และด้านการสรุป การดำเนินงาน สำหรับปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รวมทุกด้าน มีปัญหาการใช้อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนา การดำเนินการบริหารหลักสูตร การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กากับติดตาม ประเมินผล และการสรุปผลการดำเนินงาน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับปัญหาการใช้หลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อิงอร จันทรเส่ง (2548: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหลักสูตรกับภาพความสำเร็จของผู้เรียนโรงเรียนในฝัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารหลักสูตรโรงเรียนในฝัน โรงเรียนท่ายเหมือนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา 7 ด้าน คือ ระดับการบริหารหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน 7 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระหลักสูตร การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) การนิเทศ กากับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยรายด้านเท่ากับ 3.234, 3.6596, 3.9149, 3.3404, 2.5957, 2.617 และ 3.1702 ตามลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน 7 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระหลักสูตร การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศ กากับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยรายด้านเท่ากับ 3.234, 3.6596, 3.9149, 3.3404, 2.5957, 2.617 และ 3.1702 ตามลำดับ

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

เฮิร์ด (Hurd. 2007: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผู้นำทางการปฏิรูปการศึกษา ความเป็นโลกาภิวัตน์ ในสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ให้กับโรงเรียน ได้สร้างความเป็นสากลให้กับโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า โลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นการผสมผสานเชื่อมต่อกันไม่ว่าจะเป็นนามธรรมหรือรูปธรรมได้ให้บริบทอันจะทำให้สถาบันการศึกษาระดับสูงได้พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม หลักสูตรสถานศึกษา และองค์ประกอบทางการศึกษาในปัจจุบันของตัวเอง การตอบสนองที่มากขึ้นที่จะก้าวเข้าสู่โลกาภิวัตน์คือการนำความเป็นสากลมาสู่การสอน การวิจัย และการบริการของตัวเอง กระบวนการนี้รู้จักกันดีในชื่อ “กระบวนการความเป็นสากล” (โลกาภิวัตน์) การออกแบบงานวิจัยที่มีคุณภาพมากขึ้นได้รวบรวมกลยุทธ์เข้ากับส่วนต่างๆ ทั้งที่เป็นผู้นำ ผู้สนับสนุน และกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์ เอกสารต่างๆ และการสังเกตโดยตรง ส่วนการวิเคราะห์นั้นประกอบไปด้วยรูปแบบที่เป็นรากฐานง่ายๆ

ซีแบน ดาลู (Seban Dumlu. 2006: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง มุมมองในแต่ละบุคคลในเรื่องแนวคิดเห็นกับวิธีปฏิบัติในการเขียนเนื้อหาการศึกษาของผู้สอน และอิทธิพลพื้นฐานที่ก่อให้เกิดแนวคิดและวิธีปฏิบัติ: การเปรียบเทียบผลการศึกษากับกระบวนการเขียนที่ได้นำเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบเป้าหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ (a) แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเขียนหลักสูตรการสอนและการทดลองใช้วิธีการสอนของผู้สอน (b) แนวคิดและวิธีปฏิบัติเหล่านี้สะท้อนหรือละเลยลักษณะของกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมายในการเขียนหลักสูตรสถานศึกษา และ (c) ปัจจัยอะไรที่มีผลกระทบต่อแนวคิดและการเขียนหลักสูตรการสอนของผู้สอน การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้จะต้องใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยได้ดำเนินการในช่วงหลังของภาคการศึกษาในประเทศตุรกี ซึ่งแนวคิดและวิธีปฏิบัติของผู้สอนได้รับการประเมินด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกต การสำรวจระยะสั้น นำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างของผู้เข้าที่ร่วมในการวิจัย ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้คือ อาจารย์จะต้องมีทักษะการสอนที่แตกต่างออกไปจากเดิม มีอาจารย์ 6 ท่านได้รับคัดเลือกด้วยผลการสำรวจซึ่งอยู่บนพื้นฐานจากแนวความคิดหนึ่งในสองกลุ่ม ข้อมูลที่ได้รับบ่งชี้ถึงขอบเขตที่กว้างขวางภายในมุมมองเกี่ยวกับการเขียนหลักสูตรการสอนของผู้สอนชาวตุรกี ข้อมูลดังกล่าวยังเปิดเผยว่าผู้สอนมักจะใช้ทักษะพื้นฐานมากกว่า แม้ว่าจะขัดกับแนวคิดตัวเองก็ตาม ในงานวิจัยนี้ ความต้องการท้าทายในเรื่องแนวคิดของผู้สอนเกี่ยวกับหัวข้อการอภิปรายในห้องเรียน กลยุทธ์ของการจัดการความเป็นเจ้าของและลิขสิทธิ์ในงานเขียน รวมถึงการประเมินค่าของงานได้กลายเป็นที่เด่นชัดมากขึ้น แนวคิดและความเข้าใจของผู้สอนชาวตุรกีอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้หากว่าพวกเขาได้รับการนำเสนอแนวปรัชญาหรือกลุ่มของแนวคิดเกี่ยวกับการเขียนเนื้อหาการสอนมาก่อน ประการแรก การเปลี่ยนแปลง

ในขอบเขตของการเขียนแผนการสอนจะเกิดขึ้นเมื่อได้รวมผู้สอนเข้าไปในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงโดยการสะท้อนและการตอบสนองไปยังแนวคิดและแนวปฏิบัติของตัวเอง ประการที่สอง การสนับสนุนและการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ชำนาญการภายนอกเป็นสิ่งจำเป็นที่จะก่อให้เกิดความสำคัญและประสิทธิภาพในการเขียนแผนการสอนมากขึ้น ประการที่สาม กิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญเนื่องจากเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในระบบการศึกษา

ซาเลตติ (Zaretti. 2007: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พื้นที่ว่างขององค์กรไม่แสวงผลกำไร: การจัดการด้านดนตรีศึกษาในองค์กรด้านศิลปะ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบการจัดการศึกษาหลักสูตรทางด้านศิลปะ โดยผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการตัดสินใจในการศึกษาวิชาดนตรี ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดการและการตัดสินใจที่องค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรด้านศิลปะเหล่านี้กำลังสร้างพื้นที่ว่างให้กับการศึกษาทางดนตรีของพวกเขาเอง การทำความเข้าใจในวิธีการต่างๆ ที่นักบริหาร ใช้ตัดสินใจมีความเกี่ยวข้องกับปรัชญาทางการศึกษา หลักสูตรวิธีการสอนและวิธีเข้าถึงหลักสูตรด้วย ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ทำให้วิชาดนตรีศึกษาในชุมชนเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้ ใช้วิธีการการสังเกต การมีส่วนร่วมของผู้คน การสัมภาษณ์ และการตรวจสอบเอกสารของข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์การบริหารด้านศิลปะและการศึกษา อิทธิพลต่อการบริหารวิธีการตัดสินใจในเรื่องการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ตัวอย่างเช่น ความมีไหวพริบของหมู่คณะ การบริการที่มีเป้าหมายและการอุทิศตัวเองในงานทางศิลปะ การแจกแจงความคิดนี้ให้เห็นภาพง่ายขึ้น นั้น ศึกษากรณีของแผนก Carnegie Hall Education Department ในเมืองนิวยอร์กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและอิทธิพลของความคาดหวังในเรื่องศิลปะขององค์กร รวมถึงแหล่งเงินทุนและความต้องการของระบบการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรทางด้านศิลปะด้วย

ไอวี (Ivie. 2007: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมของหัวหน้าสถานศึกษา โดยใช้หลักความสามารถขั้นพื้นฐานทางภาวะผู้นำสถานศึกษา 13 ประการ และความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในหน้าที่ของผู้สอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดการตัดสินใจหากว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นระหว่าง “ความเข้าใจของผู้สอนในเรื่องพฤติกรรมของหัวหน้าสถานศึกษา” ที่รายงานโดยใช้หลักความสามารถพื้นฐานทางภาวะผู้นำ 13 ประการ ตามที่ได้ประเมินจาก Leadership Competency Inventory (LCI) และ “ความพึงพอใจของผู้สอน” ที่ได้ประเมินโดย the modified Purdue Teacher Opinionnaire (PTO) ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพความเสมอภาคที่เป็นรูปธรรม และหน้าที่รับผิดชอบไว้ด้วยกันโดยการเป็นผู้นำที่ให้การสนับสนุน ให้ข้อแนะนำและเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ เป็นสิ่งสำคัญที่หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจมากขึ้นในเรื่องขีดความสามารถและมาตรฐานที่จำเป็น จำเป็นที่หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องได้รับความไว้วางใจ ช่วยเหลือครูผู้สอน สนับสนุนให้เขาได้บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษาต้องการ องค์กรประกอบหนึ่งที่มีผลต่อความพึงพอใจในหน้าที่ของผู้สอนคือ การที่ผู้นำได้แสดงให้เห็นถึงหลักความสามารถพื้นฐานทางภาวะผู้นำ 13 ประการ ซึ่งประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ในความเป็น

ภาวะผู้นำ มีความเป็นเอกภาพ สร้างการเรียนรู้สู่ชุมชน บริหารองค์การ มีความเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน มีหลักสูตรสถานศึกษา และการสอนที่ดี มีการร่วมมือระหว่างกัน มีการประเมินที่หลากหลาย มีการพัฒนาอย่างมืออาชีพ มีการสะท้อนกลับ มีการสอบถาม และเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง เป็นแบบสอบถามจำนวน 39 ข้อที่จะถามผู้สอนในการให้คะแนนพฤติกรรมภาวะความเป็นผู้นำของสถานศึกษาโดยใช้หลักความสามารถพื้นฐานทางภาวะผู้นำ ส่วน the modified PTO นั้นเป็นแบบสอบถามจำนวน 40 ข้อที่ผู้สอนจะให้คะแนนความพึงพอใจเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเอง การวิจัยนี้ได้มีครูผู้สอนเข้าร่วมตอบแบบสอบถาม 1,093 คน จากสถานศึกษา 26 แห่ง

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่าการศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ยังมีปัจจัยหลายๆ อย่างที่ทำให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษายังไม่บรรลุผลที่ควร และยังไม่เป็นไปตามกฎหมาย ทั้งปัจจัยภายใน เช่น ยังไม่มีการส่งเสริมในการพัฒนาบุคลากรให้มีการศึกษาเล่าเรียนต่อเพื่อนำความรู้มาพัฒนาให้สถานศึกษาเจริญก้าวหน้า การจัดหาเจ้าหน้าที่ธุรการการเงิน และพัสดุต่างๆ มาอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาเล่าเรียนให้มีคุณภาพได้ โดยให้ครูได้มีการจัดเตรียมแผนเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ครูผู้สอนควรจะมามุ่งจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียว จึงจะทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามที่ทุกคนตั้งความหวังเอาไว้ได้ และปัจจัยภายนอก ที่สถานศึกษาจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะที่ผ่านมารับทสภาพแวดล้อมต่างๆ ยังไม่เอื้ออำนวยให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนมากนัก จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญและควรจะศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาครั้งนี้ มี 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 ซึ่งจากข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า มีผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน รายชื่อปรากฏในภาคผนวก

2. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้คือ

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,037 คน จาก 106 โรงเรียน
2. ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 106 คน จาก 106 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนจำนวนครูของแต่ละอำเภอ

2. ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 50 คน จาก 106 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย จำแนกตามอำเภอ

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจำนวนครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า มีครูจำนวนทั้งสิ้น 1,037 คน จาก 106 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลจำนวนผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า มีผู้บริหารจำนวนทั้งสิ้น 106 คน จาก 106 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนครู 1,037 คน โดยการใช้ตาราง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่; และ มอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วน จำนวนครูในแต่ละอำเภอ โดยใช้โรงเรียนในแต่ละอำเภอเป็นหน่วยการสุ่ม (Unit of Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 50 คน จาก 106 โรงเรียน ซึ่งใช้เขตอำเภอในการสุ่ม รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู
เมืองเพชรบุรี	40	40	409	19	19	118
บ้านแหลม	29	29	329	14	14	95
เขาย้อย	23	23	195	11	11	57
หนองหญ้าปล้อง	14	14	104	6	6	30
รวม	106	106	1,037	50	50	300

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดคุณสมบัติของ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
2. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของสาขาวิชา
3. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้มีประสบการณ์ในการใช้หลักสูตร

เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจัดหมวดหมู่ประเด็น เพื่อหาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสรุปแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อม ดังนี้

1. มีโครงการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทุกคนเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในการจัดพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เกี่ยวกับสาระทางการเรียนรู้ของท้องถิ่น
3. ผู้บริหารและครูมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา โดยหน่วยงานได้จัดอบรมชี้แจงความรู้ ความเข้าใจ พร้อมทั้งได้พาทำหลักสูตร โดยโรงเรียนได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการ
4. ผู้บริหารและครูมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษามาตั้งแต่ปีที่ผ่านมาใช้หลักสูตร โดยหน่วยงานได้จัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมอบเอกสารหลักสูตรที่เกี่ยวข้องให้กับโรงเรียน โรงเรียนต้องตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร มีคณะกรรมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศต่างๆ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ ซึ่งได้ดำเนินการมาระยะหนึ่ง ในขณะนี้ก็ใช้
5. การสร้างความตระหนักให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ให้ความสำคัญ และความจำเป็นของหลักสูตรสถานศึกษา
6. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา และจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
7. จัดทำระบบสารสนเทศของโรงเรียนและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ
9. ผู้บริหารส่งเสริมครูให้ได้รับการอบรมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
10. ประชุมครูเพื่อศึกษาหลักสูตร และแต่งตั้งคณะครูเพื่อรับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละสาระ ร่วมกันจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมทั้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาเห็นชอบในการจัดทำ ได้ศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางผนวกกับข้อมูลท้องถิ่น

2. ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนมีการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ประชุมวางแผน คณะครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร
2. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ให้เข้าใจก่อนนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. ครูที่รับผิดชอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรให้จัดทำตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
4. มีการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ ภารกิจ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
5. ศึกษาเป้าหมายการจัดการศึกษา จัดทำโครงสร้างหลักสูตร จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการเรียนรู้
6. มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามกระบวนการคือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลมีกระบวนการจัดทำหลักสูตร มีวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษา จัดทำโครงสร้างหลักสูตร มีคำอธิบายรายวิชา มีหน่วยการเรียนรู้ แผนจัดการเรียนรู้ แต่ส่วนใหญ่มีการจัดทำตามแบบฟอร์ม แต่ในระยะต่อมา มีการส่งหลักสูตรแกนกลางมาให้โรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่จึงยึดตามแนวหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มในส่วนนี้เป็นสาระท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกันบ้าง
7. ศึกษาขั้นตอน หลักการ เป้าหมายของหลักสูตร มีตัวแทนจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาร่วมจัดทำกรอบ จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง ดำเนินการดังต่อไปนี้ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร จัดทำสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค กำหนดเวลาเรียน จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
8. ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวิเคราะห์หลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ จัดทำคำอธิบายรายวิชาในทุกกลุ่มสาระ เป็นรายภาคและรายปี จัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ จัดทำคู่มือการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา
9. สார்วจข้อมูลสถานศึกษา ชุมชน และบริบทของโรงเรียน ศึกษา (SWOT) ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องบริบทและหลักสูตรแกนกลาง ทำเล่มหลักสูตร เอกสาร และแผน

3. ด้านการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

โรงเรียนมีการวางแผนและนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

1. มีการประชุมชี้แจงเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา
2. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร จัดทำหลักสูตรฉบับร่าง ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการจัดทำหลักสูตร แก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ทดลองใช้ รายงานผลการใช้ ปรับปรุง และพัฒนานำไปใช้ต่อไป

3. จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดให้ตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

4. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีการเตรียมเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ มีการเตรียมสื่อการเรียนรู้ มีการเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ดังนี้

5. มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม ทั้งการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมผู้เรียนตามเป้าหมายจุดเน้นของโรงเรียน มีสื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้

6. การวางแผนและการดำเนินการบริหารงานบุคคล การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร การวางแผนพัฒนาการศึกษาและการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เตรียมหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือวัดผล เตรียมประเมินผล และเตรียมแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เตรียมครูให้มีความรู้ และความพร้อมในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ เตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมด้านความรู้ ทักษะ คุณนิสัยพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เตรียมผู้ปกครองให้นักเรียนให้มีความพร้อมที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เตรียมชุมชนแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน

7. ประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลการนำไปใช้ และปรับปรุง แก้ไข การใช้หลักสูตร

4. ด้านการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนมีการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ใช้หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามบริบทของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

2. มีการใช้หลักสูตรโดยครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คือ นวัตกรรม การจัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ มีการประเมินคุณภาพการใช้หลักสูตรโดยการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานการและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ก็จะมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ สถานศึกษา ดำเนินการประเมินผล โดยการประเมินคุณภาพผู้เรียน จัดทำรายงานผลผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบ และมีการสรุปรายงานผลต่อชุมชนในการประชุมผู้ปกครอง การจัดงานและการรายงานผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. สร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหา เลือก ใช้ ทำ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้จัดทำแผนการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นแนว วิจัยและพัฒนา วัดและประเมินผลนิเทศ กำกับ ติดตาม

4. มีการวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลตามสภาพจริง สอนซ่อมและสอนเสริม

5. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสนองความต้องการและศักยภาพของนักเรียนนำหลักสูตรไปทดลองใช้สอนจริง ปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่เป็นปัญหา นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ นำไปใช้สอนหลังจากปรับปรุง ใช้หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นจริง นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร เช่น เป็นวิทยากร นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานครูศึกษาหลักสูตรก่อนจัดทำแผนการเรียนรู้ ประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกชั้นปีการศึกษา นำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุง

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรในสถานศึกษาทุกโรงเรียน แต่ขึ้นอยู่กับความเข้มของผู้บริหาร การเอาใจจริงหรือความเอาใจใส่ของผู้บริหาร และการดำเนินการนิเทศกำกับ ติดตาม ขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน
2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด
3. กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านกิจกรรมแต่ละกิจกรรม จำแนกเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินจุดประสงค์ของกิจกรรม
4. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่โรงเรียนกำหนด โดยดำเนินการดังนี้
5. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีวิจารณญาณ และเขียนสื่อความ เป็นการประเมินความสามารถในการอ่าน คิด และเขียนสื่อความ
6. การประเมินผลตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้นจบการศึกษาภาคบังคับ หรือจบหลักสูตรเป็นการประเมินตัดสินผลการเรียน ให้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์เป็นผู้ผ่านการประเมินช่วงชั้น
7. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ เป็นการจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test) และระดับเขตการศึกษา
8. การกำหนดติดตาม และประเมินผลการเรียน เป็นการวางระบบและแผนการตรวจสอบการดำเนินการประเมินผลการเรียนของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์
9. การรายงานผลการประเมินผลการเรียน เป็นการรายงานประเมินผลการเรียนรู้อยู่ระดับต่างๆ ให้ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้รับทราบความก้าวหน้า

6. ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

โรงเรียนมีการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนี้

1. มีการสรุปผลการดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 48 การรายงานการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นประจำทุกปี และเป็นหน้าที่ของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน
2. มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา รายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ทุกปีการศึกษา โดยสรุปทุกด้าน รวมทั้งด้านหลักสูตรการสอน และแต่ละโรงเรียนจะดำเนินการได้มากน้อยแตกต่างกันตามสภาพของโรงเรียน และความเข้มแข็งของผู้บริหารและฝ่ายวิชาการโรงเรียน
3. มีการดำเนินงานตามแนวทางการประกันคุณภาพของโรงเรียน จัดทำรายงานการจัดการศึกษา และอาจมีการสรุปเพื่อประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน แต่ละโรงเรียนก็จะดำเนินการมากน้อยต่างกัน ตามสภาพของสถานศึกษา และความเข้มแข็งของผลการดำเนินงานบริหารงานวิชาการ และผู้บริหารแต่ละโรงเรียน
4. ครูรายงานผลการดำเนินงานตามหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้
5. ครูควรมีข้อมูลสารสนเทศด้านความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายชั้น มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลการพัฒนาและแนวทางแก้ไข ปัญหา ส่งเสริมให้เต็มศักยภาพ รายงานผู้ปกครองและผู้บริหารสถานศึกษา
6. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีข้อมูลสารสนเทศด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนรายชั้น รายช่วงชั้น และภาพรวมทั้งสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลการพัฒนา แนวทางแก้ไข ปัญหา แนวทางพัฒนาสถานศึกษา ครู และนักเรียน
7. ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน จัดทำรายงานประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปี (SAR) จัดทำแผนปฏิบัติการ 1 ปี จัดกิจกรรมทางวิชาการ เมื่อสิ้นปีการศึกษา จัดทำวารสาร แผ่นพับ เพื่อประชาสัมพันธ์งานของสถานศึกษา ลงเว็บไซต์ของโรงเรียน
8. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เช่น ข้อมูลทั่วไป ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย และสรุปเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

7. ด้านการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนมีการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. มีการประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการ นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำปัญหาอุปสรรค และข้อที่ควรพัฒนามาประชุมวางแผนเมื่อสิ้นปีการศึกษา ติดตามการใช้หลักสูตร

2. นำผลสัมฤทธิ์ของแต่ละปีมาวิเคราะห์หาข้อมูล ข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตร

3. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครู จะต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และปฏิบัติงานทุกปี ถ้าฝ่ายบริหารมีวิสัยทัศน์ด้านการบริหารงานวิชาการที่ดี ก็จะมีการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร จากการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ในด้านการบริหารหลักสูตร แต่โรงเรียนแต่ละแห่งก็จะดำเนินการได้มากน้อยต่างกัน ตามสภาพและบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

4. นำผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ มาอภิปรายในที่ประชุม และร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหา

5. นำผลจากข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์ความสอดคล้อง ผลการประเมินการเรียนรู้ การอภิปรายของคณะครู ผลงานทางวิชาการ มาตรฐานเพื่อปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

6. นำหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุง แจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองได้รับทราบ

7. นำผลการดำเนินงานของสถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไขในส่วนด้อย และคงสภาพหรือยกระดับการดำเนินงานที่ปรากฏผลดีให้ดียิ่งๆ ขึ้น นำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการดำเนินงาน และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

8. พัฒนาระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ควรกำหนดให้ครูทุกคนได้ตรวจสอบหรือประเมินตนเองเป็นระยะๆ มีการบันทึกผลการประเมินตนเองไว้ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้นำประเด็นจากการสัมภาษณ์ข้างต้นเพื่อสร้างข้อคำถามกลุ่มตัวอย่างครูในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบสอบถามสำหรับการสำรวจ

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และกำหนดนิยามศัพท์

2. กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ได้ศึกษา และร่างข้อคำถาม ให้มีสาระสำคัญของเนื้อหาสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ และประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 1

3. สร้างแบบสอบถามการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. นำเครื่องมือที่ได้จัดทำขึ้น เสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร เพื่อขอความเห็นชอบและตรวจสอบความถูกต้องตามโครงสร้างเนื้อหา การใช้ภาษา แล้วนำมาแก้ไข

5. เมื่อปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณานิยามของตัวแปร ขอบเขต และองค์ประกอบของเนื้อหาที่จะวัด (พิชิต ฤทธิ์จรรยา. 2549: 242) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องแบบ IOC (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยให้เกณฑ์กำหนดคะแนนระดับความสอดคล้องดังนี้ (สุวิมล ตีรภานันท์. 2550: 165)

+1 หมายถึง สอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

ประมวลผลการพิจารณาถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแต่ละข้อ นำไปหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า ≥ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเที่ยงตรง และสามารถนำไปใช้ได้

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวนอย่างละ 20 คน จากนั้นนำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมของเครื่องมือวัดแต่ละด้าน (Item-total Correlation)

7. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient- α) ของครอนบาค (Cronbach) เป็นรายด้านและโดยรวม ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

7.1 แบบสอบถามฉบับครู มีค่าความเชื่อมั่นโดยรวม เท่ากับ 0.xx มีค่าความเชื่อมั่นรายด้านดังนี้ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 0.90

7.2 แบบสอบถามฉบับผู้บริหาร มีค่าความเชื่อมั่นโดยรวม เท่ากับ 0.xx มีค่าความเชื่อมั่นรายด้านดังนี้ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 0.81 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษามีความเชื่อมั่น 0.96 และ 0.96 การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ มีความเชื่อมั่น 0.93 และ 0.94 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น 0.89 และ 0.87 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น 0.94 และ 0.92 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น 0.89 และ 0.89 และการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น 0.85 และ 0.92

8. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรพิจารณา แล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผู้วิจัยจัดแบบสอบถาม เพื่อสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน เกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ประการ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา 7) การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. ดำเนินการสัมภาษณ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตร จำนวน 12 คน ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช. 2549: 82)
 - 2.1 ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้
 - กลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ได้แก่
 - 2.1.1 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 2 คน
 - 2.1.2 ศิษยานุศิษย์ จำนวน 4 คน
 - 2.1.3 อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 2 คน
 - 2.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน
 - 2.1.5 ครูผู้สอน จำนวน 2 คน

2.2 ติดต่อผู้สัมภาษณ์ โดยนัดหมายเวลาไว้ล่วงหน้า

2.3 วางแผนการสัมภาษณ์ โดยการเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า กำหนดวันเวลา

สัมภาษณ์

2.4 เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึก

ขั้นตอนที่ 2 การการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2. นำหนังสือแนะนำตัวและหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ขออนุญาตเก็บรวบรวม ข้อมูลจาก ครูและผู้บริหารที่อยู่โรงเรียนเดียวกันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คนและครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน

3. ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 50 ฉบับ และเป็นครูผู้สอน จำนวน 300 ฉบับ และนัดหมายวันรับแบบสอบถามคืน กำหนดระยะเวลาภายใน 7 วัน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลการสำรวจดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบ คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามฉบับที่มีการตอบครบถ้วนสมบูรณ์

2. ให้รหัสแบบสอบถามตอนที่ 1 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2550: 17)

เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ (พิสนุ พองศรี. 2549: 25)

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจ

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 การวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

1.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach)

2. สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$)

2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

3. สถิติวิเคราะห์สมมติฐาน

2.4 การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1. “ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แตกต่างกัน”

2.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ข้อ 2. “ครูที่สอนกลุ่มสาระต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แตกต่างกัน”

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F – Distribution
*	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และกลุ่มสาระที่สอน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพ และกลุ่มสาระที่สอน ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและกลุ่มสาระที่สอน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ		
ครู	350	85.71
ผู้บริหาร	50	14.29
รวม	300	100
กลุ่มสาระที่สอน		
ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1	82	27.30
ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2	43	14.40
ครูที่สอนทั้ง 2 กลุ่มสาระ	175	58.30
รวม	300	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 เป็นผู้บริหาร จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูที่สอนทั้ง 2 กลุ่มสาระ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 58.30

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

การดำเนินงานการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	4.23	0.58	มาก	4.33	0.51	มาก
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.47	มาก	4.44	0.49	มาก
3. การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตร สถานศึกษาไปใช้	4.10	0.54	มาก	4.25	0.57	มาก
4. การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	4.21	0.65	มาก	4.38	0.50	มาก
5. การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา	4.19	0.56	มาก	4.34	0.52	มาก
6. การสรุปผลการดำเนินงานของ สถานศึกษา	4.16	0.59	มาก	4.30	0.52	มาก
7. การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	4.16	0.56	มาก	4.35	0.55	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 7 ด้าน พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}=4.50$, S.D.= 0.47) รองลงมาคือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.23$, S.D.= 0.58) และการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.21$, S.D.= 0.65)

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 7 ด้าน พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.44$, S.D.= 0.49) รองลงมาคือ มีการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.38$, S.D.= 0.50) และการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.35$, S.D.= 0.55)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการประชุมบุคลากรในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อชี้แจง แก่บุคลากรในโรงเรียน	4.29	0.73	มาก	4.52	0.76	มาก
2. มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ และกรรมการอื่นๆของสถานศึกษา	4.30	0.70	มาก	4.52	0.61	มาก
3. มีการพัฒนาบุคลากร ตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม	4.34	0.68	มาก	4.42	0.73	มาก
4. มีการจัดหา จัดทำสื่ออุปกรณ์ เพื่อใช้ จัดการเรียนการสอน	4.22	0.75	มาก	4.10	0.93	มาก
5. มีการจัดหางบประมาณสนับสนุน ให้เพียงพอ	4.17	0.77	มาก	4.28	0.78	มาก
6. มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นระบบ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตร	4.20	0.72	มาก	4.30	0.64	มาก
7. มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถาน ศึกษาให้บุคลากร ผู้ปกครอง ผู้ที่ เกี่ยวข้องอื่นๆ และนักเรียนในโรงเรียน ได้รับทราบ	4.12	0.70	มาก	4.20	0.75	มาก
รวม	4.23	0.58	มาก	4.33	0.51	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถม-
ศึกษาของครู ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X}$ = 4.23, S.D.= 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากรตามกลุ่มสาระการ
เรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ($\bar{X}$ = 4.34, S.D.= 0.68) รองลงมาคือ มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและ
กรรมการอื่นๆ ของ สถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.= 0.70) และมีการประชุมบุคลากรในการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อชี้แจงแก่บุคลากรในโรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.29, S.D.= 0.73)

สำหรับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการประชุมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อชี้แจงแก่บุคลากรในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.76) รองลงมาคือมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและกรรมการอื่นๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.61) และมีการพัฒนาบุคลากร ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.73)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดวิสัยทัศน์ ให้สนองนโยบายและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน	4.26	0.64	มาก	4.38	0.75	มาก
2. มีการศึกษาโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.31	0.65	มาก	4.56	0.57	มาก
3. มีการวิเคราะห์หลักสูตรในแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้	4.28	0.71	มาก	4.50	0.64	มาก
4. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัด การเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ	4.29	0.64	มาก	4.46	0.57	มาก
5. มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชาใน ทุกกลุ่มสาระ เป็นรายภาคและรายปี	4.22	0.64	มาก	4.42	0.70	มาก
6. มีการจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	4.23	0.62	มาก	4.50	0.70	มาก
7. มีการจัดทำคู่มือการวัดผล ประเมินผล ของสถานศึกษา	4.26	0.64	มาก	4.48	0.76	มาก
8. มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นรายปี/รายภาค	4.30	0.67	มาก	4.48	0.67	มาก
9. มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา	4.26	0.63	มาก	4.46	0.64	มาก
10. มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้	4.26	0.66	มาก	4.44	0.67	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
11. มีการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น รายปี/รายภาค	4.22	0.69	มาก	4.38	0.69	มาก
12. มีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ช่วงชั้น	4.15	0.73	มาก	4.32	0.71	มาก
13. มีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้รายปี	4.15	0.70	มาก	4.32	0.68	มาก
14. มีการกำหนดแนวปฏิบัติของกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	4.19	0.69	มาก	4.50	0.50	มาก
15. มีการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน	4.21	0.65	มาก	4.52	0.67	มาก
16. มีการกำหนดเกณฑ์การวัด และ ประเมินผลให้สอดคล้องและครอบคลุม มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	4.24	0.64	มาก	4.48	0.57	มาก
17. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินความ สามารถของผู้เรียนในการอ่านคิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความใน แต่ละช่วงชั้น	4.21	0.62	มาก	4.46	0.54	มาก
18. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในแต่ละช่วงชั้น	4.23	0.62	มาก	4.44	0.54	มาก
19. มีการกำหนดการประเมินผลกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	4.16	0.68	มาก	4.40	0.60	มาก
20. มีการประชุมชี้แจงเรื่องหลักสูตร สถานศึกษา	4.19	0.68	มาก	4.46	0.70	มาก
21. มีการจัดวางตัวบ่งชี้ในการจัดทำ หลักสูตรให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดให้ตรง ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.25	0.69	มาก	4.44	0.61	มาก
รวม	4.50	0.47	มาก	4.44	0.49	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาของครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.31$, S.D.= 0.65) รองลงมาคือ มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปี รายภาคมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.67) และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.64)

สำหรับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.57) รองลงมาคือ มีการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.67) และมีการจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.70)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตร สถานศึกษาไปใช้	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการวางแผนจัดหา เลือกใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ	4.15	0.65	มาก	4.26	0.72	มาก
2. มีการวางแผนให้ครูจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด	4.27	0.63	มาก	4.42	0.67	มาก
3. มีการวางแผนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ ที่หลากหลาย	4.21	0.67	มาก	4.44	0.61	มาก
4. มีการวางแผนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	4.12	0.68	มาก	4.40	0.69	มาก
5. มีการวางแผนให้ครูมีส่วนร่วมและ สามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียนได้	4.12	0.67	มาก	4.28	0.64	มาก
6. วางแผนจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้น ของสถานศึกษา	4.11	0.78	มาก	4.28	0.78	มาก
7. มีการทดลองดำเนินการในการ ใช้หลักสูตร	4.95	0.71	มาก	4.00	0.90	มาก
8. มีการประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูล การทดลองใช้หลักสูตร	3.99	0.74	มาก	4.18	0.87	มาก
9. มีการปรับปรุง แก้ไข การใช้หลักสูตร	4.05	0.74	มาก	4.26	0.75	มาก
10. มีการเตรียมครูให้มีความรู้ และ ความพร้อมในการนำหลักสูตร สถานศึกษาไปใช้	4.18	0.71	มาก	4.38	0.63	มาก
11. มีการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อม ด้านความรู้ ทักษะ คุณนิสัยพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้	4.14	0.72	มาก	4.16	0.76	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
12. มีการเตรียมผู้ปกครองให้นักเรียนให้มีความพร้อมที่จะสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์	4.06	0.73	มาก	4.14	0.72	มาก
13. มีการเตรียมชุมชนแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน	3.99	0.75	มาก	4.12	0.79	มาก
รวม	4.10	0.54	มาก	4.25	0.57	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู ด้านการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการทดลองดำเนินการในการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 4.95$, S.D.= 0.71) รองลงมาคือ มีการวางแผนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.60) และมีการวางแผนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.67)

สำหรับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการวางแผนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.61) รองลงมาคือ วางแผนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.67) และมีการวางแผนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.690)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการประเมินคุณภาพภายใน	4.11	0.78	มาก	4.42	0.67	มาก
2. มีการประเมินคุณภาพภายนอก	4.11	0.79	มาก	4.36	0.72	มาก
3. มีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้	4.21	0.69	มาก	4.34	0.59	มาก
4. มีการสอนซ่อมและสอนเสริม	4.21	0.67	มาก	4.38	0.77	มาก
5. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสนองความต้องการและศักยภาพของนักเรียน	4.20	0.66	มาก	4.30	0.61	มาก
6. มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน	4.23	0.70	มาก	4.36	0.66	มาก
7. มีการวัด และประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง	4.28	0.66	มาก	4.52	0.57	มาก
รวม	4.19	0.56	มาก	4.38	0.50	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, S.D.= 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ($\bar{X}=4.28$, S.D.= 0.66) รองลงมาคือ มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน ($\bar{X}=4.23$, S.D.= 0.70) และมีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.21$, S.D.= 0.69)

สำหรับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.= 0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.52$, S.D.= 0.57) รองลงมาคือ มีการประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}=4.42$, S.D.= 0.67) และมีการสอนซ่อมและสอนเสริม ($\bar{X}=4.38$, S.D.= 0.77)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผน						
การนิเทศ	4.14	0.75	มาก	4.26	0.63	มาก
2. มีการนิเทศภายในโรงเรียน	4.19	0.69	มาก	4.34	0.65	มาก
3. มีการจัดระบบข้อมูลของโรงเรียน						
เพื่อรองรับการนิเทศจากภายนอก	4.17	0.78	มาก	4.32	0.71	มาก
4. มีการประสานงานในการรับการนิเทศ						
จากภายใน	4.13	0.70	มาก	4.34	0.65	มาก
5. มีการประสานงานในการรับการนิเทศ						
จากภายนอก	4.09	0.73	มาก	4.24	0.62	มาก
6. มีการจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน						
โดยผู้บริหาร ครูวิชาการ เพื่อพัฒนา						
และปรับปรุงการดำเนินงานการบริหาร						
หลักสูตรสถานศึกษา	4.16	0.69	มาก	4.30	0.78	มาก
7. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยดู						
จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน						
ของนักเรียนในทุกช่วงชั้น	4.19	0.69	มาก	4.36	0.66	มาก
8. มีการประเมินผลการเรียนรู้ช่วงชั้น	4.25	0.68	มาก	4.50	0.58	มาก
9. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร						
สถานศึกษา	4.17	0.71	มาก	4.38	0.72	มาก
10. มีการนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศ						
ไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน						
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	4.16	0.67	มาก	4.32	0.74	มาก
11. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดทำ						
รายงานการประเมินตนเอง (SAR)						
เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด	4.09	0.72	มาก	4.46	0.73	มาก
รวม	4.16	0.56	มาก	4.34	0.52	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้ช่วงชั้น ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.68) รองลงมาคือ มีการนิเทศภายในโรงเรียน และมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.69) และมีการจัดระบบข้อมูลของโรงเรียน เพื่อรองรับการนิเทศจากภายนอก ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.78)

สำหรับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้ช่วงชั้น ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.58) รองลงมาคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.73) และมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.72)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

การสรุปผลการดำเนินงานของ สถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการ ดำเนินงานนำมาวิเคราะห์ สรุป ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร	4.12	0.66	มาก	4.30	0.67	มาก
2. มีการนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงาน ของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน นำมาวิเคราะห์หาแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.15	0.68	มาก	4.32	0.62	มาก
3. มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สารสนเทศ ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน รายช่วงชั้น และภาพรวมของสถานศึกษา	4.16	0.71	มาก	4.28	0.60	มาก
4. มีการสรุปผลการพัฒนา แนวทางแก้ไข ปัญหา แนวทางพัฒนาสถานศึกษา ครู และนักเรียน รายงานสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา	4.17	0.71	มาก	4.26	0.59	มาก
5. มีการรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับทราบ	4.19	0.73	มาก	4.36	0.59	มาก
รวม	4.16	0.59	มาก	4.30	0.52	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
ศึกษาของครู ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ใน
ระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ และ
ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับทราบ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.73) รองลงมา
คือมีการสรุปผลการพัฒนา แนวทางแก้ไขปัญหา แนวทางพัฒนาสถานศึกษา ครู และนักเรียน
รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.71) และมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์

สารสนเทศด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน รายช่วงชั้น และภาพรวมของสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.16$, S.D.= 0.71)

สำหรับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.30$, S.D.= 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}= 4.36$, S.D.= 0.59) รองลงมา คือ มีการนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.32$, S.D.= 0.62) และมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานนำมาวิเคราะห์ สรุป ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}= 4.30$, S.D.= 0.67)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	ครู (N=300)			ผู้บริหาร (N=50)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีการวัดผล ประเมินผล หลักสูตร สถานศึกษา	4.16	0.74	มาก	4.36	0.66	มาก
2. มีการนำผลการดำเนินงานของสถาน ศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และคงสภาพ หรือยกระดับการดำเนินงานที่ปรากฏ ผลดีให้ดียิ่งขึ้น	4.21	0.71	มาก	4.38	0.60	มาก
3. มีการติดตาม รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการ ดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	4.17	0.73	มาก	4.38	0.63	มาก
4. สถานศึกษานำข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้ ในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	4.16	0.66	มาก	4.34	0.62	มาก
5. มีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม กับสภาพปัจจุบัน	4.13	0.74	มาก	4.30	0.70	มาก
6. มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท ของโรงเรียนในระยะเวลาที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่อง	4.12	0.82	มาก	4.36	0.66	มาก
รวม	4.16	0.56	มาก	4.35	0.55	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
ศึกษาของครู ด้านการปรับปรุง และพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ใน
ระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการนำผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
มาปรับปรุงแก้ไข และคงสภาพ หรือยกระดับการดำเนินงานที่ปรากฏผลดีให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.21,
S.D. = 0.71) รองลงมาคือ มีการติดตาม รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน

การดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.73) และมีการวัดผล ประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.74)

สำหรับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการปรับปรุง และ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.55) และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียง ตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการติดตาม รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.63) รองลงมาคือ มีการนำผลการดำเนินงานของสถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และคงสภาพหรือยกระดับการดำเนินงานที่ปรากฏผลดีให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.60) และมีการวัดผล ประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา และมีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในระยะเวลาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.66)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

การดำเนินงานการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา	ครู			ผู้บริหาร			t	P
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การเตรียมความพร้อม ของสถานศึกษา	4.23	0.58	มาก	4.33	0.51	มาก	2.51	.08
2. การจัดทำสาระหลักสูตร สถานศึกษา	4.50	0.47	มาก	4.44	0.49	มาก	3.10*	.04
3. การวางแผนและเตรียมการนำ หลักสูตรสถานศึกษาไปใช้	4.10	0.54	มาก	4.25	0.57	มาก	3.26*	.03
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษา	4.21	0.65	มาก	4.38	0.50	มาก	3.83*	.02
5. การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา	4.19	0.56	มาก	4.34	0.52	มาก	3.16*	.04
6. การสรุปผลการดำเนินงานของ สถานศึกษา	4.16	0.59	มาก	4.30	0.52	มาก	2.40	.09
7. การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	4.16	0.56	มาก	4.35	0.55	มาก	0.28	.75

*p < .05

จากตาราง 11 แสดงว่า ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน

การดำเนินงานการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. การเตรียมความพร้อม ของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.69	.84	2.51	.082
	ภายในกลุ่ม	297	100.04	.33		
	รวม	299	101.74			
2. การจัดทำสาระหลักสูตร สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	2.14	1.07	3.10*	.04
	ภายในกลุ่ม	297	102.59	.34		
	รวม	299	104.74			
3. การวางแผนและเตรียมการนำ หลักสูตรสถานศึกษาไปใช้	ระหว่างกลุ่ม	2	1.89	.94	3.26*	.03
	ภายในกลุ่ม	297	86.24	.29		
	รวม	299	88.14			
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	3.27	1.63	3.83*	.02
	ภายในกลุ่ม	297	126.25	.42		
	รวม	299	129.52			
5. การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลหลักสูตร สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	3.02	1.51	3.16*	.04
	ภายในกลุ่ม	297	141.81	.47		
	รวม	299	144.83			
6. การสรุปผลการดำเนินงาน ของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.67	.83	2.40	.09
	ภายในกลุ่ม	297	103.39	.34		
	รวม	299	105.07			
7. การปรับปรุง และพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.26	.13	.28	.75
	ภายในกลุ่ม	297	137.48	.46		
	รวม	299	137.75			

*p < .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ความคิดเห็นของครูในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน
การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินการใช้ หลักสูตรสถานศึกษา	กลุ่มสาระ ที่สอน		ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 1	ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 2	ครูที่สอน ทั้ง 2 กลุ่มสาระ
		$\bar{X}$	4.38	4.11	4.15
	ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 1	4.38	-	0.26	0.22*
	ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 2	4.11		-	-0.04
	ครูที่สอน ทั้ง 2 กลุ่มสาระ	4.15			-

*p < .05

จากตาราง 13 แสดงว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษา ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 และครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน
การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตร สถานศึกษา	กลุ่มสาระ ที่สอน	ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 1	ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 2	ครูที่สอน ทั้ง 2 กลุ่มสาระ
		$\bar{X}$		
	ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 1	4.35	4.15	4.12
	ครูที่สอน กลุ่มสาระที่ 2	4.35	-	0.23*
	ครูที่สอน ทั้ง 2 กลุ่มสาระ	4.15	-	0.02
		4.12		-

*p < .05

จากตาราง 14 แสดงว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษา ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 และครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 กับ ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับ ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย เรื่องการศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา 7) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนก ตามกลุ่มสาระที่สอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,037 คน จาก 106 โรงเรียน

2. ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 106 คน จาก 106 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย โดยจำแนกตามอำเภอ
2. ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 50 คน จาก 106 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย โดยจำแนกตามอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และเป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามผู้บริหารและครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน เกี่ยวกับการดำเนินงาน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ 7) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. นำหนังสือแนะนำตัวและหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

จากผู้อำนวยการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน และครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน

3. ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 50 ฉบับ และเป็นครูผู้สอน จำนวน 300 ฉบับ และนัดหมายวันรับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 300 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูล โดยมี 2 ขั้นตอนดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์

1. รวบรวมข้อมูลที่สัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นหลักที่กำหนดไว้เป็นแนวทางของเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดหมวดหมู่ประเด็นเพื่อหาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจ

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบ คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามฉบับที่มีการตอบครบถ้วนสมบูรณ์
2. ให้รหัสแบบสอบถามตอนที่ 1 และให้รหัสตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย มี 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์

1. ดำเนินการโดยรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ที่เป็นหมวดหมู่ของแต่ละประเด็น และสรุปภาพรวมของคำถามแล้วนำมาเขียนโดยการพรรณนา
2. ผู้วิจัยนำคำตอบจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหาสาระของการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา แล้วสรุปข้อมูลซึ่งสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน หรือมีประเด็นที่เห็นแย้งกัน แต่มีเหตุผลทางด้านวิชาการหรือนโยบายในการดำเนินงานรองรับในความคิดเห็นนั้น สรุปเป็นหัวข้อและกำหนดเป็นแนวทางหรือนโยบายในการปฏิบัติ และพัฒนาในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจ

1. ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และกลุ่มสาระที่สอน

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 เป็นผู้บริหาร จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูที่สอนทั้ง 2 กลุ่มสาระ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 58.30

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาของครูและผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 7 ด้าน พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

1. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาของครู ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการพัฒนาบุคลากรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม รองลงมาคือ มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและกรรมการอื่นๆ ของสถานศึกษา และมีการประชุมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อชี้แจงแก่บุคลากรในโรงเรียน

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการประชุมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อชี้แจงแก่บุคลากรในโรงเรียน รองลงมาคือ มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและกรรมการอื่นๆ ของสถานศึกษา และมีการพัฒนาบุคลากรตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม

2. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาของครู ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาของครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปี รายภาคมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ มีการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน และมีการจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

3. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู ด้านการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการทดลองดำเนินการในการใช้หลักสูตร รองลงมาคือ มีการวางแผนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการวางแผนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการวางแผนและเตรียม การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการวางแผนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รองลงมาคือ วางแผนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และมีการวางแผนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

4. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาของครู ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง รองลงมาคือ มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน และมีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการประเมินคุณภาพภายใน และมีการสอนซ่อมและสอนเสริม

5. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาของครู ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตาม ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้ช่วงชั้น รองลงมาคือมีการนิเทศภายในโรงเรียน และมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ และมีการจัดระบบข้อมูลของโรงเรียน เพื่อรองรับการนิเทศจากภายนอก

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตาม ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการประเมินผลการเรียนรู้ช่วงชั้น รองลงมาคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด และมีการประเมิน ผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

6. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาของครู ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ ให้สาธารณชนได้รับทราบรองลงมา คือมีการสรุปผลการพัฒนา แนวทางแก้ไขปัญหา แนวทางพัฒนาสถานศึกษา ครู และนักเรียน รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สารสนเทศด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน รายช่วงชั้น และภาพรวมของสถานศึกษา

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตาม ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการรายงานผลการดำเนินงานเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีการนำข้อมูลที่ได้จากการ ดำเนินงานของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานนำมาวิเคราะห์ สรุป ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร

7. การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษาของครู ด้านการปรับปรุง และพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการนำผลการดำเนินงานของสถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และคงสภาพ หรือ ยกกระตือรือร้นการดำเนินงานที่ปรากฏผลดีให้ดียิ่งขึ้น รองลงมาคือ มีการติดตาม รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน การดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และมีการวัดผล ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหาร ด้านการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการติดตาม รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินงาน ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ มีการนำผลการดำเนินงานของสถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และคงสภาพหรือยกระดับการดำเนินงานที่ปรากฏ ผลดีให้ดียิ่งขึ้น และมีการวัดผล ประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา และมีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในระยะเวลาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผน และเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน

1. ความคิดเห็นของครูในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2. โรงเรียนระดับประถมศึกษา ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 และครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 มีความเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. โรงเรียนระดับประถมศึกษา ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 และครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 กับ ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน ดังนี้

1.1 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู และผู้บริหาร ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษดี เหมพงษ์ (2547: 79) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่ายระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การบริหารหลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับมาก ในด้านการจัดเก็บระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ พร้อมนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ พิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 97) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการ บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง พบว่า ในด้านการ เตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษามีความตื่นตัวจากการนำ หลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในปีการศึกษา 2545 เป็นปีแรก และดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปี การศึกษา 2548 ครูจึงได้รับการพัฒนาอบรมในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาทุกโรงเรียน เป็นผลมาจากการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบมาตั้งแต่ปีการศึกษาในปัจจุบัน

1.2 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู และผู้บริหารด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาของครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ สิงห์สีโว (2549: 157) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องปริมาณสัมพันธ์ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ พบว่ากิจกรรม ที่พัฒนาหลักสูตรมีความหลากหลายเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติทั้งจากการทำการ ทดลอง โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ โรงเรียนจะต้องจัดทำ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา มีการกำหนดโครงสร้างของ หลักสูตรที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย ของสถาน ศึกษา และหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 11)

1.3 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู และผู้บริหาร ด้านการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษดี เหมพงษ์ (2547: 80) พบว่า ในด้านการวางแผนการ ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่าโรงเรียนดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียนได้เหมาะสม มีการจัดหา จัดทำสื่อ เทคโนโลยี สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ และจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อรพันธ์ นิ่มนุช (2550: 89) ได้ศึกษาความคิดเห็นการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของครูปฐมวัยใน

โรงเรียนของอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เพราะหัวใจของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กนักเรียนในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้เต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

1.4 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครูและผู้บริหารด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา นาคแนวดี (2549: 31) พบว่า การใช้หลักสูตร จะต้องมีการตรวจสอบ ทบทวนหลักสูตร ทำโครงการวางแผน ประเมินโครงการศึกษาทดลอง ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เตรียมบุคลากรโดยจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตร การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องวางแผนให้ครูผู้สอนรายงานผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระที่ตนรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ (SSR รายบุคคล) ทำให้ผู้สอนเห็นความสำคัญของการพัฒนางานการสอนที่เป็นระบบและมีข้อมูลในการพัฒนาอย่างชัดเจน (ประยูร ลังกาพินธุ์, 2550ก: ออนไลน์)

1.5 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครูและผู้บริหาร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภารัตน์ ทิพโชติ (2550: 123) ได้ศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบึงทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ มหานครพบว่า ผลการประเมินด้านการวัดและประเมินผลด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาทั้งหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอนทุกคน และครูได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปรับปรุง พัฒนา และประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ประยูร ลังกาพินธุ์ (2550ก: ออนไลน์) การนิเทศการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ครูใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน หรือการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญ หากมีการวางแผน การนิเทศอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ครูพัฒนาหลักสูตรในระดับชั้นเรียนได้ดี และจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1.6 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครูและผู้บริหาร ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการกำหนดแนวปฏิบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการให้สถานศึกษาปฏิบัติได้ เช่น แผนปฏิบัติการ เพื่อบริหารจัดการและการจัดการศึกษา ทั้งของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลาง และแนวการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณทางการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความยืดหยุ่นยืดหยุ่นเป้าหมายและผลลัพธ์เป็นหลัก มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

ตามนโยบาย แผนและมาตรฐานที่กำหนด และสามารถเชื่อมโยงกับระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายนอกได้ มีการเร่งรัดการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมในการ ปฏิบัติงานตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีการจัดระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้ครอบคลุมสถานศึกษา ทุกแห่งทุกพื้นที่ และมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติ (ฉันท ชาติทอง. 2550: 258-259)

1.7 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครู และผู้บริหาร ด้านการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สถิติย์ จันทรนวล (2549: ออนไลน์) มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา รวบรวมข้อมูล ผล การใช้หลักสูตรจากครู นักเรียน และผู้ปกครอง ศึกษา นโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความเคลื่อนไหวในการพัฒนาการจัดการศึกษา ของประเทศไทย จะต้องมีการทบทวน พัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็น “เข็มทิศ” ชี้ทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีคุณค่า นอกจากนี้สถานศึกษานำผลการ ดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุง และ พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตร มีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549ก: 22)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผน และเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ นิภารัตน์ ทิพโชติ (2550: 126-127) ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา มีความพึง พอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากบทบาท หน้าที่ และการมีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอนแตกต่างกัน โดยในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาผู้บริหารจะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ ซึ่งไม่ได้เป็นผู้จัดทำหลักสูตร สถานศึกษาโดยตรง ส่วนครูผู้สอนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยตรงทุก ขั้นตอน และยังเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นจากบทบาทหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรที่แตกต่างกัน จึงอาจทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามกลุ่มสาระที่สอน

3.1 ความคิดเห็นของครูในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและเตรียม การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม

และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษา เรื่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของครู โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า การจัดทำสาระการเรียนรู้ ครูยังไม่ได้ศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรเท่าที่ควร และครูผู้สอนไม่มีความมั่นใจว่าสาระการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นจะมีความถูกต้องหรือไม่ วิทยาการที่มาอบรมในแต่ละครั้งให้ความรู้ไม่เป็นไปทิศทางเดียวกัน และระยะเวลาในการจัดทำสาระการเรียนรู้มีน้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาโรงเรียนในเขตต่างจังหวัดที่พบว่าเอกสารในการจัดทำสาระการเรียนรู้มีมากเกินไป ครูไม่รู้ว่าจัดทำสาระการเรียนรู้เสร็จแล้วจะเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ จะเห็นได้ว่าปัญหาที่พบมีความสอดคล้องและส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่อง เพราะยังไม่มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญจริงๆ ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (ชลดา เกื่อนแนว. 2548: 91-94)

3.2 โรงเรียนระดับประถมศึกษา ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 และครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ ไชยสมนึก (2547: 90) ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระงานและพื้นฐานอาชีพ โดยรวมเห็นด้วยมากและอยู่ลำดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอน ได้เล็งเห็นจุดประสงค์การจัดการศึกษาในกลุ่มสาระนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน เห็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อันนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดี พึ่งตนเองได้ และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังนี้

3.3 โรงเรียนระดับประถมศึกษา ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 และครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2 กับ ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1 กับ ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ ทำให้ครูได้ใช้ความรู้ ทักษะในการปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน และขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของครูแต่ละคนที่จะนำมาใช้สอนให้นักเรียนได้รับความรู้จากสาระการเรียนรู้ต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: ออนไลน์)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบาย และวางแผนการพัฒนาครูเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ทั้ง 7 ด้าน คอยให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนที่กำลังดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนา การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ทั้ง 7 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาครูในโรงเรียน โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการวัดและประเมินผลหลักสูตร การสร้างและพัฒนาสื่อให้มีคุณภาพ

3. ครูนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้นำหลักสูตรมาใช้ในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาทั้งเขตพื้นที่การศึกษา
2. ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาติดตามการประเมินผล และการรายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
4. ควรมีการจัดทำวิจัยโดยใช้การสนทนากลุ่ม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). 6 เดือนแห่งการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษารวมพลังปัญญา

กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.

----- . (2550ก). กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2550, จาก kus.kps.ku.ac.th/center/jobtech/techno/b7.doc

----- . (2550ข). กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2550, จาก http://us.geocities.com/bky_school/sarakanit.doc

----- . (2550ค). กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2550, จาก www.sarasit.ac.th/curriculum/english/Eng1.doc

----- . (2550ง). กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2550, จาก http://asia.geocities.com/vtkw_1/thai.doc

----- . (2550จ). กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2550, จาก <http://www.wadthakham.phetburi2.net/sci.doc>

----- . (2550ฉ). กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2550, จาก www.aksorn.com/Document/art.doc

----- . (2550ช). กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2550, จาก <http://202.143.187.234/bsokt/word/A1.doc>

----- . (2550ซ). กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2550, จาก ubon.obec.go.th/school/phahaun/pro.fa48/pro.fa48/2548.8.doc

----- . (2550ฅ). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2550, จาก <http://www.aksorn.com/Document/curriculum.doc>

----- . (2550ญ). คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 1166/2544 เรื่องให้ใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2550, จาก <http://ubon.obec.go.th/school/nonghais/Luksut.doc>

กิงดาว หวังร่วมกลาง. (2549). กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในจังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2551, จาก ฐานข้อมูล ปรินญาณินพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กิดานันท์ มะลิทอง. (2548). เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ฉันท ชาติทอง. (2550). **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จารุวรรณ อัมพะวา. (2549). **การจัดทำและบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร
- จำเริญ จันทร์เพ็ญ. (2549). **ศึกษาการดำเนินงานบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรสุตา เกียรติสกุล. (2546: 90). **การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มเขตบูรพา สังกัด กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2548). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วม ของชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2550, จาก Available. URL: http://arc.rint.ac.th/be/resource_pattana.html
- ฉวี ฒ ตะกั่วทุ่ง. (2550). **การบริหารจัดการหลักสูตร (การนำหลักสูตรไปใช้)**. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2550, จาก <http://www.sononline.th.gs/web-s/sononline/picweb/Curriculum2.dot>
- ชลดา เกื้อนเนาว์. (2548). **การใช้หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษาของครู โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัชวาลย์ คัมภีราวัฒน์. (2550). **เอกสารนิเทศการจัดทำหลักสูตร**. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2550, จาก http://group.buriram.org/officer/index_files/BaCurr.doc
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2550). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐชา นาคแนวดี. (2549). **การศึกษาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ดุษดี เหมพงษ์. (2547). การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน
เครือข่ายระดับประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม. ปรินทิฟิเคชัน ศษ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
ถวัล มาศจรัส; และ นิชนันท์ ประสงค์. (2549). คู่มือการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นด้าน
วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ:
ธารอักษร.
- ทรงเดช สิทธิประเสริฐ. (2548). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนชุมชน
บ้านป่าสักน้อย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ทวี ศันสนีย์พันธุ์. (2549). การติดตามผลการดำเนินงานหลักสูตรสถานศึกษา เขตตรวจ
ราชการที่ 13 (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์) สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2550,
จาก http://www.inspect8.moe.go.th/resech/re_49/tawee1.htm
- ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตามแนวปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (เอกสารคำสอนวิชา บพ 623)
- ชนกร อินทขันธ์. (2549). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ตามนโยบายโรงเรียนพี่
โรงเรียนน้อง แบบ B. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2550,
จาก <http://coit.kru.ac.th/research/index.php?>
- ชนศักดิ์ เปาริก. (2550). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
และ เขต 2. วิทยานิพนธ์. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2551,
จาก ฐานข้อมูลปรินทิฟิเคชัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นครศรีธรรมราช. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชน. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2550,
จาก www.nakhonsithammarat.go.th/conner/per.pdf
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2550?). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. สงขลา:
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- นิภารัตน์ ทิพโชติ. (2550). ได้ศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 :
กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบึงทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์
กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บรรยง บุษบก. (2550). ความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ที่มีต่อการเรียน
การสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้พลศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี
พุทธศักราช 2550. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ; และคนอื่นๆ. (2550). การบัญชีเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ:
ไอเดียซอฟต์แวร์เทคโนโลยี.
- ประยูร ลังกาพินธุ์. (2550ก). การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 23
ตุลาคม 2550, จาก <http://202.129.34.51/nongov/index/main/data/passage/%A1%D2%C3%B9%D4%E0%B7%C8%B5%D4%B4%B5%D2%C1.htm>
- ประยูร ลังกาพินธุ์. (2550ข). ผลการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษามุมมองที่ควร
นำไปพัฒนา. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2550,
จาก <http://202.129.34.51/hongo/index/main/passage/>
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2549). ทางเลือกการบริหารทางอยู่รอดขององค์กร. กรุงเทพฯ:
เม็ดทรายพรินต์.
- พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. (2550). รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหาร
งบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงเล็ก อุดระ. (2550). การสร้างแบบฝึกซ้อมเสริมการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียน
ที่มีปัญหาในการอ่านระดับประถมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2550,
จาก http://serv.pnru.ac.th/library/arc_be/thai/vijai.doc
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แฮสส์ ออฟ เคอร์มีสท์.
- พิทักษ์ แก้วโนเมฆ. (2550). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พิสนุ ฟองศรี. (2549). วิจัยชั้นเรียน : หลักการและเทคนิคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: พิมพ์งาม.

- ไพฑูรย์ ไชยสมนึก. (2547). **ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภัทราภรณ์ โพนเงิน. (2548). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มณฑนา มานะประสพสุข. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครู สายงานการสอน ในจังหวัดสมุทรปราการ.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนัสชา แว่วโหล่ง. (2550). **ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ที่มีต่อการเรียนรู้สาระพลศึกษาในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2549.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2548). **งานประกันคุณภาพ.** สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2550, จาก <http://www.csc.ku.ac.th/qa-csc/niyam.html>
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2549). **มิติใหม่ในการทำผลงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2547). **ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการ บริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- . (2550). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2550, จาก <http://210.246.188.53/skw2kmc/modules.php?name=News&file=print&sid=341>
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2548). **การวางแผนและนโยบายทางด้านทรัพยากรมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ยุวณู กุลาคดี. (2548). **ระบบสารสนเทศสำหรับการบริหาร.** สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2550, จาก <http://202.129.53.76/yuwanuch/less3.htm>
- ยุทนา ปฐมวรชาติ. (2550, เมษายน-มิถุนายน). **บทสะท้อนหลักสูตร เรารักบ้านเกิด แนวคิดเชิงปฏิบัติสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน.** วารสารวิชาการ. 10(2): 44.

- วรัท พฤทษากุลนันท์. (2550). ระบบสารสนเทศ. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2550,
จาก http://www.edtechno.com/1/index.php?option=com_content&task=view&id=85&Itemid=27
- วิษุตา บังคลี. (2550). การศึกษาการเรียนรู้แบบโครงงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ระดับประถมศึกษา โรงเรียนปรีดิรัฐธรรม อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ตันศิริ. (2549). อุดมการณ์ทางการศึกษา ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพ ผู้ความเป็นผู้บริหาร
ที่มีประสิทธิผล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิลัย จันทาโยธิน. (2548). สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กระบี่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กระบี่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วีรยา จันทรา. (2549). การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล
จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (หลักสูตรและการประเมิน). อุบลราชธานี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2551,
จาก ฐานข้อมูลปริญาณิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. สกลนคร:
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศูนย์ฝึกอบรม. (2550). การประเมินความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนากระบวนการ
จัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2550,
จาก <http://www.northphc.org/PEN/bot2.htm>
- สถิตย์ จันทน์นวล. (2549). การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ
24 ตุลาคม 2550, จาก http://www.yala1.go.th/super_v/book/ST1.pdf
- สามารถ รุ่งเรือง. (2550). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตอำเภอมืองประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2551
จาก ฐานข้อมูลปริญาณิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- สายพิน พิมล. (2546). ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามทฤษฎะของผู้บริหาร
โรงเรียนและผู้บริหารงานวิชาการ โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร
ของกรมวิชาการ : กรณีศึกษา เขตการศึกษา 12. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2550ก). แผนปฏิบัติการราชการปีงบประมาณ 2550.
เพชรบุรี: สำนักงานฯ.
- . (2550ข). แผนปฏิบัติการ ราชการ ปีงบประมาณ 2550. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2550,
จาก <http://www.petburi.go.th/other/policy.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549ก). การวิจัยแนวใหม่การจัดการศึกษา
ที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ:
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานฯ. (เอกสารงานวิจัยทางการศึกษา
อันดับที่ 6/2549)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549ข). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2544. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานฯ. (เอกสารงานวิจัย
ทางการศึกษาอันดับที่ 7/2549)
- . (2549ค). เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตาม
เจตนารมณ์ กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”
แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐาน
การศึกษา สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549ง). เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูป
การเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูป
การเรียนการสอน” แนวทางการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐาน
การศึกษา สำนักงานฯ.
- . (2550). รายงานการสังเคราะห์การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักวิชาการ
และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานฯ. (เอกสารงานวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 10/2550)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). รายงานการวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษา
เพื่อก้าวสู่สังคมฐานความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ. (อันดับที่ 91/2549)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการประเมินผลการมีส่วนร่วมในการจัด
กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ:
สำนักงานฯ. (เอกสารอันดับที่ 08/2550)

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 5. (2549). **รายงานสรุปผลประเด็นการตรวจติดตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ**. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2550, จาก www.inspect5.moe.go.th/reportpol.doc
- สิงหา ชื้อสัตย์. (2549). **การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิทธิชัย จันทานนท์. (2548). **ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (2548). **ปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทยชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ**. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2550, จาก http://kcenter.anamai.moph.go.th/k_assets/Participation.doc;
- สุทนต์ ศรีไธย์. (2549). **การจัดการและวางแผนพัฒนาหลักสูตร**. (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2547). **การพัฒนาและการนำใช้หลักสูตร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สุปราณี ศุกระเสรี; และคนอื่นๆ. (2549). **การบัญชีบริหาร ฉบับปรับปรุง บวก MP3**. กรุงเทพฯ: พิมพ์วรรณการพิมพ์.
- สุภากร จันทวานิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ คำฟอย. (2549). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิมล ทิรกานนท์. (2550). **การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ ภาควิชาการประเมินผลและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โสภณ คำนิ่งเนตร. (2548). **การจัดทำและบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อุษา คำพันทอง. (2547). **การสรรหาและบริหารทรัพยากรทางการศึกษาจากท้องถิ่นของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2550, จาก http://coit.kru.ac.th/research/index.php?option=com_content&task=view&id=331&Itemid=34**

อิงอร จันทรเส่ง. (2548). **ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหลักสูตรกับภาพ ความสำเร็จของผู้เรียนโรงเรียนในฝัน. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2550, จาก http://mis.pkru.ac.th/~graduate/thesis/abstract/abstract83_eingon.htm**

อิสราพร อินทะกนก. (2547). **ศึกษาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2550, จาก <http://www.srru.ac.th/org/gradu/academic/mod/forum/discuss.php?d=8>**

Hurd, Duncan L. (2007). **Leading Transformational Change: A Study of Internationalization at Three Universities in the United States.**

Retrieved November 2, 2007, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1276406781&sid=9&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD>

Ivie, Sharon C. (2007). **School Leaders' Behavior Informed by Thirteen core Leadership Competencies and the Relationship to Teacher Job Satisfaction.**

Retrieved November 2, 2007, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1338909311&sid=9&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD>

Krejcie, Robert V.; & Morgan, Daryle W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Journal of Educational and Psychological Measurement.** 30(3): 607-610.

Seban Dumlu, Demet. (2006). **A Look Within Individual Cases Into Turkish Elementary Teachers' Beliefs and Practices of Writing Instruction and Underlying Influences in Shaping These Beliefs and Practices: Comparison of Findings With the Writing Process as Presented in Writing Workshop.**

Retrieved November 1, 2007, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1147196671&sid=9&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD>

Zaretti, Joan L. (2007). **The Nonprofit Niche: Managing Music Education in Arts Organization.** Retrieved November 1, 2007, from <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1232430181&sid=9&Fmt=2&clientId=61839&RQT=309&VName=PQD>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญที่ให้การสัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ-สกุล
- 1.2 วุฒิการศึกษา(สาขาวิชา).....
- 1.3 ตำแหน่งในปัจจุบัน.....
- 1.4 ประสบการณ์ในตำแหน่ง ปี
- 1.5 ประสบการณ์ทางการบริหารหลักสูตร

.....

.....

.....

1.6 วัน เวลา สถานที่ ทำการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

1.7 ผู้สัมภาษณ์

2. ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ท่านคิดว่าสถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา
อย่างไร

2.2 ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

ท่านคิดว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรมีการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
อย่างไร

2.3 ด้านการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

ท่านคิดว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรมีการวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตร
สถานศึกษาไปใช้อย่างไร

[illegible]

2.4 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

ท่านคิดว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรมีการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
อย่างไร

[illegible]

2.7 ด้านการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ท่านคิดว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรนำผลการดำเนินงานของสถานศึกษามาใช้
ในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อย่างไร

[illegible]

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนในการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถาม เพื่อสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนตามกลุ่มสาระที่สอน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 7 ด้าน ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
4. การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา
6. การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
7. การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาเสียสละเวลาในการแสดงความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถาม คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำเสนอการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

นายสมชัย ทองกลิ้ง

นิสิตหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. สถานภาพ

☐ ครูผู้สอน

☐ ผู้บริหาร

2. กลุ่มสาระที่สอน

☐ ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 1

☐ ครูที่สอนกลุ่มสาระที่ 2

☐ ครูที่สอนทั้ง 2 กลุ่มสาระ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาดังต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความแต่ละข้อตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

	การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.	1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา มีการประชุมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อชี้แจงแก่บุคลากรในโรงเรียน					
2.	มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและกรรมการอื่นๆ ของสถานศึกษา					
3.	มีการพัฒนาบุคลากร ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม					
4.	มีการจัดหา จัดทำสื่ออุปกรณ์ เพื่อใช้จัดการเรียนการสอน					
5.	มีการจัดทำงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ					
6.	มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นระบบ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร					
7.	มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา ให้บุคลากร ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และนักเรียนในโรงเรียน ได้รับทราบ					
8.	2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดวิสัยทัศน์ให้สนองนโยบาย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
9.	มีการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
10.	มีการวิเคราะห์หลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้					
11.	มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสาระ					

	การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
12.	มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชาในทุกกลุ่มสาระ เป็นรายภาคและรายปี					
13.	มีการจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้					
14.	มีการจัดทำคู่มือการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา					
15.	มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นรายปี/รายภาค					
16.	มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา					
17.	มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้					
18.	มีการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น รายปี/รายภาค					
19.	มีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ช่วงชั้น					
20.	มีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้รายปี					
21.	มีการกำหนดแนวปฏิบัติของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
22.	มีการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน					
23.	มีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544					
24.	มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินความสามารถของผู้เรียนในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความในแต่ละช่วงชั้น					
25.	มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น					
26.	มีการกำหนดการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
27.	มีการประชุมชี้แจงเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา					
28.	มีการจัดวางตัวบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดให้ตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้					

	การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	3. การวางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้					
29.	มีการวางแผนจัดหา เลือกใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ					
30.	มีการวางแผนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด					
31.	มีการวางแผนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
32.	มีการวางแผนให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี					
33.	มีการวางแผนให้ครูมีส่วนร่วมและสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียนได้					
34.	วางแผนจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา					
35.	มีการทดลองดำเนินการในการใช้หลักสูตร					
36.	มีการประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้หลักสูตร					
37.	มีการปรับปรุง แก้ไข การใช้หลักสูตร					
38.	มีการเตรียมครูให้มีความรู้ และความพร้อมในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้					
39.	มีการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมด้านความรู้ ทักษะ คุณนิสัยพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้					
40.	มีการเตรียมผู้ปกครองให้นักเรียนให้มีความพร้อมที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์					
41.	มีการเตรียมชุมชนแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน					
	4. การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา					
42.	มีการประเมินคุณภาพภายใน					
43.	มีการประเมินคุณภาพภายนอก					
44.	มีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้					

	การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
45.	มีการสอนซ่อมและสอนเสริม					
46.	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสนองความต้องการ และศักยภาพของนักเรียน					
47.	มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
48.	มีการวัด และประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง					
	5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา					
49.	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการนิเทศ					
50.	มีการนิเทศภายในโรงเรียน					
51.	มีการจัดระบบข้อมูลของโรงเรียนเพื่อรองรับการนิเทศ จากภายนอก					
52.	มีการประสานงานในการรับการนิเทศจากภายใน					
53.	มีการประสานงานในการรับการนิเทศจากภายนอก					
54.	มีการจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยผู้บริหาร ครู วิชาการ หรือเพื่อนนิเทศเพื่อน เพื่อพัฒนาและปรับปรุง การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา					
55.	มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนในทุกช่วงชั้น					
56.	มีการประเมินผลการเรียนรู้ช่วงชั้น					
57.	มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา					
58.	มีการนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปปรับปรุงและ พัฒนาการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา					
59.	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานการประเมิน ตนเอง (SAR) เพื่อรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด					

	การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	6. การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					
60.	มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานนำมาวิเคราะห์สรุป ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร					
61.	มีการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เช่น ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
62.	มีข้อมูลและมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สารสนเทศด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนรายชั้น รายช่วงชั้น และภาพรวมของสถานศึกษา					
63.	มีการสรุปผลการพัฒนา แนวทางแก้ไขปัญหา แนวทางพัฒนาสถานศึกษา ครู และนักเรียน รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา					
64.	มีการรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับทราบ					
	7. การปรับปรุง และพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา					
65.	มีการวัดผล ประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา					
66.	มีการนำผลการดำเนินงานของสถานศึกษามาปรับปรุงแก้ไขในส่วนด้อย และคงสภาพหรือยกระดับการดำเนินงานที่ปรากฏผลดีให้ดียิ่งขึ้น					
67.	มีการติดตาม รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนในการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา					
68.	สถานศึกษานำข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
69.	มีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน					
70.	มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในระยะเวลาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถาม

รายชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

1. ผศ.ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์	หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.รุ่งทิวา แยมรุ่ง	ภาควิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผศ.กาญจนา บุญส่ง	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ดร.รุ่งทิวา แยมรุ่ง	ภาควิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง	ภาควิชาการวัดผลและประเมินผล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.สมชาย เทพแสง	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
4. ดร.ดรฤณี จำปาทอง	นักวิชาการศึกษา 8 ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
5. วิณา อัครธรรม	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
6. ดร.พิเชฐษ์ จัปจิตต์	นักวิชาการศึกษา 8 ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

รายชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. นายทวีศักดิ์ ไทยประดิษฐ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. นายเจริญ เลี่ยมสุวรรณ	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
3. นายพิมล ยงยันต์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
4. นายสมนึก บุญเต็ม	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
5. นายมนตรี รูปิยะเวช	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
6. นางสาววาสนา มีลาภ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1
7. นายปัญญา ทองนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ. เพชรบุรี
8. นางนิภา เพชรสม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ. เพชรบุรี
9. นายทง พูลพิพัฒน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองชุมพล จ. เพชรบุรี
10. นายชลิต ระหว่างบ้าน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาย้อย จ. เพชรบุรี
11. นายสมพร โป๊ะเงิน	ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) โรงเรียนวัดทรงธรรม จ. เพชรบุรี
12. นางสาวอนงค์นุช ม้ายอุเทศ	ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) โรงเรียนวัดหนองปรัง จ. เพชรบุรี

ภาคผนวก ค
รายชื่อโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

รายชื่อโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

1. อำเภอเมืองเพชรบุรี

เมืองเพชรบุรี		จำนวน
1.	วัดเขมาภิรติการาม	11
2.	วัดหนองควง	4
3.	วังตะโก	8
4.	วัดทองนพคุณ	5
5.	วัดเจริญศรีมณีผล	6
6.	วัดเวียงคอย	5
7.	วัดดอนไก่เตี้ย	83
8.	วัดอินทาราม	2
9.	วัดบันไดทอง	7
10.	วัดขุนตรา	3
11.	อนุบาลเพชรบุรี	42
12.	บ้านไร่ดอน	5
13.	วัดโรงเข้	7
14.	วัดใหม่ท่าศิริ	6
15.	วัดเพรียง	4
16.	บ้านบ่อหวาย	5
17.	หาดเจ้าสำราญ	12
18.	วัดบางทะลุ	8
19.	บ้านบางกุฬา	7
20.	บ้านบ่อโพรง	6
21.	บ้านดอนนาหลุ่ม	7

เมืองเพชรบุรี		จำนวน
22.	บ้านโตนดน้อย	6
23.	วัดหนองหว่า	14
24.	วังโพธิ์ทียมณี	11
25.	วัดสิงห์	12
26.	วัดนาค	8
27.	บ้านพีเลียง	3
28.	วัดพระรูป	8
29.	วัดไสกระดาน	6
30.	วัดนาพรม	16
31.	บ้านดอนมะขามช้าง	13
32.	วัดลาดโพธิ์	14
33.	วัดโพธิ์พระไณ	9
34.	วัดหนองไม้เหลือง	7
35.	วัดถิ่นปูลา	7
36.	บ้านดอนยาง	4
37.	บ้านหนองมะขาม	5
38.	บ้านบ่อขม	9
39.	บ้านหนองพลับ	7
40.	บ้านดอนยี่กรอก	7
รวม		409

	เมืองเพชรบุรี	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง
1.	วัดเขมาภิรติการาม	11	7
2.	วัดหนองควง	4	2
3.	วัดเวียงคอย	5	3
4.	วัดอินทราราม	2	1
5.	วัดบันไดทอง	7	4
6.	วัดขุนตรา	3	2
7.	อนุบาลเพชรบุรี	42	30
8.	วัดใหม่ท่าศิริ	6	4
9.	วัดเพรียง	4	4
10.	วัดบางทะเล	8	6
11.	บ้านบางกุฬา	7	5
12.	วังโพธิ์หทัยณี	11	8
13.	วัดนาค	8	5
14.	วัดไสกระดาน	6	4
15.	วัดนาพรหม	16	12
16.	บ้านดอนมะขามช้าง	13	9
17.	วัดหนองไม้เหลือง	7	5
18.	วัดถีนปุรา	7	5
19.	บ้านดอนยาง	4	2
รวม		171	118

2. อำเภอบ้านแหลม

บ้านแหลม		จำนวน
1.	วัดตันสน	27
2.	บ้านแหลม	22
3.	วัดในกลาง	13
4.	วัดอูตมิงค์	9
5.	วัดลักษณาราม	11
6.	มิตรภาพที่ 34	6
7.	บ้านท่าแร่	20
8.	บ้านคลองมอญ	7
9.	วัดไทรทอง	18
10.	วัดกุฎี	4
11.	บ้านเหมืองไทร	9
12.	วัดปากอ่าว	11
13.	วัดเกาะแก้ว	12
14.	วัดลัด	14
15.	วัดคู้งตำหนัก	2

บ้านแหลม		จำนวน
16.	บ้านสามแพรก	4
17.	วัดปากคลอง	17
18.	วัดเขาตะเครา	10
19.	บ้านทุ่งเพ็ญ	8
20.	วัดบางลำภู	5
21.	บ้านบางหอ	6
22.	วัดบางขุนไทร	21
23.	วัดดอนผิงแดด	14
24.	วัดนอกปากทะเล	13
25.	บ้านดอนมะขาม	5
26.	บ้านบางแก้ว	18
27.	วัดราษฎร์ศรัทธา	10
28.	วัดสมุทรโคดม	9
29.	วัดสมุทรธาราม	3
รวม		329

	บ้านแหลม	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง
1.	วัดอุมังค์	9	6
2.	วัดลักษณาราม	11	8
3.	วัดกุฎี	4	3
4.	บ้านเหมืองไทร	9	6
5.	วัดในดง	13	9
6.	วัดลัด	14	9
7.	มิตรภาพที่ 34	6	3
8.	วัดปากคลอง	17	11
9.	วัดเขาตะเครา	10	7
10.	บ้านทุ่งเพี้ย	8	6
11.	บ้านบางหอ	6	5
12.	วัดดอนผิงแดดฯ	14	9
13.	วัดราษฎร์ศรัทธา	10	7
14.	วัดสมุทรโคดม	9	6
รวม		163	95

3. อำเภอเขาย้อย

เขาย้อย		จำนวน
1.	บ้านคีรีวงศ์	4
2.	บ้านเนินรัก	8
3.	วัดมณีเลื่อน	8
4.	ไทยรัฐวิทยา 13	14
5.	วัดทรงธรรม	6
6.	บ้านหนองชุมพล	14
7.	บ้านหนองประดู่	4
8.	วัดห้วยโรงฯ	13
9.	วัดกุฎี (บางเค็ม)	16
10.	วัดโพธิ์ (ชั้นศรีผดุง)	4
11.	วัดหนองส้ม	10
12.	บ้านสระพัง	5

เขาย้อย		จำนวน
13.	บ้านเขาย้อย	17
14.	วัดท้ายตลาด	7
15.	วัดยาง (เย็นประชาสรรค์)	8
16.	บ้านวัง	9
17.	วัดดอนทราย	9
18.	วัดเทพประชุมมิตร	7
19.	วัดเขาสมอระบัง	6
20.	วัดหนองปลาไหล	4
21.	วัดเวฬุวนาราม	4
22.	วัดหนองปรังฯ	15
23.	วัดกุญชรราชวรารามฯ	4
	รวม	195

	เขาย้อย	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง
1.	บ้านเนินรัก	8	6
2.	วัดมณีเลื่อน	8	6
3.	บ้านหนองประดู่	4	2
4.	วัดโพธิ์ (ชั้นศรีผดุง)	4	3
5.	บ้านสระพัง	5	3
6.	บ้านเขาย้อย	17	13
7.	วัดท้ายตลาด	7	5
8.	วัดยาง	8	6
9.	บ้านวัง	9	6
10.	วัดเทพประชุมมิตร	7	5
11.	วัดหนองปลาไหล	4	2
	รวม	81	57

4. อำเภอหนองหญ้าปล้อง

หนองหญ้าปล้อง		จำนวน
1.	บ้านท่าตะคร้อฯ	15
2.	บ้านหนองรี	5
3.	บ้านสามเรือน	6
4.	บ้านพุกพลู	9
5.	บ้านยางน้ำกลัดใต้	14
6.	บ้านปากรัตน	3
7.	บ้านหนองหญ้าปล้อง	12

หนองหญ้าปล้อง		จำนวน
8.	บ้านจะโปรง	6
9.	บ้านหนองไผ่	9
10.	บ้านไทรงาม	3
11.	บ้านอ่างศิลา	4
12.	บ้านลิ้นช้าง	5
13.	บ้านยางน้ำกลัดเหนือ	7
14.	บ้านท่าเสา	6
รวม		104

	หนองหญ้าปล้อง	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง
1.	บ้านท่าตะคร้อฯ	15	14
2.	บ้านหนองรี	5	4
3.	บ้านปากรัตน	3	2
4.	บ้านสามเรือน	6	5
5.	บ้านไทรงาม	3	2
6.	บ้านอ่างศิลา	4	3
รวม		36	30

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสมชัย ทองกลิ้ง
วันเดือนปีเกิด	23 เมษายน 2509
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	84/1 หมู่ 1 ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี 76110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเจ้ามูล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดเจ้ามูล ซอยจรัญฯ 8 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่วัดดอนไก่เตี้ย อำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบ้านแหลมวิทยา อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2537	ครุศาสตรบัณฑิต ค.บ. (การประถมศึกษา) จากวิทยาลัยครุกาญจนบุรี ตำบลหนองบัว อำเภอมะนัง จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ